

T.C.
GAZI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK
LİSANS
TEZİ

TÜRK VE RUS HUKUKUNDA ANONİM
ŞİRKET YÖNETİM KURULU ÜYELERİNİN
HUKUKİ SORUMLULUĞU

TURSUNBEK MUKHTADOV

ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
TİCARET HUKUKU BİLİM DALI

OCAK 2016

**TÜRK VE RUS HUKUKUNDA ANONİM ŞİRKET YÖNETİM KURULU
ÜYELERİNİN HUKUKİ SORUMLULUĞU**

Tursunbek MUKHTADOV

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
TİCARET HUKUKU BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

OCAK 2016

Tursunbek MUKHTADOV tarafından hazırlanan "Türk ve Rus Hukukunda Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu" adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ ile Gazi Üniversitesi Özel Hukuk Anabilim Dalı Ticaret Hukuku Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman:Yrd. Doç. Dr. Mustafa Sencer KARA.

Ticaret Hukuku, Gazi Üniversitesi.

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.....

Başkan :Doç. Dr. Hayri BOZGEYİK.

Ticaret Hukuku, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi.

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.....

Üye : Yrd. Doç. Dr. Kürşat GÖKTÜRK.

Ticaret Hukuku, Gazi Üniversitesi.

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.....

TezSavunmaTarihi: 07/ 01/ 2016.

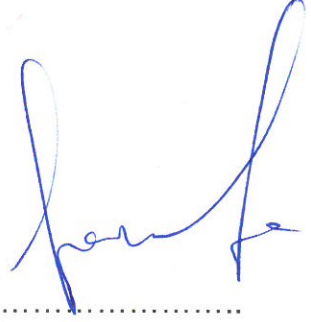
Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Suna BAŞAK

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

.....
Tursunbek MUKHTADOV

07/ 01/ 2016.

TÜRK VE RUS HUKUKUNDA ANONİM ŞİRKET YÖNETİM KURULU ÜYELERİNİN HUKUKİ SORUMLULUĞU

(Yüksek Lisans)

Tursunbek MUKHTADOV

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Ocak 2016

ÖZET

Anonim şirketlerde bir organ olarak yönetim kurulunun bulunması kanuni bir zorunluluktur. Şirket, yönetim kurulu tarafından temsil ve idare edilir. Bu bakımdan anonim şirketlerin dış ilişkilerdeki faaliyetleri, yönetim kurulunda alınan kararlar ile yürütülür. Yönetim kurulu üyelerinin, aldığı kararlar ve yaptığı işlemler nedeniyle, yasada aranan koşulların bulunması halinde şirkete karşı hukuki sorumlulukları doğar.

Bu çalışmada Türk ve Rus mevzuatlarında yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğuna ilişkin düzenlemeler dikkate alınarak, konu karşılaştırmalı olarak incelenecektir. Türk ve Rus hukukunda sorumluluğun niteliği, özellikleri ve kanunlar arasındaki farklar tespit edilecektir.

Kapsam itibariyle sadece anonim şirketlere ilişkin genel düzenlemelerdeki sorumluluk değil, aynı zamanda kamusal borçlar ve vergi hukukundan doğan sorumluluk da incelemeye dahil edilmiştir. Başta 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu olmak üzere, 6183 sayılı Amme Alacakları Tahsili Usulü Hakkında Kanun ve Vergi Usul Kanunu'ndaki sorumluluklarla beraber Rus Anonim Şirketler Kanunu, Rus Medeni Kanunu ve Rus Vergi Kanunu'ndaki maddeler karşılaştırmalı olarak incelenecektir. Sorumluluk koşullarının gerçekleşmesi halinde üyelere karşı açılacak davalar ve bu davalara ilişkin özelliklere değinilecektir.

Bilim Kodu : 501.2.144

Anahtar Kelimeler : Türk Ticaret Kanunu, Anonim Şirket, Yönetim Kurulu, Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğu.

Sayfa Adedi : 116

Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. M. Sencer KARA.

LEGAL RESPONSIBILITY OF TURKISH AND THE RUSSIAN JOINTSTOCK
COMPANY BOARD MEMBER

(M. Sc. Thesis)

Tursunbek MUKHTADOV

GAZİ UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

January 2016

ABSTRACT

In joint stock companies, the board of directors as a body of legal presence is a necessity. And represented by the board of directors of the company are managed. In this regard, the external relations activities of joint stock companies, with resolutions of the board of directors is executed. Members of the board of directors, decisions and because of his actions, against the company arises from a requirement in the law in the presence of legal responsibilities.

In this study, Turkish and Russian legislation liability of the members of the board of directors regulations, in consideration of the subject will be examined comparatively. In this context, Turkish and Russian responsibilities in law, the nature of the differences between the laws and properties will be determined. Scope only, as it's not the responsibility of general regulations on joint stock companies, at the same time, arising from public debt and tax law are examined.

At first the Turkish commercial code No. 6102, including the collection of public receivables No. 6183 on the procedure of Russian joint stock companies law and the tax procedure law with the obligations in the Law of the Russian civil code and the clauses in Russian tax law to be examined in a comparative way, the case can be opened against members of the conditions of responsibility on the occurrence and characteristics of this case will be discussed

Science Code : 501.2.144

Key Words : Merchant assistant, commercial proxy, traveling salesman—cont
intermediation, the authority to conclude contracts, commission.

Page Number : 116

Supervisor : Yrd. Doç. Dr. M. Sencer KARA

TEŞEKKÜR

Türk ve Rus hukukundaki anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğunu araştırma, inceleme ve tez olarak yazımında yardımlarını esirgemeyen, sadece tez yazımı sürecinde değil, genel olarak akademik kariyerimde beni aydınlatan, yol gösteren tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. M. Sencer KARA'ya teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Ayrıca desteklerini esirgemeyerek sorularımı yanıtlayan saygıdeğer hocalarım Doç. Dr. Mehmet ÖZDAMAR'a ve Yrd. Doç. Dr. Kürşat GÖKTÜRK'e de teşekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
KISALTMALAR	xiii
GİRİŞ.....	1

1. BÖLÜM

TÜRK VE RUS HUKUKUNDA ANONİM ŞİRKET VE ORGANLARI

1.1. Türk Ve Rus Hukukunda Anonim Şirket.....	3
1.1.1. Türk ve Rus Hukukunda anonim şirket tanımı	3
1.1.2. Türk ve Rus Hukukunda anonim şirket organları.....	5
1.1.2.1. Genel kurul	7
1.1.2.2. Yönetim kurulu.....	8
1.1.3. Organlar arasındaki ilişki	9
1.2. Türk ve Rus Hukukunda Yönetim Kurul	10
1.2.1. Türk Hukukunda yönetim kurulu	10
1.2.1.1. Genel olarak yönetim kurulu	10
1.2.1.2. Yönetim kurulu üyelik sıfatının kazanılma şekilleri.....	11
1.2.1.2.1. Genel kurulca seçim	12
1.2.1.2.2. Atama ve diğer şekiller	12
1.2.1.2.3. Mahkeme kararıyla	13

2.2.2. Sözleşmeden kaynaklanan bir sorumluluk olması	38
2.2.3. Kusurun kişiselleştirilmiş olması	39
2.2.4. Farklılaştırılmış teselsül sorumluluğunun olması	39
2.2.4.1. Farklılaştırılmış teselsül kavramının unsurları.....	42
2.2.4.1.1. Birlikte verilen zarar	42
2.2.4.1.2. Kusurun derecesi.....	43
2.2.4.2. Tazminat miktarının hâkim tarafından tespit edilmesi	44
2.2.4.3. İndirim sebepleri	46
2.2.4.4. Rücu ilişkisi	46
2.3. Türk ve Rus Hukukunda Özel Sorumluluğu Gerektiren Haller	48
2.3.1. Türk ve Rus Hukukunda sorumluluğu gerektiren haller ve sorumluluk hallerinin düzenleniş biçimi	48
2.3.2. Türk ve Rus Hukukunda özel sayılan sorumluluk haller	49
2.3.2.1. Belgelerin ve beyanların doğru olmaması.....	49
2.3.2.2. Sermaye hakkında yanlış beyanlar ve ödeme yetersizliğinin bilinmesi	51
2.3.2.3. Halktan Para Toplamak	52
2.3.2.4. Değer biçilmesinde yolsuzluk.....	52
2.3.3. Özel durumlarda sorumluluk.....	53
2.3.3.1. Toplantıya katılmama ve zaman yetersizliği	53
2.3.3.2. Hastalık.....	55
2.3.3.3. Çekimser oy kullanma veya sessiz kalma durumunda yönetim kurulu üyesinin sorumluluğu.....	56
2.3.3.4. Yönetim kurulunda yer alan saman adamların sorumluluğu	56
2.3.3.5. Yönetim Kurulu Üyelerinin Seleflerinin Sorumluluğuna İştiraki	57

2.3.4. Genel sorumluluk hali olarak kurucuların, yürütücü organların ve yöneticilerin sorumluluğu	57
2.3.4.1. Sorumluluk açısından kurucu ve organ kavramları	58
2.3.4.2. Gözetim sorumluluğu.....	58
2.3.5. Yetki devri halinde sorumluluk	59
2.3.5.1. Geçersiz yetki devri halinde	60
2.3.5.2. Geçerli yetki devri halinde.....	61
2.3.6. İsteğe bağlı zarar sigortası ve sorumlulukla olan ilişkisi	62
2.3.6.1. Genel olarak	62
2.3.6.2. Sorumluluk sigortasının miktarı.....	63
2.4. Türk ve Rus Hukukunda Kamu Borçlarından Dolayı Sorumluluk	64
2.4.1. Sorumlu Olan Kişiler	64
2.4.2. Amme alacaklarının tahsil usulü hakkındaki kanundan doğan sorumluluk .	65
2.4.3. Vergi usul kanundan doğan sorumluluk.....	66
2.4.4. Sorumluluğun hukuki nitelikleri	68
2.4.4.1. Tali bir sorumluluk olması	68
2.4.4.2. Müteselsil bir sorumluluk olması	69
2.4.4.3. Sınırsız ve şahsı bir sorumluluk olması	70

3.BÖLÜM

TÜRK VE RUS HUKUKUNDA SORUMLULUK DAVASI

3.1. Genel Olarak	71
3.2. Türk ve Rus Hukukunda Davanın Tarafları	72
3.2.1. Davacı sıfatı.....	72
3.2.2. Davalı sıfatı.....	73

3.3. Türk ve Rus Hukukunda Dava Açma Süresi Ve Gereken Şartlar	74
3.3.1. Genel olarak	74
3.3.2. Zarar	75
3.3.2.1. Doğrudan zarar.....	75
3.3.2.2. Dolaylı zarar.....	76
3.3.3. Kanuna veya ana sözleşmedeki yükümlülüklerle aykırılık	77
3.3.4. İlliyet bağı	77
3.3.4.1. Genel olarak	77
3.3.4.2. İlliyet bağının kesilmesi.....	78
3.3.5. Kusur	79
3.3.5.1. Kusur kavramı.....	79
3.3.5.2. Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğu Açısından Kusur Ve Kusurun İspatı	79
3.4. Türk ve Rus Hukukunda Sorumluluk Davalarını Sona Erdiren Sebepler.....	80
3.4.1. Genel Olarak	80
3.4.2. İbra kararı	81
3.4.2.1. Tanım ve hukuki niteliği	81
3.4.2.2. İbra kararının geri alınması	82
3.4.2.3. İbra kararının özellikleri.....	82
3.4.2.4. İbra yasağı.....	83
3.4.2.5. Sorumluluk davaları açısından ibranın etkisi	84
3.4.2.6. Bankacılık Kanunu'na göre açılacak şahsi iflas davaları açısından ibranın etkisi	85
3.4.3. Hak düşürücü süre ve zamanaşımı	85

3.4.3.1. Hak düşürücü süre.....	85
3.4.3.2. Sorumluluk davasında zamanaşımı.....	86
3.4.3.2.1. Türk ve Rus hukukunda sorumluluk davalarında zamanaşımı	86
3.4.3.2.2. Bankacılık Kanunu'na göre açılacak şahsi iflas davalarında zamanaşımı	87
3.4.4. Sulh	88
SONUÇ	91
KAYNAKLAR.....	93

KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
Art.	: Artikel
a.e.	: aynı eser
a.g.e.	: adı geçen eser
a.g.m.	: adı geçen makale
AOK	: Anonim Ortaklıklar Kanunu
AATUHK	: 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanun
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Dergisi Fakültesi Dergisi
BATİDER	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
B	: Bası
b	: bent
BK	: Borçlar Kanunu
Bkz	: Bakınız
BanK	: Bankacılık Kanunu
C	: Cilt
E	: Esas
f	: Fıkra
HD	: Hukuk Dairesi
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HKAŞ	: Halka Kapalı Anonim Şirke
İİK	: İcra İflası Kanunu

İsv.BK	: İsviçre Borçlar Kanunu
İÜHF	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Kr.	: Karar
MK	: Medeni Kanun
m	: Madde
RG	: Resmi Gazete
RMK.	: Rus Medeni Kanunu
RBK	: Rus Borçlar Kanunu
s.	: Sayfa
S	: Sayı
SPK.	: Sermaye Piyasası Kurulu
SerPK	: Sermaye Piyasası Kanunu
T.	: Tarih
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
MK	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TMSF	: Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu
TTK	: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu
VUK	: 213 sayılı Vergi Usul Kanunu
Vd.	: Ve Devamı
Y	: Yıl
yuk	: yukarıda

GİRİŞ

Globalleşen dünyada ülkelerin hızlı gelişmesinde ve verimli bir ekonomiye sahip olmasındaki en büyük etkenlerden biri de ardı ardına kurulan anonim şirketlerdir. Bu hızlı ekonomi gelişmeleri, ancak hukuki sistem ile yönetilebilir.

Tezimizde ise Türk ile Rus şirketler hukuku bakımından, anonim şirket yönetim kurulunun hukuki sorumluluğu, bundan doğan tartışmalar ve farklılıklara yer verilecek şekilde incelenmiştir.

Hukuk sisteminin zaman zaman yenilenerek, iş dünyasına ve zaman şartlarına ayak uydurması gerekmektedir. Özellikle bu gelişmeler sebebiyle şirketler hukukunda yeni düzenlemelere ihtiyaç duyulmuştur. Bunun sonucu olarak 6102 sayılı TTK hazırlanmış ve anonim şirketler alanında büyük yenilikler getirmiştir.

Bu çalışmanın amacı Türk ve Rus Hukuku'nda anonim şirketinin yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğuna ilişkin düzenlemeler incelemektir. TTK'daki değişiklikler diğer yandan Rus hukukundaki anonim şirketlere özel çıkarılmış kanunlar ele alınacak, bunun yanında anonim şirketler alanında getirilen yenilikler anlatılacaktır. Bu çalışmamızda yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu konusunda TTK, SerPK, Bank ile Rus Medeni Kanunu, Rus Bankacılık Kanunu ve Rus Anonim Şirketler Kanunu arasındaki farklılıklara değinilecektir.

Anonim şirketler genel olarak Türk Ticaret Kanununda düzenlenmiştir. Rus hukukunda ise anonim şirketler genel olarak iki farklı kanunda düzenlenmektedir. Bunlardan biri "*Rus Medeni Kanunu*"; diğeri ise özel çıkarılmış "*Anonim Ortaklıklar Kanunu*" dur. Bunun nedeni ise Rus mevzuatında Ticaret Kanununun olmaması ve ticaret şirketlerine ilişkin yasal düzenlemelerin esas olarak Rus Medeni Kanununun dördüncü kısmında "*tüzel kişiler*" olarak düzenlenmesidir. Ancak Sovyetler Birliğinin çökmesi ve bir taraftan ekonomik, diğeri taraftan siyasi kriz ile sebebiyle hukuk sistemi yaşanan gelişmelere ayak uyduramamış, genel olarak kanunların tamamı batı ülkelerinden alınarak düzenlenmiştir.

Çalışmamızın ilk bölümünde anonim şirketlerin zorunlu organları anlatıldıktan sonra yönetim kurulunun yapısı ve işleyişi incelenecektir. Ayrıca yönetim kurulu üyeliği sıfatının kazanılması ele alınacaktır.

Yönetim kurulu üyelerinin kanun ve esas sözleşme ile kendilerine verilen görevleri gerektiği şekilde yerine getirmemelerinden kaynaklanan sorumlulukları "Türk ve Rus hukukunda Sorumluluğa Genel Bakış" bölümünde incelenecektir. Sistemik açıdan bakıldığında, eski kanun döneminde yasaların değişik maddelerinde dağınık halde bulunan yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğuna ilişkin bölümler 6102 sayılı TTK ile bir araya getirilerek daha düzenli hale gelmiştir.

Çalışmanın bir diğer bölümünde ise Türk ve Rus hukukundaki düzenlemelerin sorumluluk açısından karşılaştırılması yapılacak ve yine her iki kanun çerçevesinde sorumluluk halleri "Türk ve Rus hukukunda Sorumluluğu Gerektiren Haller" başlığında açıklanacaktır. Sorumluluğa ilişkin istisnai durumlar ise, "Özel Durumlarda Sorumluluk" başlığı altında incelenecektir. Bundan başka, "Sorumluluğun Sona Erdiği Durumlar" ve "Kamu Borçlarından Dolayı Sorumluluk" konularına değinilecektir.

Çalışmamızın son bölümünde yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğunun ortaya çıktığı hallerde açılacak "sorumluluk davası" incelenecek ve bu davanın nasıl sona ereceği, kimler tarafından hangi şartlarda açılabileceği anlatılacaktır. Sorumluluk davası incelenirken, konu ile ilgili Yargıtay kararları da değerlendirilecektir.

1. BÖLÜM

TÜRK VE RUS HUKUKUNDA ANONİM ŞİRKET VE ORGANLARI

1.1. Türk Ve Rus Hukukunda Anonim Şirket

1.1.1. Türk ve Rus Hukukunda anonim şirket tanımı

Türk Hukukunda şirketlere ilişkin düzenlemeler genel olarak Türk Ticaret Kanunu'nda ve Borçlar Kanunu'nda yer almaktadır. Anonim şirket tanımı TTK m. 329'da yer almaktadır¹. Buna göre anonim şirket; *“sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan, borçlarından dolayı yalnız malvarlığıyla sorumlu bulunan şirkettir. Pay sahipleri, sadece taahhüt etmiş oldukları sermaye payları ile ve şirkete karşı sorumludur”*.

TTK'da verilen tanım doktrinde yeterli görülmemiş ve tanıma bazı ilavelerin yapılması gerektiği kabul edilmiştir. Anonim şirketin ilave bazı unsurlarla tanımını daha kapsamlı olarak yapmak mümkündür. Bu kapsamda Kanunun anonim şirketlere ilişkin çeşitli düzenlemelerinden de istifade edilmek suretiyle anonim şirket öğretide, bir veya daha çok kişinin iktisadi amaçlarını gerçekleştirmek ve belirli bir veya birden fazla konuda faaliyette bulunmak üzere, sözleşme ile kurulan, esas sermayesi belirli ve paylara bölünmüş, borçlarından dolayı sadece malvarlığı ile sorumlu olan ve ortakların sorumluluğu koymayı taahhüt ettikleri sermaye ile sınırlı, tüzel kişiliğe sahip bir ticaret şirketi olarak tanımlanmaktadır².

Anonim şirketler TTK m.124 hükmünce bir sermaye şirkettir. Dolayısıyla en önemli özelliği pay sahiplerinin koymayı taahhüt ettikleri sermaye ile sınırlı sorumluluğunun olmasıdır. Sermayenin üçüncü kişilerce bilinmesi, muayyen olması ve özel olarak korunması gereği anonim şirketlerin önemli bir özelliği olarak ortaya çıkmaktadır³. Şunu da ifade etmemiz gerekir ki anonim şirketlerde esas sermayenin paylara bölünmüş olması, her bir pay sahibinin en az bir ortaklık payını temsil ettiği

¹ Anonim şirketler kuruluşu açısından 6102 sayılı TTK'nın yaptığı en önemli değişiklik “en az beş ortakla kurulma” şartının kaldırılmış olmasıdır. TTK. m.338 uyarınca anonim şirketin kurulabilmesi için bir ya da daha fazla ortağın mevcudiyetinin aranması, artık tek bir pay sahibi ile de anonim şirket kurulmasına imkân vermektedir.

² Karahan, S. (2013). *Şirketler Hukuku*, Konya, Mimoza Yayınları, 338.

³ Akbulak, S., Akbulak, Y. (2004). *Türkiye'de Sermaye Piyasası Araçları ve Halka Açık Anonim Şirketler*, İstanbul, 35.

ve payın, sahibine belli hak ve borçlar yüklendiği anlamına gelir⁴. Şirkette yönetime katılma hakları bakımından çoğunluk ilkesinin hâkim olması nedeniyle, anonim ortaklığın, demokrasiyle yönetilen bir ortaklık olarak nitelendirilmesi mümkündür⁵.

Rus hukukunda anonim şirketler, Rus Medeni Kanunu'nda ve özel bir kanun olan Anonim Ortaklıklar Kanunu'nda düzenlenmektedir. Anonim şirketlerin tanımı Rus Hukukunda da, Türk Hukukunda olduğu gibi, anonim şirketin unsurları vurgulanarak yapılmaya çalışılmıştır. Konu hakkındaki ilgili kanuni düzenlemelerde şirket şu şekilde tanımlanmaktadır;

“Anonim şirket, sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan, şirket pay sahiplerinin, şirketin faaliyetlerden ötürü sorumlu olmadığı, ancak pay sahiplerinin, sadece taahhüt etmiş oldukları sermaye payları ile şirkete karşı sorumlu olduğu şirkettir”(RMK m.97 /1).

Ancak bu tanımın AOK'nın yapım sürecinde yetersiz görülmüş ve anonim şirketlerin mevcut tanımına ilave bazı unsurlar eklenmiştir. AOK'nın konu hakkındaki düzenlemesinde;

“Anonim şirket – bir ticari kuruluştur, sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan, payları kıymetli evrak niteliğinde ve pay sahiplerinin, şirkete karşı sahip olduğu ortaklık haklarını kanıtlayan, pay sahiplerinin kendilerine ait olan hisseler üzerinde istedikleri gibi işlem yapabilme hakkına sahip olduğu şirkettir” (AOK m. 2) tanımına yer verilmiştir.

Rus Hukukunun konu hakkındaki düzenlemeleri dikkate alındığında, anonim şirketin sermayesinin belirliliği, paylara bölünmüş olması, ortaklarının taahhüt etmiş oldukları sermayeyle sınırlı sorumlu olması, tüzel kişiliğin mevcudiyeti gibi temel özellikleri bakımından, esas itibarıyla Türk Hukukundaki düzenlemelerden çok farklı olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

⁴ Postacıoğlu, E. İ. (1978). *Anonim Şirketlerde İdare Meclisi Azalarının Hukuki Mesuliyeti İle İlgili Bazı Meseleler*, İstanbul, 481.

⁵ Poroy, R., Tekinalp, Ü., Çamoğlu, Ersin. (2005). *Ortaklıklar Ve Kooperatif Hukuku*, Güncelleştirilmiştir 9. Basından 10. Tıpkı Basım. İstanbul, İş Baskı Yayıncılık, 431.

1.1.2. Türk ve Rus Hukukunda anonim şirket organları

Anonim şirketler geniş sermaye birikiminin sağlanması ve tasarrufların ekonomiye aktarılması hedefiyle ortaya çıkıp gelişen bir ortaklık türü olduğundan, bu şirketlerde ortak sayısı fazladır ve ortaklar şirketin yönetiminden ziyade, faaliyetlerinden elde edilen gelirden yararlanmak amacıyla ortaklık ilişkisine dahil olurlar. Bu nedenle şahıs şirketlerinden farklı olarak bu tür ortaklıklarda, genellikle ortaklar arasındaki güven ilişkisi zayıftır. Bu durum şirket faaliyetlerinin icrası bakımından da önemli bazı sonuçları beraberinde getirmektedir. Şirket faaliyetleri ortaklar tarafından değil, organlar vasıtasıyla yürütülmektedir.

Şüphesiz bu değerlendirme ortakların, şirket faaliyetleri bakımından hiçbir ehemmiyeti olmadığı şeklinde yorumlanamaz. Ortaklar, kanunun kendilerine tanıdığı yetki çerçevesinde şirket faaliyetleri bakımından yönetime katılmaktadır, ancak bu katılım dolaylı olarak, yani organ üzerinden gerçekleşmektedir.

Mülga 6762 sayılı TTK'nın hükümlerine göre anonim şirketleri borç altına sokan, hak ve söz sahibi kılan ve tüm işleri yürüten üç farklı organ bulunmaktaydı. Bunlardan genel kurul, ortakların oy kullandığı ve söz sahibi olduğu organ; yönetim kurulu, şirketin idare ve temsil amacıyla genel kurulun seçimi ile görevlendirilen organ ve denetim organı, denetçi ya da denetim kurulundan oluşan gözetim organıdır. Ancak şu anda yürürlükte olan 6102 sayılı TTK'daki düzenlemeye göre denetçiler bir organ olmaktan çıkarılmış, yalnızca genel kurul ve yönetim kurulu bir organ olarak varlığını korumuştur⁶. Yeni düzenlemeyle denetim görevi, bağımsız denetleme kuruluşlarına bırakılmıştır⁷. Dolayısıyla 6102 sayılı TTK'nın getirdiği en önemli yeniliklerden biri, denetim organının zorunlu organlardan biri olma özelliğini yitirmesidir. Artık zorunlu organ olarak sadece genel kurul ve yönetim kurulu bulunmaktadır.

Rus hukukunda RMK m.53'e göre, "Anonim şirketler tüzel kişi olarak kendi organları üzerinden medeni haklara sahip olur ve bir takım yükümlülükleri de üstlenir". Bu düzenlemenin içeriği Rus doktrininde tartışılmaktadır. *ELISEYEV*, anonim şirket organları hakkında şu ifadeleri kullanmaktadır; "*Anonim şirket*

⁶ Üçışık, G., Çelik, A. (2013). *Anonim Ortaklar Hukuku*, I. Cilt. Ankara, Adalet Yayınevi 43.

⁷ Aslan, İ. Y. (2013). *Ticaret Hukuku Dersleri*, Altıncı Baskı. İstanbul, 203.

organları tek kişi (tek kişilik organ) veya bir grup insan (kolektif organı) olarak, şirketi temsil eder ve çıkarlarını korur”⁸. KLIMKIN’e göre anonim şirket organı yasal bir varsayımdır ve şirketin haklarını bu sıfatla kullanır⁹. Ancak bazı yazarlar, anonim şirket organları hakkında, anonim şirket organının, şirketin bir parçası olmasının çok tartışılacak sorunları ortaya çıkarabileceğini savunmaktadırlar. Bu görüşte olanlara göre, organ şirketin bir parçası olmaksızın sadece temsil organıdır¹⁰. Ancak ilgili yasal düzenlemeler dikkate alındığında, belirtilen bu görüşe itibar etmek güçtür¹¹. RMK. m.182 hükmü bu konuda öğretide yapılan tartışmaları, “tüzel kişi organları temsilci değildir” düzenlemesiyle artık sonlandırmıştır.

Anonim şirketlerin organları, AOK m.47-71 arasında düzenlenmiştir. Buna göre; anonim şirketin en üst organlarını genel kurul, yönetim organları, genel müdür ve diğer müdürler şeklinde sıralayabiliriz. Yine bir özelliği gereği genel müdürün yetkileri Rus hukukunda oldukça geniş bir şekilde kanunla düzenlenmiştir. Rus hukukunda anonim şirket organlarına ilişkin düzenlemeler, aşağıda ilgili kısımlarda ayrıntılı olarak incelenecektir.

Anonim şirketler içerisinde organlar iki şekilde bulunabilir. Birincisi kanunlarla belirlenmiş zorunlu yasal organlar, ikincisi ise genel kurul veya ortaklarca belirlenmiş ihtiyari organlardır. Öncelikli zorunlu organ, ortakların bir araya gelmesiyle oluşan genel kuruldur. Bu zorunluluğa, şirketin tek pay sahibi olması, fiili bir istisna getirir. Zira genel kurul kavramı, fiili olarak birden fazla kişinin var olmasını gerektirmektedir. Ancak bu durum, hukuken genel kurulun bir organ olarak varlığını ortadan kaldırmaz. Nitekim AOK m.47 hükmüne göre; tek kişilik şirketlerde genel kurula ait olan tüm kararları pay sahibi tek başına verebilir.

Anonim şirketlerde pay sahibinin 50’den az (halka kapalı şirketler) ya da 50’den fazla (halka açık şirketler) olması fark etmeksizin, şirketlerde kanunen tek kişilik (müdür) icra ya da yürütme organı bulundurulmalıdır¹². Anonim şirket esas sözleşmesinde tek kişilik (müdür) yürütme organı ya da toplu (müdür ve

⁸ Sergeyeva, A. P., Tolstogo, Yu. K. (2003). *Medeni Hukuku*, Birinci Bölüm, Moskova, 68.

⁹ Klimkin, S. İ. (2001). *Tüzel Kişinin Kendi Organlı Aracılığıyla Faaliyet Göstermesi*, Mejvuzov Bilimsel Makaleler, Moskova, 98.

¹⁰ Tsepov, G. V. (1998). *Rus Hukukuna Göre Anonim Şirket Organlarının Tanımı*, Moskova, 132.

¹¹ Rozenberg, Ya. A. (1981). *Medeni Hukuk Davalarında Temsilcilik*, Moskova, 220.

¹² Tihomirov, M. Yu. (1999). *Anonim Şirketler Kanunu Şerhi*, Moskova, 292.

yardımcıları) yürütme organının bulunması ile ilgili düzenlemeler yapılabilir. Fakat bunlar, Türk hukukundaki yönetim kurulunu karşılayan bir organ değildir. Şirket faaliyetlerinin yürütülmesi konusunda karar alma yetkisi bulunmayıp, genel kurul tarafından alınan kararları icra etmektedir. Bu bakımdan, organ sıfatının bulunmadığı kabul edilmelidir.

AOK m.64, hükmünce şirket ortak sayısı 50 (elli) kişiyi geçmesi durumunda, şirket yönetim kurulu organ olarak kurulmak zorundadır. Ancak kişi sayısı 50 (elli)'yi geçmemesi durumunda anonim şirketlerde yönetim kurulunun kurulması zorunlu değildir, çünkü kanuni yetki dağılımı uyarınca yönetim kurulunun gerçekleştirilmesi gereken fonksiyonlar genel kurul tarafından yapılabilir; genel kurul ve yönetim kurulu özdeşleşir.

1.1.2.1. Genel kurul

Genel kurul, Türk hukukunda TTK m. 407/1 düzenlenmiştir. Bu hükme göre *“Pay sahipleri şirket işlerine ilişkin haklarını genel kurulda kullanırlar.”* Diğer bir deyişle, genel kurul tüm pay sahiplerinin veya temsilcilerinin yapılan çağrı üzerine bir araya gelerek şirket işlerine ilişkin yönetsel hakların kullandığı bir organdır¹³.

Genel kurul toplantıları, gerçekleşme zamanı dikkate alındığında, olağan ve olağanüstü genel kurul toplantısı şeklinde gerçekleşebilir. Genel kurul senede bir defa kanunda öngörülen belli tarihlerde toplanmak zorundadır ve bu toplantıya olağan toplantı denir. Buna karşın özel bazı durumlar nedeniyle olağan toplantı haricinde yapılan ve özel gündem üzerinde tartışma, karar alma ve yürütme amacıyla yapılan toplantı, olağanüstü genel kurul toplantısı adını alır.

Olağan genel kurulda öncelikle anonim şirketin genel değerlendirmesi, ardından şirketin mali tablo ve raporları çerçevesinde halinde finansal ve ekonomik değerlendirmeler yapılır. Bundan başka organların belirlenmesi, ortaklara paylaşılacak kâr ve kazanç yüzdelerinin belirlenmesi, şirketin kazandığı kârın kullanım alanlarının tayini, yönetim kurulunun yıllık raporu ve ibrası ile faaliyet zamanlarına ilişkin görüşme yapılır ve kararlar alınır.

Olağan genel kurul TTK m.409/1 göre yılda en az bir kez toplanmalıdır. Toplantı, dönem sonundan itibaren en geç üç ay içerisinde yapılmalıdır. İstisna

¹³ Pulaşlı, H. (2012). *Yeni Şirketler Hukuku*, Ankara: Adalet Yayınevi, 448.

durumlarda, örneğin şirketin özel hesap döneminin bittiği günden itibaren ilk üç ay içerisinde yapılır¹⁴. Toplantıya çağırma yetkisi kural olarak yönetim kurulundadır. Genel kurul üç aylık süre geçtikten sonra toplansa dahi, bu kararın geçerliliğini etkilemez. Yasal olarak süresinde genel kurul toplanmaz ise bundan dolayı şirket bir zarara uğrar ise, bundan yönetim kurulu sorumludur¹⁵. Ayrıca TTK m.410/2 hükmünce yönetim kurulunun genel kurul toplantısını geciktirmesi durumunda tek bir pay sahibinin mahkemeye başvurması sonucu genel kurul toplanabilir. Genel kurulun esas sözleşmede toplanma yerinin belli olmaması durumunda TTK m.409/3f hükmünce şirketin merkezinde toplanması gerekir. Ayrıca toplantıda görüşülecek konular önceden ortaklara bildirilmelidir¹⁶.

Anonim şirket olağanüstü toplantısında ise özel olarak görüşülmesi gereken ve toplantı çağrısının sebebini oluşturan konular görüşülür. Olağanüstü toplantının, olağan toplantılardan farklı olarak kanuni herhangi bir gündemi yoktur. Toplantı yeri, şirket merkezidir(TTK m.409/2).

Rus hukukunda genel kurul, AOK m.47 düzenlenmiştir. Bu madde hükmüne göre, genel kurul anonim şirketlerin en üst organı niteliğindedir. Aynı şekilde Türk ve Rus hukukunda genel kurul tüm pay sahiplerinin veya temsilcilerinin yılda bir kez veya bazı durumlarda şirket işlerine ilişkin yapılan çağrı üzerine yılda birkaç kere olağan ve olağanüstü toplantı gerçekleştirmek için toplanır(AOK m.47).

1.1.2.2. Yönetim kurulu

Türk hukukuna göre şirket organlarından yönetim kurulunun bulunması kanuni bir zorunluluktur¹⁷. Rus hukukunda ise sadece halka açık olan (ortak sayısı 50'yi aşan) anonim şirketlerde yönetim kurulunun kurulması kanuni bir zorunluluktur. Yönetim kurulunun en önemli fonksiyonları, anonim şirketi idare ve temsil etmesidir. Ancak Rus hukukunda yönetim kurulunun, şirketi temsil ve idare etmesiyle beraber, en önemli fonksiyonlarından birisi de gözetim fonksiyonudur. Öyle ki, hem kanunda hem ilgili alt düzenlemede yönetim kurulu iki farklı isim ile anılır. Bunlar “*yönetim kurulu (gözetim kurulu)*” dur (bkz. AOK m. 64). İki ülke hukukunda da yönetim

¹⁴ Üçışık, Çelik, 2013, 219.

¹⁵ Üçışık, Çelik, 2013, 219.

¹⁶ Bahtiyar, M. (2010). *Ortaklıklar Hukuku*, Gözden Geçirilmiş Beşinci Baskı. İstanbul, 100.

¹⁷ Poroy, R., Tekinalp, Ü., Çamoğlu, E. (2014). *Ortaklıklar Hukuku*, On Üçüncü Baskı. İstanbul: Vedat Kitapçılık Yayınları, 329.

kurulunun tanımı, yönetim kurulu üyeliği, yapısı, işleyişi farklılık arz etmekte olup, ilgili kısımda değerlendirilecektir.

1.1.3. Organlar arasındaki ilişki

Türk hukukunda anonim şirketlerde, iki yasal organ bulunmaktadır. Bunlar; “Genel Kurul (karar organı) ve Yönetim kurulu (yönetim ve temsil organı)’dır”. Belirtilen bu organların yetki dağılımı, hakkında doktrinde farklı teoriler vardır ve bu teoriler zaman zaman çeşitli ülkelerdeki düzenlemelerde dikkate alınmaktadır. Bu teorileri, “hâkimiyet teorisi, liderlik(yönetim) teorisi ve eşitlik teorisi” olarak isimlendirebiliriz. Hâkimiyet teorisine göre, genel kurul, şirketin en üst organı olarak tüm kararları alabilir. Bu teorinin yansıması İsviçre Borçlar Kanunu’nun mülga 698 ve 721.maddelerinde yer almaktadır¹⁸. Liderlik teorisi (yönetim) ise, hâkimiyet teorisine tamamen ters bir yetki dağılımı öngörür¹⁹. Bu teoriye göre, yönetim kuru esas olarak tüm yetkilere sahiptir. Eşitlik teorisine göre kanun hükümlerinin her organa, tek başına kullanabileceği belirli yetki ve görev alanı sağlamış ve bu yetki ve görev çerçevesinde, organları eşit tutmuştur²⁰. Başka bir deyişle, şirket organları birbirinden kesin bir biçimde ayrılmış olarak, kendi yetkileri çerçevesinde faaliyet gösteren birbirlerine üstünlükleri olmayan eşit konumda organlardır²¹. Türk Ticaret Kanunu her iki organın devredilmez yetki alanlarını belirleyip, kanuni düzenleme bulunmayan hallerde yetkinin yönetim kuruluna ait olduğunu öngörmek suretiyle, eşitlik prensibini nispeten yönetim kurulunu daha geniş yetkili tutarak kabul etmiştir (TTK m. 374).

Rus hukuk sistemine göre organlar arasındaki ilişki farklı bir mahiyettedir. Bu farklar ise şirket yapısına bağlıdır. Öncelikle şunu belirtmemiz gerekir ki, halka kapalı anonim şirketlerde yönetim kurulu, zorunlu bir organ olmaktan çıkartılmıştır. Dolayısıyla, organın kurulması ortakların isteğine bağlıdır. Yönetim kurulunun bulunmaması halinde, tüm yönetim kurulu görevlerini genel kurul üstlenir. Burada genel kurulun tamamen şirkete hâkim olarak tüm görev ve yetkilerini kullanabileceğini söyleyebiliriz. Bu durum Türk doktrinde tartışılan teorilerden birinin

¹⁸ Doğan, B. F. (2011). *Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulunun Organizasyonu ve Yönetim Yetkisinin Devri*, İstanbul, 16.

¹⁹ Doğan, 2011, 18.

²⁰ Pulaşlı, H. (2014). *Şirketler Hukuku Şerhi*, İkinci Cilt. İkinci Baskı. Ankara: Adalet Yayınevi, 695.

²¹ Doğan, 2011, 16.

tercih edilip edilmediği yönünde değerlendirme yapmayı imkân dışı bırakmaktadır. Zira yetki dağılımının ne surette gerçekleştiğini mukayese edebileceğimiz ikinci bir organ bulunmamaktadır(AOK m.64). HAAO'da ise, yönetim kurulu organının kurulması kanunen zorunludur. Ancak, burada da, liderlik (yönetim) veya eşitlik teorisinden bahsedilmez. Bunun nedeni yönetim kurulunun görev ve yetkilerinin çok kısıtlanmış olmasıdır. Kanun, şirket organlarını birbirinden kesin bir biçimde ayırmış olsa da, yine de çok dar bir şekilde birbirlerine bağlıdırlar.

1.2. Türk ve Rus Hukukunda Yönetim Kurul

Yönetim kurulu Türk ve Rus hukukunda anonim şirketlerde bulunması zorunlu olan organdır. Ancak Rus hukukunda HKAŞ'lerde yönetim kurulunun bulunması zorunluluğu yoktur. Dolayısıyla ortak sayısı kanunda belirtilen sınırdan az olan hallerde, yönetim kurulunun fonksiyonlarını genel kurul üstlenebilir. İki ülke hukuk sistemlerinde yönetim kurulunun temel fonksiyonu, anonim şirketi idare ve temsil etmesidir. Bunun yanında gözetim fonksiyonu da yönetim kurulunun önemli bir fonksiyonudur. Rus Hukukunda da idare ve temsil fonksiyonu yanında, gözetim fonksiyonunun varlığı kabul edilmektedir²². Her iki hukuk sisteminde yönetim kurulunun tanımı, yapısı, işleyişi farklılık arz etmekte olup, aşağıdaki ilgili kısımlarda bu konulara ilişkin değerlendirmelere yer verilecektir.

1.2.1. Türk Hukukunda yönetim kurulu

1.2.1.1. Genel olarak yönetim kurulu

Genel kurulun, şirkette devamlı faaliyet göstermemesi nedeniyle bir yönetim organının kurulması, pratik açıdan işlevselliği sağlayan önemli bir tedbirdir. Bu nedenle anonim şirkette, şirketin işlerini yönetecek ve üçüncü kişilere karşı onu temsil edecek, ayrıca tecrübe ve basit yapısı ile şirketin sorunlarını giderebilmesi için hızlı kararlar alabilen, şirketin idaresi ve dışa karşı temsili yetkilerini üstlenebilecek organa ihtiyaç vardır. Türk hukuku bu nedenlerden dolayı anonim şirketin idare ve temsil görevlerini, genel kurul tarafından seçilen yönetim kuruluna

²² Andyushenko, V. İ., Kostikova, E. V. (1994). *Hissedarlar kitabı, okuma ve karar verme, Maliye ve istatistik*, Moskova, 183.

vermiştir²³. Bu nedenle yönetim kurulu, şirketin faaliyetlerini yönlendiren en etkili organdır. Yönetim kurulu anonim şirketin kanunen zorunlu organlarından biri olması nedeniyle, yönetim kurulunun oluşturulamaması TTK'nın m.530 hükmünde şirketin infisahına yol açar.

Yönetim kurulunun oluşması konusunda, TTK'nın m.359 "*Anonim şirketin esas sözleşme ile atanmış veya genel kurul tarafından seçilmiş, bir veya daha fazla kişiden oluşan bir yönetim kurulu bulunur*" hükmü düzenlenmiştir. Bu maddeye dayalı olarak tek üyeden oluşan bir yönetim kurulu oluşturmak mümkün kılınmıştır. Oysaki eski 6762 sayılı TTK m.312 göre "*Anonim şirketlerin esas mukavelesiyle tayin veya umumi heyetçe intihap edilmiş en az üç kişiden ibaret bir idare meclisi bulunur*". Bu düzenleme uyarınca yönetim kurulunun bir organ olarak oluşması için en az üç üye olması gerekmektedir. Dolayısıyla 6102 sayılı TTK'nın getirdiği değişiklik, yönetim kurulunun bir kişiden oluşmasına imkân sağlamıştır. Bunun nedenleri ise tek pay sahipli anonim şirketlerin mümkün olması ve/veya küçük anonim şirketler ile ana şirketlerin daha kolay bir şekilde yönetilmesidir. Kanun hükmünde üye sayısı hususunda üst sınır ise belirlenmemiş, dolayısıyla her anonim şirket kendi ihtiyacına göre esas sözleşmeleriyle üye sayısını belirlemesi hususunda serbest bırakılmıştır. Fakat yönetim kurulu üye sayısına ilişkin serbesti her durumda geçerli değildir. Özel kanunlarla ya da alt düzenleyici işlemlerle üye sayısı konusunda sınırlama yapılması mümkündür. Örneğin borsa şirketlerinde SerPK tarafından yayınlanan "Kurumsal Yönetim İlkelerinin Belirlenmesi ve Uygulanmasına İlişkin Tebliğ" ile yönetim kurulu üye sayısı en az beş kişi olarak belirtilmiştir.

1.2.1.2. Yönetim kurulu üyelik sıfatının kazanılma şekilleri

Yönetim kurulu üyelik sıfatının çeşitli şekillerde kazanılması mümkündür²⁴. Bu kapsamda;

- Genel kurul kararıyla,
- Esas sözleşmeyle,
- Mahkeme kararıyla,

²³ Aydın, Fazıl. (2013). *En Son Değişiklikler İle Yeni Türk Ticaret Kanununda Anonim Şirketler*, Ankara: Bilge Yayınevi, 239.

²⁴ Bilgi, F., Demirkapı, E. (2013). *Şirketler Hukuku*, Dokuzuncu Baskı. Bursa: Dora Basım, yayıncılık, 367.

- Kamu tüzel kişileri tarafından atamayla,
- Yönetim kurulu kararıyla,

yönetim kurulu üyeliği sıfatı kazanılabilir. Belirtilen yönetim kurulu üyeliği sıfatının kazanılma şekilleri, aşağıda ayrıntı bir şekilde açıklanacaktır.

1.2.1.2.1. Genel kurulca seçim

Yönetim kurulu üyelik sıfatının kazanılması TTK m.359/1 düzenlenmiştir. Buna göre; *“Anonim şirketin, esas sözleşmeyle atanmış veya genel kurul tarafından seçilmiş, bir veya daha fazla kişiden oluşan bir yönetim kurulu bulunur”*. Madde hükmü uyarınca, yönetim kurulu üyesi sıfatının kazanılması, genel kurul tarafından atama şeklinde gerçekleşir. Genel kurulun esas olarak devredilemez yetkilerinden biri, yönetim kurulu üyelerinin seçimidir. Üye sıfatının kazanılmasının normal yolu, genel kurul tarafından seçimdir²⁵.

Yönetim kurulu üye sıfatının kazanılması, şirket pay sahipleri tarafından önerilen aday listesi içerisinde veya bizzat kendilerinin aday olması durumunda genel kurul tarafından yapılan seçim sonucunda kazanılır²⁶. TTK m. 418/2 hükmünde yönetim kurulu üye seçimi konusunda, genel kurul karar nisabı, hazır bulunan oyların çoğunluğu olarak gösterilmiştir.

Yönetim kurulu üyeleri, kendi görev sürelerini yerine getirmeleri için en fazla üç yıl için seçilebilirler(TTK m.362). Ancak yönetim kurulu seçimiyle ilgili herhangi bir süre belirtilmediyse, görev süresinin bir yıl için yani, bir daha ki olağan genel kurul toplantısına kadar seçilmiş olurlar. Burada belirtilen üç yıllık süre kanuni üst sınır niteliği taşımasıyla beraber, belirtilen bu sürenin sonunda üye, yeniden seçilmek koşulu ile görevine devam edebilir²⁷. Seçilen üye pay sahibi olabileceği gibi, bu sıfatı taşımayan biri de olabilir.

1.2.1.2.2. Atama ve diğer şekiller

Yönetim kurulu üyelerinin, yönetim kuruluna atanmasının diğer şekli ise *“Esas sözleşme ile atanma ve yönetim kurulunun üye seçmesi”*dir.

²⁵ Pulaşlı, H. (2015). *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, Üçüncü Baskı. Ankara: Adalet Kitabevi, 418.

²⁶ Pulaşlı, 2015, 418.

²⁷ Teoman, Ö. (1984-1985). *Yaşayan Ticaret Hukuku*, Hukuki Mütalaalar. İstanbul: Kitap 3, 134.

Anonim şirketin kuruluşundan itibaren yöneticilere ihtiyaç duyulduğundan, bu ihtiyacı karşılayan bir atama yöntemi lüzumludur. Bu nedenle TTK, kuruluş aşamasında yönetim kurulunun esas sözleşmeyle belirlenmesini öngörmüştür²⁸. TTK m.339. ve m.354. hükümleri uyarınca, ilk yönetim kurulu üyeleri kuruluşta esas sözleşmeyle belirlenir. Aksi halde şirketin organsız, yani engelli bir şekilde doğmuş olması ve fiil ehliyetini kullanamaması tehlikesi gündeme gelirdi²⁹. Yukarıda belirttiğimiz madde hükümlerine göre, esas sözleşmenin tescil ve ilan edilmesi gereken hususları, yönetim kurulu üyeleriyle şirketi temsil yetkisine sahip kişilerin ad ve soyadları, unvanları, ikamet ettikleri yerler ve vatandaşlıklarını kapsamaktadır³⁰.

Üye olmada bir başka yöntem ise, yönetim kurulu tarafından üye seçimidir. Burada belirtilen yöntem, yönetim kurulunun bir takım şartlara uygun olarak, bizzat kendisinin kurula üye seçebilme hakkına sahip olmasıdır. Örneğin; üç kişiden oluşan bir yönetim kurulunda, üyelere birinin istifası, ölümü, işlem ehliyetini kaybetmesi veya kısıtlanması yahut üyelik için gerekli yasal koşulları veya esas sözleşmede öngörülen nitelikleri yitirmesi gibi nedenlerle bir üyeliğin boşalması halinde, yönetim kurulu, yasal şartlara sahip bir kimseyi (dışardan veya pay sahipleri arasından birini) geçici olarak yönetim kurulu üyesi seçerek göreve getirir ve ilk toplanacak olan genel kurulun onayına sunar³¹. Dolayısıyla, geçici olarak yönetim kurulu tarafından göreve getirilen kişi, ilk genel kurul toplantısında görevinden alınabileceği gibi, yönetim kurulu üye sıfatı devamlı hale getirilebilir(TTK m.363)³².

1.2.1.2.3. Mahkeme kararıyla

Yönetim kurulu üyelerinin seçilmesi, daha önce ifade edildiği gibi, genel kurulun devredilmez yetkileri arasına girmektedir. Bununla birlikte TTK m.531 hükmüne, göre haklı sebeple fesih davalarında, mahkeme, fesih etme yerine, alternatif çözüm olarak, görevde bulunan yönetim kurulu üyelerini görevlerinden

²⁸ Karahan, 2013, 421.

²⁹ Kırca, İ., Çelik, H., Manavgat, Ç. (2013). *Anonim Şirketler Hukuku, Temel Kavram Ve İlkeler, Kuruluş, Yönetim Kurulu*, Birinci Cilt, Ankara, 416.

³⁰ Pulaşlı, 2015, 419.

³¹ Üçışık, Çelik, 2015, 381.

³² Üçışık, Çelik, 2015, 381-382.

olarak, yerlerine yeni üye seçme yoluna gidebilir. Belirtmemiz gerekir ki, bu durum istisnai durumlarda söz konusu olur³³.

1.2.1.2.4. Kamu tüzel kişilerinin üye seçmesi

Bazı anonim şirketlerin, yönetim ve işleyişine devlet tarafından müdahale edilmesi mümkün kılınmıştır³⁴.Konusu kamu hizmeti olan anonim şirketlerin ana sözleşmelerinde hüküm bulunmak kaydıyla bazı kamu tüzel kişileri, ortak sıfatını taşımasalar bile, yönetim kuruluna üye gönderebilir. Kamu tüzel kişisi tarafından atanan üyeler diğer yönetim kurulu üyeleriyle aynı konumdadırlar, diğer deyişle aynı hak ve yetkilere sahip ve aynı sorumlulukları üstlenirler (TTK m.334).

Kamu tüzel kişilerinin yönetim kuruluna birden fazla üye atayıp atayamayacağı konusunda ise, 6445 sayılı Kanun ile yapılan yasa değişikliğinin dikkate alınması gereklidir. Pay sahibi tüzel kişinin yönetim kurulunda sadece bir üyeyle kendisini temsil etmesine ilişkin düzenleme bu halde geçerli değildir³⁵ (bkz. TTK m. 359/2).. Üyelerin tamamının aynı kamu tüzel kişinin temsilcisi olmaması kaydıyla, kamu tüzel kişisini temsilen birden fazla gerçek kişinin yönetim kuruluna seçilmesi mümkündür (TTK m. 359/5).

TTK m.334/2 uyarınca kamu tüzel kişileri tarafından atanan yönetim kurulu üyeleri, aynı kamu tüzel kişiler tarafından görevden azledip; yerine yeni üye tayin edilebilir.

1.2.1.3. Üyelik sıfatının kaybedilmesi

Yönetim kurulu üyelik sıfatının kaybedilmesi TTK m.363/2'de düzenlenmiştir. Bu hükme göre "*Yönetim kurulu üyelerinden birinin iflasına karar verilir veya ehliyeti kısıtlanır ya da bir üye üyelik için gerekli kanun şartları yahut esas sözleşmede öngörülen nitelikleri kaybederse, bu kişinin üyeliği herhangi bir işleme gerek olmaksızın kendiliğinden sona erer*".

6762 sayılı mülga TTK'ya göre ise yönetim kurulu üyeliğinin sıfatının kaybedilmesi üyenin iflas etmesi, kısıtlanması, ağır hapis cezasına çarptırılması veya yine mülga TTK m.315 sayılan suçların (sahtekârlık, güveni kötüye kullanma,

³³ Bilgi, Demirkapı, 2013, S. 369.

³⁴ Karahan, 2013, s. 421.

³⁵ Konu hakkında bkz. Pulaşlı, 2015, 420.

hırsızlık, dolandırıcılık) birinden dolayı mahkûm olunması ve üyelik için gerekli yasal nitelikleri kaybetmesi durumlarında kendiliğinden sona ermesi ile gerçekleşir. Bununla beraber görev süresini tamamlaması veya kişinin vefatı da birer sona erme nedenidir³⁶.

Yönetim kurulu üye sıfatının kaybedilmesinde yeni TTK yüz kızartıcı suçları üyelik sıfatının kaybı nedeni olmaktan çıkarmıştır. Ancak şirket esas sözleşmesine bu suçlar eklenilebilecektir. Sıfatı sonlandıran bir diğer sebep üyenin istifasıdır. Üye bu gibi durumlarda, şirkete yazılı şekilde bildireceği belge ile istifasını beyan edebilir. İstifanın muhatabı yönetim kurulu başkanı veya başkan vekilleridir. Üyelik sıfatının kaybedilmesinin son sebebi ise görevden alınmadır. Üye genel kurul tarafından görevden alınabilir³⁷.

1.2.1.4. Yönetim kurulunun görev ve yetkileri

Yönetim kurulu, şirketin sevk ve idaresiyle sorumludur ve aynı zamanda organizasyonda sahip olduğu imkânlar kanunda düzenlenmiştir. TTK'ya göre yönetim kurulunun bütün yetkileri devredilemez değildir, istenilen zamanda yönetim görevi bütün olarak devredilip, yönetim kurulu gözetim organı olarak görev yapabilmektedir³⁸.

Yönetim kurulunun görev ve yetkilerine ilişkin temel düzenleme TTK'nın 374 ve 375'inci maddelerinde yer almaktadır. TTK m. 375'de yönetim kurulunun bazı devredilemez görevleri sayılmış, TTK m. 374'de ise genel olarak görev ve yetkileri düzenlenmektedir. Anılan maddeden, anonim şirketin yönetim kurulu tarafından yönetileceği sonucuna ulaşılmaktadır.

Yönetimin neleri kapsadığı konusunda bir sınırlama yapılması mümkün değildir. Anonim şirketin amacının elde edilmesi için gerek duyulan bütün faaliyetler, yönetim kapsamında değerlendirilebilir. Bu bakımdan kanunun diğer organ olan genel kurula tevdi ettiği yetkiler dışında, şirket amacının gerçekleştirilmesi için lüzum duyulan her türlü faaliyetin yönetim kapsamında olduğunu kabul etmek gerekir (TTK m. 374).

³⁶ Üçışık, Çelik, 2013, 393.

³⁷ Pulaşlı, 2015, 420-422.

³⁸ Pulaşlı, 2015, 614.

Yukarıdaki paragrafta değinildiği üzere bu faaliyetleri sayarak tüketmek mümkün değildir. Bir kısmı kanunun çeşitli maddelerinde somut olarak ifade edilmiştir. Yönetim görev ve yetkisi kanunda zikredilenler yanında, zikredilmeyen faaliyetleri de kapsar. Bunları üst başlıklar halinde toplamak gerekirse, yönetim kurulunun planlama, organizasyon, gözetim, koordinasyon ve icrai yönetim faaliyetlerini gerçekleştirme görev ve yetkisinin olduğunu kabul etmek gerekir.

1.2.1.4.1. Yönetim yetkisinin devri

Yönetim yetkisinin devri TTK'nın m.367 düzenlenmiştir. Bu hükme göre; *“Yönetim kurulu esas sözleşmeye konulacak bir hükümlerle, düzenleyeceği bir iç yönergeye göre, yönetimi, kısmen veya tamamen bir veya birkaç yönetim kurulu üyesine veya üçüncü kişiye devretmeye yetkili kılınabilir. Bu iç yönerge şirketin yönetimini düzenler; bunun için gerekli olan görevleri, tanımlar, yerlerini gösterir, özellikle kimin kime bağlı ve bilgi sunmakla yükümlü olduğunu belirler. Yönetim kurulu, istem üzerine pay sahiplerini ve korunmaya değer menfaatlerini ikna edici bir biçimde ortaya koyan alacaklıları, bu iç yönerge hakkında, yazılı olarak bilgilendirir”.*

Bu hükümlerde belirtildiği üzere; anonim şirkette yönetme yetkisinin yönetim kurulunca devri, esas sözleşmede belirtilmiş olması şartıyla, “yönetim kurulunun düzenleyeceği bir iç yönerge ”ye göre hareket edilerek gerçekleştirilmektedir. İç yönergenin içeriği m. 367'de örnekleme yöntemiyle sayılmıştır. Bunlar ise:

- Şirket yönetiminin düzenlenmesi, yönetim kurulu ile murahhasların yetkilerinin belirlenmesi,
- Murahhasların görev yerlerinin gösterilmesi,
- Görevlerin tanımları,
- Kimin kime bağlı ve kime karşı sorumlu olduğu ve bilgi sunmakla yükümlü olduğudur.

Bu sıralananlar iç yönergede olması gereken mutlak koşullardır, dolayısıyla bunların bulunmadığı bir iç yönergenin geçerliliği tartışmalıdır.

Bunun dışında, TTK m.370/2 hükmünde belirtildiği üzere *“Yönetim kurulu, temsil yetkisini bir veya daha fazla murahhas üyeye veya müdür olarak üçüncü*

kişilere devredebilir". Kanuni düzenlemeye göre anonim şirketlerin yönetim hakkı ve temsil yetkisi birbirinden ayrılmıştır.

6762 sayılı TTK'nın 319. maddesinin önceki düzenlemesine göre, "genel kurul veya yönetim kurulu, ana sözleşmeye konulacak bir hükümlerle şirketin yönetimini bir veya birkaç yönetim kurulu üyesine ya da üçüncü bir kişiye devretmesi konusunda yetkili kılınabilir" şeklinde belirtilmekteydi. Yeni düzenleme ile aralarındaki en büyük değişiklik, yetki devrinin yönetim kurulunun derleyeceği bir iç yönergeye göre hareket edilerek gerçekleştirilmesidir.

Fakat yönetim kurulunun birtakım yetkilerinin devredilemeyeceği TTK'nın m. 375 şu şekilde belirtilmiştir:

- Şirketin üst düzeyde yönetimi ve bunlarla ilgili talimatların verilmesi,
- Şirket yönetim teşkilatının belirlenmesi,
- Muhasebe, finans denetimi ve şirket yönetiminin gerektirdiği ölçüde, finansal planlama için gerekli düzenin kurulması,
- Müdürlerin ve aynı işleve sahip kişiler ile imza yetkisini haiz bulunanların atanmaları ve görevden alınmaları,
- Yönetimle görevli kişilerin, özellikle kanunlara, ana sözleşmeye, iç yönergelere ve yönetim kurulunun yazılı talimatlarına uygun hareket edip etmediklerinin gözetimi,
- Pay, yönetim kurulunun karar ve genel kurul toplantı ve müzakere defterlerinin tutulması, yıllık faaliyet raporunun ve kurumsal yönetim açılımasının düzenlenmesi ve genel kurula sunulması, genel kurul toplantılarının hazırlanması ve genel kurul kararlarının yürütülmesi,
- Borca bataklık durumunda mahkemeye bildirimde bulunulması.

1.2.1.4.2. Yönetim görev ve yetkilerinin kullanılması (toplantılar)

Yönetim kurulu faaliyetlerini prensip itibarıyla kurul olarak yerine getirir. Ancak bazı faaliyetlerin yönetim kurulu üyeleri tarafından münferiden gerçekleştirilmesi de mümkündür. Bunun için söz konusu faaliyetin mutlak anlamda kurulun görev ve sorumluluğunda bulunmaması gerekir. Mesela devredilmez görevler, defterlerin tutulması, bilançonun hazırlanması kurul halinde icra edilmesi gereken görevlerdendir. Ancak kanunun öngördüğü şartlara uygun olarak, yönetim

kurulunun görevleri bir ya da daha fazla yönetim kurulu üyesi ya da bu kurula üye olmayan kişiler vasıtasıyla gerçekleştirmesi mümkündür³⁹.

Kural olarak yönetim kurulu kararlarını, düzenlenen toplantılarda alır. Yönetim kurulunun her üyesi toplantılara katılmak, görüş beyan etmek, oy kullanmak doğal hak ve yetkisine sahiptir. Aynı zamanda üyelerin toplantılara katılması bir görev niteliğindedir⁴⁰; ancak üyenin bu toplantılara gerekçe bildirmeksizin katılmaması, o üyenin ortaklığa karşı sorumluluğuna yol açabilir (TTK m. 553). Bunun dışında yılda bir kereye mahsus yönetim kurulu üyeleri arasından, bir başkan ve ona vekâlet etmek üzere en az bir başkan vekili seçilebilir (TTK m. 366).

TTK m. 390/4 hükmüne göre "Herhangi bir üyenin talebi doğrultusunda toplantı yapılmaması durumunda herhangi bir üyenin belirli bir konuda aldığı karar, belgeye dökülerek diğer üyelerin çoğunluğunun yazılı bir şekilde onay vermesi ile onaylanabilir." denilerek toplantı yapma zorunluluğuna bir istisna getirilmiştir. Ancak belirtilen bu durum yönetim kurulunun, şartlar el vermediği zamanlarda başvurabileceği istisnai bir yetkidir⁴¹.

1.2.1.4.2.1. Yönetim kurulunun toplanması

Genel kuruldaki değişmez gündem tartışmalarına karşın yönetim kurulu toplantıları gündem öncesi ve sonrası konuları da tartışabilir. Toplantı sırasında daha önce belirtilmemiş konular görüşülebilir, ileriye yönelik konular da masaya yatırılabilir.

Kural olarak, yönetim kurulu toplantısını başkan düzenler ve yönetir. Ancak başkanın yokluğunda başkan yardımcısı çağrısıyla da toplantı gerçekleştirilebilir. Bu gibi durumlarda başkan yardımcısı toplantıyı düzenler ve yönetir⁴². Üyelerden herhangi biri, herhangi bir zamanda başkandan toplantının görüşülmesini talep etme hak ve yetkisine sahiptir. Bu durumda ise masaya yatırılacak konuyu toplantı talebinde bulunan üye belirler. TTK m. 392/7 hükmüne göre "*her yönetim kurulu*

³⁹ Bahtiyar, M. (2014). *Ortaklıklar Hukuku*, Sekizinci Baskı. İstanbul: Beta Yayıncılık, 200; Çamoğlu, Teoman, (2001). *Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulunun Toplantı Yapmaksızın Karar Alması*, Otuz Yıl Ticaret Hukuku -Tüm Makalelerim, Cilt II, 1982- 2001. İstanbul, 487.

⁴⁰ Bahtiyar, 2014, 200.

⁴¹ Teoman, (2000). *Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulunun Toplantı Yapmaksızın Karar Alması*, Otuz Yıl Ticaret Hukuku (Tüm Makalelerim), Cilt II, İstanbul 2000, 489.

⁴² Üçışık, Çelik, 2013, 432.

üyesi başkandan, yönetim kurulunu toplantıya çağırmasını yazılı olarak isteyebilir”. Dolayısıyla her yönetim kurulu üyesine, başkana bildireceği yazılı bir belge ile diğer üyeleri toplantıya çağırma talep etme hakkı tanınmıştır.

Genel olarak yönetim kurulu toplantılarının zamanlamasında, kurallara dayanan veya kanunda belirtilmiş bir sınırlama söz konusu değildir. Yönetim kurulunun görevlerini etkin ve başarılı bir şekilde sürdürebilmesi açısından toplantıların sık sık yapılması uygun görülür. Her ne kadar yönetim kurulu toplantılarının zamanlarını belirlemede serbest davranırsa da yılda en az bir kez risk yönetimi ve iç kontrol sistemlerinin gözden geçirilmesi gereklidir. İç kontroller ile iç denetimin varlığı, işleyişi ve etkinliği hakkında faaliyet raporunda bilgi vermelidir. Aynı zamanda mali tabloların üçer aylık sınırlı denetimden geçmeleriyle ilgili iş ve işlemlerin yapılması gerektiğinden ve ayrıca genel kurul sürecine detaylı olarak bakıldığında, yılın sonlarına doğru ortaya çıkan mali tabloların değerlendirilmesi gerektiğinden, yılda dört kez olağan toplantı yapılması mevzuatta öngörülmektedir⁴³.

Kanunen toplantıların görüşüleceği mekân hususunda herhangi bir açıklama bulunmamaktadır. Dolayısıyla toplantının görüşüleceği mekân ana sözleşmeye konulacak bir hüküm ya da çıkarılacak bir iç yönetmelikle düzenlenebilir, aksi halde serbestçe belirlenir. Herhangi bir hüküm ya da yönetmelik bulunmadığı takdirde toplantı şirket merkezinde yapılır.

1.2.1.4.2.2. Yönetim kurulu toplantılarının elektronik ortamda yapılması

Yönetim kurulu toplantılarını elektronik ortamda gerçekleştirebilir TTK m.1527. Dolayısıyla bu şekilde toplantı yapılarak kararlar alınabilir. Ancak bu toplantının gerçekleşmesi şirket sözleşmesinde veya esas sözleşmede düzenlenmiş olmasını gerektirir. Toplantının yapılabilmesi ve oy kullanılabilmesi için şirketin özgülenmiş bir internet sitesine sahip olması gerekir.

Yönetim kurulu toplantısı tamamen elektronik ortamda yapılabileceği gibi bazı yönetim kurulu üyeleri fiziksel toplantıya katılırken bazı üyelere elektronik ortamdan katılabilirler. Böylece, şirket merkezinden farklı bir şehir ya da ülkede

⁴³ Üçışık, Çelik, 2013, 432.

bulunan bir yönetim kurulu üyesi toplantılara telekonferans yoluyla bağlanıp kararlara katılabilecektir.

Yönetim kurulu üyelerinin elektronik ortamda toplantılara katılması başkanın iznine bağlı olmadığından üyenin toplantıya katılacağını bildirmesi yeterli sayılmalıdır. Çünkü üyenin bu hakkı, esas sözleşmeden doğmaktadır⁴⁴. Ayrıca elektronik toplantıların sonucu alınan kararlar güvenli elektronik imzayla imzalanabilecekleri gibi, daha sonra fiziki imza ile de kayıt altına alınabilir.

1.2.1.4.3. Temsile ilişkin görev ve yetkiler

Kural olarak, üçüncü kişilere ve ortaklara karşı şirketi temsil etme, yönetim kurulunun görev ve yetkisindedir (TTK m. 365). Ancak, istisnai bazı durumlarda belirtilen bu yetkiler kanunen başka organlara devredilebilir. Örneğin; tasfiye sürecinde ortaklığın tasfiye memurlarınca temsil edilmesi gibi (TTK m. 535)⁴⁵.

- Temsil yetkisinin kullanılması, yönetim kurulunun ortaklık adına yapılan işlemlerle ortaklığın hem hak hem de borç sahibi olması anlamına gelmektedir. Yönetim kurulu ortaklığın kanuni temsilcisi olması sebebiyle, kendilerine karşı duyulan güveni boşa çıkarmamalıdır. Üyeler, ana sözleşme ya da genel kurul kararında öngörülen yetkileri kendilerine tanınmadıkça şirketi temsil görev ve yetkilerini üçüncü kişiye ya da kişilere devretmeleri söz konusu olamaz⁴⁶. TTK m. 370 hükmüne göre, yönetim kurulu, ortaklık adına ve onun unvanı altında temsil yetkisini imza atmak suretiyle kullanır. Ortaklığı temsile yetkili olan kişilerin, göreve başlarken imza sirkülerini notere onaylatıp sicile tevdi etmeleri gerekmektedir. Birlikte temsil (çifte imza) kuralı gereğince, yönetim kurulunun temsil yetkisine dayanarak ortaklık adına düzenlenen belgeler geçerli olduğu için, temsile yetkili olanlardan ikisinin imzasının bulunması yeterlidir, tamamının imzası gerekmez (TTK m. 370/1). Ancak belirtilen bu kuralın istisnaları vardır⁴⁷. Bunlar;

⁴⁴ Üçışık/Çelik, 2013, s. 433.

⁴⁵ Bahtiyar, 2014, 211.

⁴⁶ Teoman, Ö.(1997). *Anonim Ortaklığın Temsili*, Yaşayan Ticaret Hukuku, Cilt I. Hukuki Mütalaalar(Kitap 7: 1995-1996). İstanbul: Beta Yayınevi, 84.

⁴⁷ Bahtiyar, 2014. 212.

- Yönetim kurulu ikiden çok kişi olmasına rağmen, ana sözleşme ile bu kural farklılaştırılarak tek üyenin imzası yeterli hale getirilebilir veya tüm yönetim kurulu üyelerinin imzası aranabilir.
 - Ortaklığa bir ticari temsilci, ticari vekil veya sınırlı yetkileri olan vekilin atanması durumunda, bu kişi yetkili olduğu konularda ortaklığı tek başına temsil etme hakkına sahiptir.
 - Her bir temsilci ortaklığın pasif temsilinde yani ortaklığa yapılacak ihtar, ihbar ve tebligatların kabulünde tek başına yetkilidir.
- TTK m. 370/2'ye göre; “*Yönetim kurulu, temsil yetkisini bir veya daha fazla murahhas üyeye veya müdür olarak üçüncü kişilere devredebilir*”. Hüküm, yönetim gibi, temsil yetkisinin bölünmesini ve murahhaslara devredilmesini mümkün kılmıştır. Eğer yetki dışardan birisine bırakılacak ise, bu durumda yönetim kurulu üyelerinin de en az birine temsil yetkisinin verilmesi gerekir. TTK m. 370/2. Buna göre temsil yetkisinin tamamen dışardan birisine bırakılması önlenmiştir⁴⁸.
- Temsil yetkisi, kanun ve ana sözleşmeden doğan birtakım sınırlamalara tabi olabilir. Bunlar ise; “*İşletme Konusu ve İradi Temsil Sınırlamaları*” olarak karşımıza çıkmaktadır.
- İşletme konusu: TTK m. 371/1 hükmünce “*Temsile yetkili olanlar şirketin amacına ve işletme konusuna giren her tür işleri ve hukuki işlemleri, şirket adına yapabilir ve bunun için şirket unvanını kullanabilirler*”. Şirketin amacı ve işletme konusu kapsamındaki işlemler nedeniyle temsil yetkisinin kullanımında bir sorun bulunmamakla birlikte, amaç ve konu dışındaki işlemlerin sonucu bakımından tereddüt doğmaktadır. Kanun koyucu bu konudaki tereddütleri, üçüncü şahsın şirket amaç ve konusunun dışında olduğunu bilmesi ya da bilebilecek durumda olması halinde, işlemin şirketi de bağlayacağı yönündeki düzenlemesi ile gidermiştir. Başka bir deyişle, temsile yetkili olanların şirket amacına ve işletme konusu dışındaki işlemlerinin, üçüncü kişinin bilgi durumuna bağlı olarak, ona karşı şirketin konusu dışında yapılan işlemin de şirketi bağlayacağını hükme bağlamış bulunmaktadır⁴⁹. Dolayısıyla TTK m. 364 hükmünce, şirket bu durumlarda kendi temsilcisinin konu dışına çıkararak yaptığı işlem nedeniyle temsilcisini görevden alabilme hakkına sahiptir. Bunun dışında şirket, kendi temsilcisinin konu dışına çıkararak yaptığı işlem

⁴⁸ Bahtiyar, 2014. 213.

⁴⁹ Bahtiyar, 2014. 214.

nedeniyle üçüncü kişi karşısındaki sorumluluğu nedeniyle temsilcisine rücu etme hakkına da sahiptir.

- Yer ve birlikte temsil: Ortaklığın işletme konusu içinde bulunsa da yer açısından veya birlikte temsile ilişkin sınırlamalar getirilerek, temsil yetkisinin sınırlanması mümkündür. Bunun gibi sınırlamalar TTK m. 371/3 hükmüne göre tescil ve ilan edilmesi gerekir. Dolayısıyla tescil ve ilan edilmesi şartıyla üçüncü kişilere sürülebilir. Ayrıca, bölünen veya devredilen yetkiler de yer veya birlikte temsil şeklinde sınırlanabilir⁵⁰.

1.2.1.5. Yönetim kurulu üyelerinin yükümlülükleri

Yönetim kurulunun herhangi bir üyesi elinde icra yetkisi bulunsun bulunmasın, yönetim yetki ve görevinin gerektirdiği tüm faaliyetlere katılmakla yükümlüdür. Bu nedenle yönetim kurulundaki her üye için toplantılara iştirak etmek, öneri ve tavsiyelerde bulunmak, görüş bildirmek, şirket geleceğinde meydana gelecek zararlara karşı muhalefet etmek⁵¹, hem bir yetki hem de bir borç ve yükümlülük niteliğindedir⁵². Yönetim kurulunda bulunan üyelerin yönetimdeki hak ve yetkilerinin yasalara uygun bir şekilde paylaşılması, kurul üyelerine paylaşılacak sorumlulukları da beraberinde getirir. Kurulda bulunan her üye kendisine ayrılan işlerden sorumlu tutulur. Aşağıda yönetim kurulu üyelerinin genel bazı yükümlülükleri incelenmektedir.

– Yönetim Faaliyetlerine Katılma ve İnceleme (Gözetim) Yükümlülüğü

Yönetim kurulu üyeleri inceleme ve toplantılara iştirak etme hak ve yükümlülüklerini, şirket içinde üstlendikleri birtakım roller doğrultusunda kullanırlar. Bir başka deyişle ortaklığın gidişatı ve alınan kararların denetimi için bu haklarını kullanmaları, aynı zamanda bir yükümlülüktür. Bu yükümlülüğün yerine getirilmesi için bilgi alma hakkı kullanılır. Şartlar ne olursa olsun gözetim yükümlülüğünün ortadan kalkması söz konusu olamaz. Ayrıca yönetimde faaliyetlerinde bulunma

⁵⁰ Bahtiyar, 2014, 214.

⁵¹ Pulaşlı, 2012, 627.

⁵² Bahtiyar, 2014, 223.

yükümlülüğü, birtakım sınırlandırmalara tabi tutulabilir. Ancak incelemedeki yükümlülüğü sınırlandırmak söz konusu olamaz⁵³.

– Özen Yükümlülüğü

Yönetimle görevli üçüncü kişiler, görevlerini TTK m. 369 hükmü uyarınca “*tedbirli bir yöneticinin özeniyle yerine getirmek ve şirketin menfaatlerini dürüstlük kurallarına uyarak gözetmek yükümlülüğü altındadırlar*”. Şirket içindeki işlerin yürütülmesi hususunda yönetim kurulu üyelerinin kanunen özenli bir anonim ortaklık yöneticisi gibi davranmaları beklenmektedir. Yönetim kurulu üyelerinin performansını ölçmek, verilen iş ve işlemlerdeki başarılarını belirlemek amacıyla özen borcu kullanılır. Aynı zamanda sair görevler ile beraber bağımsız bir borç olarak ana sözleşmede düzenlenmiştir. Bu nedenle gerekli önem ve dikkat gösterilmemesi şirket ile yönetim kurulu üyeleri arasındaki akdin ihlalini teşkil eder. Ortaklara, ortaklık alacaklarına ve şirkete karşı akde aykırılık sebebi ile sorumluluk altına girmiş olunur.

Yönetimle görevli üçüncü kişiler ve kurul üyeleri, kendilerine yüklenen iş ve işlemlerini bir yöneticinin özeni ile tedbirli bir şekilde yerine getirmek ve gözetme yükümlülüğü altındadırlar. Bu gözetme yükümlülüğü şirketin çıkarları açısından dürüstlük kurallarına uygun olmalıdır⁵⁴. Aynı zamanda özen yükümlülüğü yönetim kurulu üyesi bakımından objektif⁵⁵ olduğu için kurul üyesinin kişisel özelliklerine, yeteneklerine, bilgi ve becerisine bakmak söz konusu değildir. Yönetim kurulu üyeleri, dikkatli ve basiretli bir yöneticinin aynı şartlar altında seçeceği hareket tarzına uygun olarak dikkat ve özen göstermek yükümlülüğü altındadır⁵⁶.

– Sadakat Yükümlülüğü

Yönetim kurulu üyelerinin, ortaklık ile kendi çıkarlarının çatışması durumunda ortaklığın çıkarlarını gözetmesi sadakat yükümlülüğü olarak ifade edilmektedir⁵⁷. Üyeler tarafından bilinen ticari sırların dışa aktarılmaması, kişisel menfaatlerin ortaklık menfaatlerinin önüne geçmemesi, üçüncü kişilerle anlaşma yapıldığında

⁵³ Karahan, 2013, 427.

⁵⁴ Karahan, 2013, 427.

⁵⁵ Karahan, 2013, 427.

⁵⁶ Karahan, 2013, 427.

⁵⁷ Nomer, F. (1999). *Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Sadakat Yükümlülüğü*, İstanbul: Beta Yayınevi, 28.

kendisinin değil de, ortaklık çıkarlarını düşünmesi, şirkete karşı olumsuz bir sonuç doğurabilecek kararlardan uzak durması sadakat yükümlülüğünün somut görünüm şekilleridir⁵⁸. Ayrıca yönetim kurulu üyeliği sıfatının sona ermesi durumunda da, ticari sırların üçüncü kişilere ifşa edilmemesi gerekmektedir⁵⁹.

– Görüşmelere Katılma Yasağı

Bazı durumlarda yönetim kurulu üyelerinin toplantılara katılması, görüşmelere katılma yasağı ile engellenmiştir. Bunun gerekçesi, kurul içerisindeki bir üyeyi belirli ölçüde ilgilendiren meselelerin toplantıya konu edilmesidir⁶⁰. Yönetim kurulu üyeleri kendilerinin veya alt (oğlu, kızı, torunu) ve üst (annesi, babası, dedesi) soyundan birinin veya eşinin ve üçüncü derece dâhil üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımlarından birinin, şahsi menfaatleri ile şirket dışı menfaatlerinin çakıştığı durumları ilgilendiren toplantılara katılmaları söz konusu olamaz (TTK m. 393). Herhangi başka bir durumda da dürüstlük kuralları gereği bu hüküm kıyasen uygulanabilir.

Görüşmeye başlamadan önce konunun, yasağın kapsamına giren bir konu olduğu tespit edilirse ilgili üye durumu bildirmek ve toplantıdan çekilmekle yükümlüdür. Fakat toplantıya üyenin katılmasında bir sakınca görmeyen üyeler ve ilgili üyenin toplantıda bulunması yönünde oy beyan edenler ortaklıkta meydana gelen zarardan sorumludurlar⁶¹ (TTK m. 393/2). Verilen kararın yegâne yaptırım zararın tazmininden ibaret olup, hem toplantının hem de toplantıda alınan kararların butlan yaptırımına maruz bırakılması söz konusu olamaz⁶².

– Rekabet Yasağı

Şirket yönetim kurulunda bulunan herhangi bir üyenin şirketin çıkarları ile rekabet teşkil eden davranışlarda bulunmaması en önemli yükümlülüklerinden birisidir.

⁵⁸ Üçışık, Çelik, 2013, 491.

⁵⁹ Karahan, 2013, 428.

⁶⁰ Karahan, 2013, 428.

⁶¹ Bahtiyar, 2014, 225.

⁶² Teoman, Ö. (2010). *Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Müzakerelere Katılma Yasağına Aykırılığın Yaptırımı Nedir?*, Batider, Aralık: Cilt XXVI, Sayı:4, 11.

Yönetim kurulu üyeleri, genel kurulun iznini almaksızın, şirketin işletme konusuna giren ticari iş türünden bir işlemi kendi veya başkası hesabına yapamayacağı gibi, aynı tür ticari işlerle uğraşan bir şirkete sorumluluğu sınırsız ortak sıfatıyla da giremez. Aksi halde yönetim kurulu üyelerinden şirket tazminat istemekte veya tazminat yerine yapılan işlemi şirket adına yapılmış saymakta ve üçüncü kişiler hesabına yapılan sözleşmelerden doğan menfaatlerin şirkete ait olduğunu dava etmekte serbesttir.

Kurul üyesinin kendisi veya bir başkasının hesabına şirketin iştiğal konusuna giren ticari işlemlerini gerçekleştiremeyecek, bu gibi işlerle meşgul ortaklığa sınırsız sorumlu ortak sıfatıyla dâhil olamayacaktır⁶³.

Rekabet yasağının kapsamına sınırlı sorumlu ortak olmak girmemektedir. Ancak, yönetim kurulu üyesi, müdürlük görevini üstlenen sınırlı sorumlu ortak ise bu durum rekabet yasağı kapsamına girmiş sayılmalıdır. Gerek rekabet yasağının gerek sadakat yükümlülüğünün varlık sebebi, şirketin sırlarını bilebilecek konumda olan yöneticilerin bunu başka çıkarlarla çatıştırmak suretiyle şirketi zarara uğratmamalarıdır⁶⁴. Rekabet yasağının kanunda açıkça belirtilmiş bir sınırı bulunmamaktadır. Bu yasağın geçerlilik süresi, yönetim kurulu üyelik süresi ile sınırlandırılır. Üyelik sırasında yapılan iş ve eylemler, üyelik sona erdiğinde de rekabet kapsamına girer. Genel kurul tarafından verilen izin ile rekabet yasağı kaldırılabilir. Rekabet yasağına aykırı işlem yapan üyeye karşı seçimlik haklar kullanılabilir. Bu kapsamda;

- İlgili yönetim kurulu üyesinden, uğranılan zararın tazmin etmesini istemek (işlemden doğan zararın tazmini),
- Üçüncü kişilerle yaptığı işlemlerden doğan menfaatlerin, şirkete aidiyetini istemek,
- Yapılan işlemlerin şirket adına yapılmış sayılmasını istemek mümkündür.

Ayrıca doktrinde, şirkette yönetim kurulu üyesi olarak görev yapan şahıs bir başka şirkette aynı görevi üstlenmişse, üyenin ikinci şirketten ayrılıp orada elde ettiği çıkarlarının anonim şirkete devrini talep etme yetkisinin bulunduğu kabul

⁶³ Bahtiyar, 2014, 224.

⁶⁴ Karahan, 2013, 430.

edilmektedir⁶⁵. Bunun dışında üyenin çıkarları, zararlarından fazla olsa dahi şirketin bu çıkarları isteme yetkisi bulunmaktadır. Mevzu bahis olan bu haklar içerisinden hangisinin kullanılacağını TTK m. 396/2 hükmüne göre yönetim kurulu üyeleri belirler; ancak yasağa aykırı davranan üyeler bu karara katılamazlar.

Anonim şirket TTK m. 396/3'ün ihlali durumunda üç aylık ve bir yıllık zaman aşımı süresine göre talep haklarını kullanabilir. Belirtilen bu süre, üyenin başka bir şirkete sınırsız sorumlu olarak girdiğinin öğrenilmesinden itibaren veya işlemin yapıldığı andan itibaren üç ay ve gerçekleşme zamanından itibaren bir yıldır. Fakat zaman aşımının devam etme süreci diğerlerinde olduğu gibi burada da eyleme bağlıdır ve eylem devam ettiği sürece zamanaşımına uğramaz.

1.2.2. Rus Hukukunda Yönetim Kurulu

Yönetim kurulu, şirketin işlerini devamlı bir şekilde yönetecek ve üçüncü kişilere karşı onu temsil edebilecek, şirketin stratejik faaliyetlerini belirleyebilecek, geniş yetkilere sahip olan, ancak bu yetkilerden dolayı herhangi yükümlülüğün ihlali nedeniyle ortaya çıkan zarardan sorumlu olan organdır⁶⁶.

Şirket işletmesinde herhangi bir sorunun en kısa zamanda giderilmesi için üyelerin profesyonel tecrübeye sahip olması gereklidir. Yönetim kurulu aynı zamanda daha etkili ve kaliteli faaliyet yürütülmesi hususunda şirketin en önemli gözetim organı sayılmaktadır⁶⁷.

Yönetim kurulu, anonim şirketin idare ve temsil etme görevini, genel kuruldan almaktadır. Diğer bir deyişle yönetim kurulu genel kurul adına karar alır ve şirketi yönetir. Yönetim kurulu, genel kurul tarafından veya kendi aralarından seçilen organdır.

Rus Hukukunda halka açık anonim şirketlerin bünyesinde yönetim kurulu bulundurulması kanuni bir zorunluluktur. Halka kapalı anonim şirketlerde bu organın kurulması zorunlu değildir. Bunun nedeni ise, halka kapalı anonim şirkette, ortak sayısının çok az (elli pay sahibi) olmasıdır (AOK m. 7). Bu nedenle genel kurul, şirketi temsil ve gözetim amacıyla, yönetim kuruluna verdiği tüm yetkileri bizzat

⁶⁵ Karahan, 2013, 431.

⁶⁶ Aleksandr, P. (2014). *Yönetim Kurulu*, Moskova: Alpina Publisher yayınevi, 27.

⁶⁷ Gorshkova, L. (2010). *Rusya Federasyon Vergi Usulü Kanununun Şerhi*, Moskova, 248.

üstlenme yetkisine sahiptir. Rus hukukunda yönetim kurulu gibi bir organın kurulmasının çok önem taşımadığı kanaatiyle hareket edilmiş ve organın kurulmasında bir zorunluluk getirilmemiştir⁶⁸. Ancak, anonim şirketlerde (en az bir kişilik) yürütme organı bulunması hukuki bir zorunluluktur. Kapalı anonim şirketlerde yönetim kurulunun bulunmaması durumunda yürütme görevini yürütme organı üstlenir, gözetim görevini ise genel kurul üstlenir.

Yönetim kurulu üyeleri, sadece genel kurul tarafından yılda bir kez seçilir veya aynı yönetim kurulunun görevlerine devam etmesi yönünde karar alabilir. Herhangi bir nedenden dolayı yönetim kurulu toplantısının yapılmaması, yönetim kurulu üyelerinin görevlerini sona erdirir ve bu durum sonucunda sadece genel kurul toplantısını düzenleme yetkileri bulunur (AOK m. 66).

Ancak, AOK bazı durumlarda yönetim kurulu üyelerinin görevlerinin devam edip etmeyeceği veya organın hangi görevleri üstleneceği açısından bir boşluk bırakmış durumdadır. Öyle ki, kanun maddelerine ve şirketin ana sözleşmesine uygun olarak düzenlenen genel kurul toplantısı ve bu toplantı sonucu herhangi bir nedenden dolayı yönetim kurulunun seçilememesi durumunda, yönetim kurulu görevine devam edecek midir? Edecekse hangi görevleri üstlenecektir? Bu tür sorulara Kanunda açık bir hüküm bulunmamaktadır.

Yönetim kurulu üye sayısının ne kadar olacağı konusunda ise, AOK m. 66/3 hükmüne göre ortak sayısı dikkate alınmak suretiyle bir sistem kurulmuştur. Bu sisteme göre; ortak sayısı 1.000'den az olan anonim şirketlerin, yönetim kurulu üye sayısı en az 5 (beş) kişiden oluşur. Ortak sayısının 1.000 (bin) kişiyi geçmesi durumunda, yönetim kurulu üye sayısının en az 7 (yedi) kişi olması gerekir. Ancak bu sayı 10.000 (on bin) ve daha fazla kişiyi geçtiği takdirde yönetim kurulu sayısının en az 9 (dokuz) kişi olması kanuni bir zorunluluktur.

⁶⁸ İontsev, G. M. (2013). *Anonim Şirketler, Hukuki Yasal Temelleri, Yönetim ve Kontrol, Mülkiyet İlişkileri, Hukuki Yasal Temelleri, Hissedarların Haklarının Korunması*, Dördüncü Baskı, Moskova: Os-89 Yayıncılık, 236.

1.2.2.1. Yönetim kurulu üyelik sıfatının kazanılması

Yönetim kurulu üyelerinin üyelik sıfatının kazanılması AOK m. 66'da düzenlenmiştir. Bu hükme göre “*Yönetim kurulu üyeleri, genel kurulun kendi aralarından veya dıştan seçmiş olduğu gerçek kişilerdir*”. Yönetim kurulu üyelik sıfatını sadece

gerçek kişi kazanabilir⁶⁹. Ayrıca bu kişinin pay sahibi olması zorunlu değildir. Yönetim kurulu üyelerinin sayısı genel kurul veya esas sözleşme ile belirlenir ve en az 5(beş) kişiden oluşur. Aynı zamanda seçilen üyeler istedikleri kadar yeniden seçilebilirler. Bu konuda kanun bir üst sınır koymamıştır.

Yönetim kurulu üye seçimi genel olarak şirket pay sahiplerinin sayısına göre değişmektedir. Bu yöntemlerden birisi kanunen düzenlenmiş, diğeri ise pratikte kullanılan yöntemlerden birisidir. Örneğin, şirket pay sahibi sayısı bin (1000) kişiyi geçmemesi durumunda pay sahipleri, yönetim kurulu üyelerini “*basit bir oylama yöntemiyle*” seçerler. Kanunen düzenlenen yöntem “*birikimli oy kullanma*” yöntemidir (AOK m. 66/4). Ancak, burada belirtmemiz gerekir ki “*basit bir oylama yöntemi*” şirket pay sahiplerinin isteğine bağlı bir yöntemdir. Diğer bir deyişle şirket ortak pay sayısının bin (1000) kişi veya bundan az olması halinde, ortakların istemeleri halinde “*birikimli oy kullanma*” yöntemini seçerek, yönetim kurulu üyelerini seçerler⁷⁰.

1.2.2.2. Üyelik sıfatının kaybedilmesi

Yönetim kurulu üyeliği sıfatının kaybedilmesi Rus hukukunda açık bir şekilde düzenlenmemiştir. Ancak üyelik sıfatının kaybedilmesi açık bir şekilde belirtilmemiş olmasa bile, genel olarak AOK m. 48 “genel kurul yetkisi” başlığı altında ve AOK m. 66 “*yönetim kurulu üyelerinin seçimi*” başlığı altında bazı düzenlemeler bulunmaktadır. AOK m. 48/4 hükmüne göre genel kurul, yönetim kurulun oluşmasını, kurula üye seçimini ve yönetim kurulunun erken sona ermesini belirleyebilmektedir. Fakat bu madde hükmünde sadece yönetim kurulunun sona ermesinden bahsedilmektedir. Başka bir ifadeyle, bir üyenin yetkilerinin sona ermesinden bahsedilmemektedir.

⁶⁹ Saprikin, Yu. S., Vasilyeva, V. V. (2007). *Açık ve Kapalı Anonim Şirketlerin Kuruluşta Sona Ermesi*, Moskova, 148.

⁷⁰ Kirov, A. A.(2005). *Anonim Ortaklıklar Kanunu Şerhi*, Moskova, 97.

Yine AOK m.66/1 hükmünce yönetim kurulu, genel kurul tarafından seçilmektedir. Dolayısıyla bu madde hükmüne göre yönetim kurulunun bir yıl süreyle seçilmesi, yönetim kurulu üyeliğinin her yıl kendiliğinden sona ermesi anlamına gelmektedir⁷¹. Ancak yine bu madde hükmünde tek bir kişinin üyeliğinin sona ermesinden bahsedilmemektedir. Fakat belirtilen bu maddelere göre esas sözleşmede hüküm varsa tek bir kişinin üyeliği sonlandırılabilir. Ayrıca sadece genel kurulun yönetim kurulu üyesini seçme yetkisi bulunduğundan, pratikte tek bir kişinin üyeliğinin sonlanması için genel kurul olağanüstü toplantı düzenler ve yeni yönetim kurulu üyesi seçilir.

1.2.2.3. Rus Hukukunda yönetim kurulu üyelerinin yükümlülükleri

Rus Hukukunda yönetim kurulu üyelerinin yükümlülükleri çeşitli kanunlarla düzenlenmektedir. Bunlar “Rekabetin Korunması Kanunu” ve “Anonim Ortaklıklar Kanunu” kanunudur.

Yönetim kurulu üyeleri görevlerini yerine getirirken, kanunda belirtilen haklara sadık ve uyum içerisinde hareket etmekle yükümlüdürler⁷². AOK m. 71 hükmünde belirtilen haklar yönetim kurulu üyelerinin hareketlerinde mutlak sınırı ifade etmektedir. Yönetim kurulu üyeleri şirkete karşı dürüst davranmakla yükümlüdür. Şirketin iş açısından vizyon tespitini yapmalı, makul ve iyi niyetle hareket etmelidir. Bireysel hissedarlar, müdürler ve diğer kişiler ile birlikte bir bütün olarak toplumun çıkarları doğrultusunda hareket edilmelidir. Şirket faaliyetleri hakkında gizli bilgilerin ifşa edilmemesi gerekmektedir.

Acil halledilmesi gereken durumlarda yönetim kurulunun toplantısı için çağrı yapılması gerekir. Yönetim kurulu üyeleri toplantılara katılmakla yükümlüdür. Toplantıların gündeminde yer alan konulara ilişkin oylamalara katılarak karar almaları gerekir. Üyeler, bilinçli kararlar alınması için gerekli tüm bilgileri öğrenmek ile yükümlüdürler. Şirket geleceğine ilişkin olumsuz sonuçlar doğurabilecek riskleri değerlendirilerek karar verilmelidir. Yönetim kurulu üyesinin en önemli yükümlülüklerinden birisi de şirket içerisindeki ortak ve pay sahipleri arasında, kendi çıkarları için içinde bulunduğu şirkete karşı rekabet etme yasağıdır.

⁷¹ İONTSEV, 2013, 337.

⁷² Klimkin, 2001, 53.

2 .BÖLÜM

YÖNETİM KURULU ÜYELERİN HUKUKİ SORUMLULUĞU

2.1. Türk Ve Rus Hukukunda Sorumluluğa İlişkin Genel Bakış

Genel olarak yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğu Türk ve Rus hukukunda aynı sebeplerden ortaya çıkmaktadır. Yönetim kurulunun toplantılarında alınan kararlar ve bu kararlar sonucu yapılan işlemlerin hepsinden şirketin tüzel kişiliği sorumludur. TTK m. 371'in birinci ve beşinci fıkralarındaki hükme göre yönetim kurulunda bulunan her bir üyenin gerçekleştirdiği işlem ve görevlerden, haksız fiil olması durumunda dahi şirketin bu işlem ve fiillerden sorumludur. Bunun dışında yönetim kurulunda bulunan üyelerin ortaklara, şirketin kendisine ve alacaklılara karşı müteselsil sorumlu olduğu bazı durumlar da mevcuttur.

Yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğunu düzenleyen TTK m. 553'e göre kurucu, yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ve tasfiye memurları esas sözleşme veya kanunda belirtilen yükümlülükleri ihlal etmeleri durumunda hem şirket ortaklarına, hem şirketin kendisine, hem de alacaklılara karşı meydana getirdikleri zararlardan, aksi ispatlanmadıkça sorumludurlar⁷³.

2.1.1. Türk Hukukunda sorumluluğa ilişkin yeniliklere genel bakış

Mülga 6762 sayılı TTK ile 6102 sayılı TTK karşılıklı incelediğimiz takdirde, aralarında bazı farklılıklar olduğu görülmektedir. Mülga 6762 sayılı Kanunda (m. 301, 305, 306, 307, 309 ve özellikle m. 336) anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin ve diğer yöneticilerin sorumluluğu dağınık bir şekilde düzenlenmekteydi. Ancak 6102 sayılı TTK'da ise, anonim şirketlere ilişkin kısmın on birinci bölümde "Hukuki Sorumluluk" ana başlığı ve "Sorumluluk Halleri, Şirketin Zararı" alt başlıklarında daha düzenli bir şekilde müşterek bir başlık halinde düzenlendiği tespit edilmektedir. Yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu açısından TTK'da yapılan değişiklikler şirket ortaklarının çıkarlarının daha iyi korunabilmesi açısından, yönetim kurulu üyelerinin sorumluluk durumları ve sorumluluğun ortadan kaldırılması durumu özel olarak düzenlenmiştir. Bu düzenleme bir taraftan ortaklık için çalışan yöneticileri titiz

⁷³ Çetiner, S., Bozkurt, Y. E., Cengiz Ali, (2015). *Ticaret Hukuku*. İkinci Baskı. Ankara, 304.

davranarak özen göstermeye yönlendirirken, bir diğer taraftan kamu güvenini sağlayarak sermaye piyasasının ilerlemesine katkıda bulunmaktadır⁷⁴.

TTK 6102 sayılı kanunun dağınık bir şekilde düzenlenmiş maddelerinin, daha sonra tek bir başlık içerisinde toparlanmaya çalışılmış olması MOROĞLU'na göre başarısızlıkla sonuçlanmış, yeni kanun istenilen düzeyde başarılı olamamıştır⁷⁵. Bazı sorumluluk hükümleri, örneğin m. 202 ve devamında belirtilen şirketler topluluğu sorumluluk esasları, m. 388'de belirtilen şirketin kendi paylarının iktisabı yasağı, dolaylı yönden m. 424, farklı bölümlerde düzenlenmiş bulunmaktadır.

Önemli değişikliklerden birisi de, yeni düzenlenen kanunda mutlak teselsül dayalı sorumluluğun kaldırılmış olmasıdır. Bunun yerine farklılaştırılmış müteselsil sorumluluk getirilmiştir (TTK m.557). Bu prensibe göre, meydana gelen zararın ortaya çıkmasında yükümlülüğü bulunan yönetim kurulundaki üyelerden her biri zarardan, kusuruna ve içinde bulunduğu durumun şartlarına göre, zarar bizzat kendisine yüklenebildiği ölçüde diğer yönetim kurulu üyeleriyle birlikte müteselsilen⁷⁶ sorumlu olur⁷⁷. Bahsi geçen bu sorumlulukta, şirketin dış ilişkileri açısından ilgilinin sorumluluğu kusurlu olmasına bağlı olup, sorumluluk tutarı ise esas itibariyle kusurun derecesine ve diğer hal ve şartlara göre belirlenecektir.

Bununla beraber yeni düzenlenen TTK'da kusur prensibi yönünden mülga 6762 sayılı Kanundan farklı bir esas getirilmemiştir. 6102 sayılı TTK m. 553 “...kusurlarıyla ihlal ettikleri takdirde, hem şirkete hem pay sahiplerine hem de şirket alacaklılarına karşı verdikleri zarardan sorumludurlar” hükmüyle hiç şüphe duyulmayacak şekilde kusur sorumluluğunun benimsenmiş olduğu anlaşılmaktadır. Bunun dışında her iki kanun düzenlemelerine bakılacak olursa, belirtilen bir diğer konu ise kişisel sorumluluğun ön plana çıkarılmış olmasıdır.

⁷⁴ Üçışık, Çelik, 2013, 509.

⁷⁵ Üçışık, Çelik, 2013, 509.

⁷⁶ Bkz. BK'nın 61.maddesinde “Müteselsil sorumluluk” açıklanması: “Birden çok kişi birlikte bir zarara sebebiyet verdikleri veya aynı zarardan çeşitli sebeplerden dolayı sorumlu oldukları takdirde, haklarında müteselsil sorumluluğa ilişkin hükümler uygulanır.” 62.maddede ise “Tazminatın aynı zarardan sorumlu müteselsil borçlular arasında paylaştırılmasında, bütün durum ve koşullar, özellikle onlardan her birine yüklenebilecek kusurun ağırlığı ve yarattıkları tehlikenin yoğunluğu göz önünde tutulur. Bir sorumlu olan kişinin, şahsına, tazminat payının düşen kısmının fazlasını ödemiş ise, o sorumlu kişi ödediği fazla miktarının kendisine geri ödenmesi için, diğer müteselsil sorumlulara karşı rücu hakkına sahip ve zarar görenin haklarına halef olur.” denerek zarar görene ödenecek tazminata ilişkin ilkeler belirlenmiştir.

⁷⁷ Doğan, 2011, 254.

6102 sayılı kanunun, 6762 sayılı kanundan bir diğer farkı, kast veya ihmal terimleri kullanılmaksızın genel anlamda kusur terimini kullanmış olmasında görülmektedir. Bunun dışında TTK m. 553/3 bulunan düzenlemeyle daraltılan sorumluluk sınırı ile yönetim kurulunda bulunan üyelerin sorumluluğu azaltılmıştır⁷⁸.

2.1.2. Rus Hukukunda sorumluluğa ilişkin genel bakış

Yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğu genel olarak AOK m.71 düzenlenmiştir. Ancak bu madde sadece yönetim kurulu üyelerinin değil aynı zamanda anonim şirketin diğer organ (Yürütme organının ve denetim komitesinin) üyelerinin sorumluluklarını kapsamaktadır. Ayrıca bu organ üyelerinin sorumluluklarına ilişkin hükümler “*Rus Medeni Kanunu, Rus İş Kanunu, Rus Federal Anonim Ortaklıklar Kanunu, Rus Ceza Kanunu, Rus Federal İdari Suçlar Kanunu ve Rus Federal Kıymetli Evraklar Kanunu*”nda da düzenlenmiştir.

RMK m. 53 hükmüne göre, “*Tüzel kişinin (Anonim Şirket) yönetim organları vasıtasıyla şirket belirli haklara sahip olduğu kadar belirli sorumlulukları da üstlenir*”. Bu madde hükmüne göre şirketin gösterdiği tüm fiil ve faaliyetler aynı zamanda şirket organlarının gösterdiği faaliyetler olarak da adlandırılabilir. Yönetim organları gerçek kişiler olduğundan şirket adına gerçekleştirdikleri işlemler ve davranışlar sonucunda, mevzuat bu kişilerin sorumluluğunu düzenlenmektedir.

2.1.3. Anonim şirketlerde sorumluluk çevresi

2.1.3.1. Anonim şirketin sorumluluğu

Anonim şirketlerde bulunması zorunlu olan yönetim kurulunun görevi gözetim ve üçüncü kişilerle şirket adına işlem yapmaktır. Anonim şirketin yasal temsil organı olan yönetim kurulunun yaptığı iş ve işlemler sonucu ortaya çıkan her türlü hak ve borçlar, şirketin (tüzel kişinin) kendisine ait olur⁷⁹ ve bu yüzden yönetim kurulundaki herhangi bir üyenin üçüncü kişilere karşı bireysel sorumluluğu söz konusu olmaz (TTK m. 365, 370/1,2)⁸⁰.

⁷⁸ Doğan, 2011, 253.

⁷⁹ Çetin, S., Bozkurt, Y. Cengiz, Ali. (2015). *Ticaret Hukuku, Ticari İşletme Hukuku, Şirketler Hukuku, Kıymetli Evrak Hukuku*, Ankara, 304.

⁸⁰ Bkz. TTK m. 365 “Yönetim ve Temsil” başlık altında Anonim şirket Sorumluluğun düzenlenmesini açıkça görmekteyiz bu madde hükmüne göre “Anonim şirket, yönetim kurulu tarafından yönetilir ve temsil olunur.

TTK m. 371/1'de yer alan *“Temsile yetkili olanlar şirketin amacına ve işletme konusuna giren her tür işleri ve hukuki işlemleri, şirket adına yapabilir ve bunun için şirket unvanını kullanabilirler...”* hükmü, yönetim kurulundaki herhangi bir üyenin sahip oldukları bu sıfatı, kendilerine verilen yönetim ve temsil görevlerini ifa ettikleri takdirde, üçüncü kişiler karşısında işledikleri haksız iş ve işlemler dahi kendilerini değil, şirketi sorumlu yapar. Anonim şirketin yönetim kurulunda bulunan üyelerin gerçekleştirdikleri sözleşme ve işlemlerden şahsen sorumlu olmamaları, aynı zamanda bahsi geçen bu sözleşme ve işlemlerin sonuçlarının da şirkete ait olması, yönetim kurulundaki üyelerin RMK m. 48/2 belirtildiği gibi organ oldukları sonucunu doğurmaktadır. Ayrıca TTK m. 371/5 hükmüne göre; *“Temsile veya yönetime yetkili olanların, görevlerini yaptıkları sırada işledikleri haksız fiillerden şirket sorumludur”*. Bu düzenlemede haksız işlemlerin sorumluluğunun temsil ve yönetmeye yetkili olanlara değil, şirketin (tüzel kişinin) kendisine ait olduğu ifadesi, yönetim kurulunda bulunan her bir üyenin organ sıfatını doğrulamaktadır⁸¹.

Rus Hukukunda anonim şirketlerin sorumluluğu konusunda RMK m. 49/1, 53/1'e göre; *“Tüzel kişiler kendi organları vasıtasıyla haklara sahip oldukları gibi, yükümlülükleri de üstlenir”*. Madde hükmünde açık bir şekilde anonim şirketlerin yaptığı iş ve işlemler sonucu doğan sorumluluğu üstleneceği belirtilmemiş olsa bile, o tüzel kişinin (anonim şirketin) organları (yönetim kurulu organları) tarafından yaptığı tüm iş ve işlemlerden tüzel kişi sorumlu olur. Aynı zamanda kanunun m. 56 hükmüne göre; *“Tüzel kişiler yaptıkları tüm iş ve işlemlerden kendi mal varlığıyla sorumlu olur”*. Bu sorumluluk şirkete karşıdır.

2.1.3.2. Kişisel sorumluluk

Yönetim kurulu üyelerinin kişisel olarak sorumlulukları TTK m. 553 düzenlenmiştir. 6102 sayılı Kanun TTK m. 553'de *“Kurucuların, yönetim kurulu*

Kanundaki istisnai hükümler saklıdır”. Aynı zamanda TTK m. 370/1,2 göre “Esas sözleşmede aksi öngörülmemiş veya yönetim kurulu tek kişiden oluşmuyorsa temsil yetkisi çift imza ile kullanılmak üzere yönetim kuruluna aittir.(2) Yönetim kurulu, temsil yetkisini bir veya daha fazla murahhas üyeye veya müdür olarak üçüncü kişilere devredebilir. En az bir yönetim kurulu üyesinin temsil yetkisini haiz olması şarttır.

⁸¹ Pulaşlı, 2015, 649.

üyelerinin, yöneticilerin ve tasfiye memurlarının sorumluluğu” olarak, sorumluluk sayılan kişilerle sınırlı tutulmuş, denetçilerin sorumluluğu ayrıca düzenlenmiştir⁸².

TTK m. 553 başlığı altında düzenlenmiş olan “kurucular, yönetim kurulundaki üyeler, yöneticiler ve tasfiye memurlarının” sorumluluğu hakkındaki maddenin kaynağı İsviçre Borçlar Kanununun 754’üncü maddesidir. Fakat TTK m. 553 hükmü hem 6762 sayılı kanunun 309. maddesine hem de İsv. BK m. 754 hükmüne göre farklılıklar göstermektedir⁸³. 6762 sayılı yasanın 309 ve 336’ncı maddesinin aksine, yeni düzenlenen TTK 553 hükmü hem doğrudan hem de dolaylı yoldan zarara uygulanmaktadır. Aynı zamanda 6762 sayılı TTK 309, 336. maddesinden farklı olarak yeni düzenlenen TTK m. 553 hükmü anonim şirketin kurucularının, yönetim kurulunda bulunan üyelerin, yönetici ve tasfiye memurlarının sorumluluğunu düzenlenmekle birlikte denetçilerin ve özel denetçinin sorumluluğu m.554 tabi olmaktadır⁸⁴. TTK’daki bu değişiklik anonim şirket hukukundaki sorumluluğu, tamamen kişisel olarak, eylemde bulunan gerçek kişileri denetçilerde olduğu gibi gerektiğinde tüzel kişileri ilgilendirmektedir. Fakat gerçek kişilerin üye olarak faaliyette bulunduğu organ sorumluluğu (yönetim kurulu gibi) söz konusu olamaz⁸⁵.

TTK’nın 553’üncü maddesinde değişikliklerini kısa bir şekilde özetleyecek olursak, anonim şirketler hukukunda en önemli değişiklik organ sorumluluğunun ortadan kaldırılıp, yerine kişisel olarak anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin veya denetçi ya da özel denetçi görevini üstlenen şahısların sorumluluklarının getirilmiş olmasıdır⁸⁶.

Rus Hukukunda yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu daha öncede ifade edildiği gibi AOK’nın m. 71’ de “*Yönetim Kurulu Üyelerinin, Tek Kişilik Yürütme Organının (Müdür Genel Müdür), Kolektif Yürütme Organının (Müdürler ve Müdür Yardımcıları)*” başlığı altında tek bir madde şeklinde düzenlenmiştir. Madde hükmüne göre yukarıda bahsi geçen kişilerin şirkete karşı aynı sorumluluklara sahip

⁸² Pulaşlı, 2015, 649.

⁸³ Bkz. TTK m.553 Birinci fıkra Gerekeçesi: 6762 sayılı Kanunun 309 uncu maddesinden birçok noktada farklı olan maddenin kaynağı İsv. BK m. 754’tür. Hüküm, kurucular, yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ve tasfiye memurları hakkında olup; denetçiler, işlem denetçileri ve özel denetçinin sorumluluğu 554 üncü maddeye tabidir. Hüküm 6762 sayılı Kanunun 309 uncu maddesinin aksine hem doğrudan hem de dolayısıyla zarara uygulanır.

⁸⁴ Pulaşlı, 2015, 649.

⁸⁵ Pulaşlı, 2015, 650.

⁸⁶ Pulaşlı, 2015, 650.

olmaları kabul edilmekle beraber, anonim şirketlerde sorumluluk tamamen kişisel olarak düzenlenmektedir⁸⁷. Diğer bir deyişle madde hükmüne göre anonim şirketlerde bulunmakta olan yönetim kurulu organının, yürütme organlarının değil; organ üyelerinin şirket adına yaptıkları tüm iş ve işlemlerden şirkete karşı sorumluluğu bulunmaktadır.

2.2. Türk ve Rus Hukukunda Sorumluluğun Nitelikleri

2.2.1. Kusura dayanan bir sorumluluk olması

Türk hukukunda anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu esas itibariyle kusura dayanan, sözleşmeden ortaya çıkmış olan, bir müteselsil sorumluluktur⁸⁸. Ancak şunu da belirtmemiz gerekir ki hukuk prensipleri sorumluluğu genel olarak kusura dayalı ve kusura dayalı olmayan, yani kusursuz sorumluluk olarak ikiye ayırmış bulunmaktadır. Yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu konusunda TTK m. 549 hükmü, açık bir kusura dayalı sorumluluk aramaktadır. Diğer bir deyişle yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu kusura dayalı olduğundan, kusuru olmadan herhangi bir üyenin sorumluluğuna gidilmesi mümkün değildir⁸⁹. Buna göre herhangi bir yönetim kurulu üyelerin sorumlu tutulabilmesi için işlenmiş olan o kusurlu hareketin kendisine isnat edilmesi gerekmektedir⁹⁰. Dolayısıyla herhangi bir yönetim kurulu üyesinin yaptığı görevi esnasında yerine getirmesi gereken görevler yerine getirilmediği takdirde kusurlu davranmış ve sorumluluğuna gidilebilir.

TTK m. 553/1. hükmüne göre, “*Kurucular, yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ve tasfiye memurları kanundan ve ana sözleşmeden doğan yükümlülüklerini, kusurlarıyla ihlal ettikleri takdirde, hem şirkete hem pay sahiplerine hem de şirket alacaklılarına karşı verdikleri zararlardan sorumludurlar*”. Burada kanun koyucu, “*kast*” ve “*ihmal*” kavramları yerine, kusur kavramlarını kullanmaktadır⁹¹. Ayrıca üyelerin sorumlu tutulabilmeleri için kusurlu fiilleri ile zarar arasında uygun bir illiyet bağının da bulunması gerekmektedir⁹².

⁸⁷ Shapkina ,G. S. (2001). *Madde, Madde Anonim Şirketler Kanununun Şerhi*, İkinci Baskı, Moskova, 268.

⁸⁸ Üçışık, Çelik, 2013, 515.

⁸⁹ Akdağ, G. N. (2010). *Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu*, İkinci Baskı, İstanbul, 35-36.

⁹⁰ Çamoğlu, E. (2010). *Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerin Hukuki Sorumluluğu*, İstanbul, 13.

⁹¹ Üçışık, Çelik, 2013, 515.

⁹² Üçışık, Çelik, 2013, 515.

Yönetim kurulu üyeleri kusurlu olmadıklarını ispatlamaları durumunda sorumluluktan kurtulabilirler. Önceki Ticaret Kanunu üyelerin kusurluğun aksi ispat edilebilir bir karine olarak kabul etmiştir⁹³. Örneğin alınan bir karar sonucu sorumlu tutulan yönetim kurulu üyesi o kararın alınması esnasında yeteri bilgilendirilmediğini ispatlaması halinde sorumluluktan kurtulur. Yeni Kanunda da benzer bir anlayışın etkili olduğu kabul edilmelidir.

Kusursuzluğun ispat edilmesi belge ve olaylara dayanılarak gerçekleştirilebilir. TTK m. 553/2'e göre *"Kanundan veya esas sözleşmeden doğan bir görevi veya yetkiyi, kanuna dayanarak, başkasına devreden organlar veya kişiler, bu görev ve yetkileri devralan kişilerin seçiminde makul derecede özen göstermediklerinin ispat edilmesi hâli hariç, bu kişilerin fiil ve kararlarından sorumlu olmazlar"*. Bu hükme göre yönetim kurulu üyelerinin, kanundan veya ana sözleşmeden doğan görev ve yetkiyi kanuna dayanarak başka bir organ veya kişiye devretmesi durumunda devralan kişilerin kararlarından sorumlu tutulmayacaklardır. Bu düzenlemede kanun yine kusur ilkesine vurgu yapmaktadır. Ayrıca TTK madde 553/3'e göre *"Hiç kimse kontrolü dışında kalan, kanuna veya esas sözleşmeye aykırılıklar veya yolsuzluklar sebebiyle sorumlu tutulamaz; bu sorumlu olmama durumu gözetim ve özen yükümü gerekçe gösterilerek geçersiz kılınamaz"* denilmesi TTK'daki sorumluluğun sınırını eski düzenlemeye göre bir hayli daraltmıştır. Yine TTK'da yönetim kurulu üyeleri lehine hafifletilmiş bir kusur sorumluluğu prensibi benimsenmiştir⁹⁴.

Rus hukukunda anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu, Türk hukukunda gibi kusura dayanmaktadır⁹⁵. Kusurun mevcut olmadığına, yani kusursuzluğa ilişkin ispat yükü yöneticiye aittir. Yönetim kurulu üyeleri hakkında Rus hukukuna dayalı olarak vardığımız bu netice, çeşitli AOK hükümlerinden kaynaklanmaktadır. AOK m. 71/2 göre *"Yönetim kurulu üyeleri (Gözetim komitesi), tek kişilik yürütme organ üyeleri (Müdür veya müdür yardımcısı), kolektif yürütme organ üyeleri (Genel yönetim, müdürlük), ve/veya tüzel kişiyi yöneten yöneticileri, kanundan veya ana sözleşmeden doğan görev ve yükümlülüklerini yerine getirirken, gerçekleştirdikleri ve gerçekleştirmekten kaçındıkları davranışlardan ötürü şirketin uğradığı zararlardan sorumludurlar..."*. Ayrıca maddenin birinci fıkrasında

⁹³ Üçışık, Çelik, 2013, 515.

⁹⁴ Üçışık, Çelik, 2013, 516.

⁹⁵ Telyukin, M. V. (2005). *Anonim Şirketler Kanununun Şerhi*, Moskova, 426.

“...Yönetim kurulu üyelerinin görev ve yükümlülüklerini yerine getirirken iyi niyetli ve makul davranma ve şirket lehine hareket etme” yükümlülükleri bulunmaktadır.

2.2.2. Sözleşmeden kaynaklanan bir sorumluluk olması

Genel olarak yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğunun hukuki dayanağı, doktrinde tartışılmaktadır. Bu konudaki görüşlerin farklılığı sonucu bazı yazarlarca sorumluluğun dayanağı haksız fiile dayalı olarak açıklarken, bazı yazarlar ise sorumluluğun sözleşmeden doğduğunu belirtmektedir. Ayrıca başka bir diğer görüş ise, sorumluluğun kanundan doğduğunu belirtmektedir⁹⁶.

Yönetim kurulu üyelerinin yüklendikleri görev ve yetkilerin esas itibarıyla kanun veya esas sözleşmede belirlenmektedir. Dolayısıyla, yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu öncelikle kanundaki hükümlere uygun olarak anlaşılması ve bunun dışında bir boşluğun ortaya çıkması durumunda sözleşmeye ilişkin, genel hükümlerin uygulanması gerekir. Başka bir ifadeyle duruma göre vekâlet veya hizmet sözleşmesinin uygulanması gerekir⁹⁷. Yönetim kurulu üyeleri ile ortaklık arasındaki ilişki sözleşmeye dayandığından, sorumluluğun dayanağını da taraflar arasındaki sözleşme oluşturmaktadır⁹⁸.

Rus Hukukunda yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğun sözleşmeden kaynaklandığına ilişkin açık bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak, AOK m. 71 hükmünde geçen *“...yönetim kurulu üyelerinin üstlendikleri görev ve yetkileri gereklerine uygun olarak yerine getirmemesi durumunda, yapma ya da kaçınma şeklinde gerçekleşen davranışlarından ötürü şirketin zarar görmesi durumunda bu davranışlarından sorumlu olurlar...”*. Yasal düzenleme yönetim kurulu üyelerin yaptıkları iş ve işlemlerden sorumlu olduklarını hükme bağlamaktadır. Bunun yanında aynı düzenlemede yönetim kurulu üyelerinin özen yükümünde de vurgu yapılmaktadır. Üyeler gereken özeni göstermeden ve gerekli araştırmayı yapmadan davranışta bulunduğu ve bu davranış sonucu şirket zarar gördüğü takdirde, yönetim kurulu üyeleri sorumlu olacaktır. Benzer düzenlemeye sahip olması nedeniyle, yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğu konusunda Türk hukukunda yapılan tartışmaların benzerinin Rus hukuku bakımından da yapılması mümkündür. Bu

⁹⁶ Üçışık, Çelik, 2013, 517.

⁹⁷ Üçışık, Çelik, 2013,517.

⁹⁸ Üçışık, Çelik, 2013, 517/ 518

bakımdan şirketle yönetim kurulu üyeleri arasında akdedilen sözleşmenin gereklerinin yerine getirilmemesi, Rus Hukuku bakımından da hareket noktası olarak kabul edilebilecektir.

2.2.3. Kusurun kişiselleştirilmiş olması

Kusurun kişiselleştirilmiş olması konusunda, 6762 sayılı TTK m. 336 hükmünde belirtilen hallerde, yönetim kurulu üyeleri isterse şirket, isterse tek pay sahibine veya şirket alacaklılarına karşı müteselsilen ve kişisel olarak sorumlu olurlar. Sorumluluk bir organ olmaksızın kurula değil, şahsen yönetim kurulu üyelerine ait olmaktadır⁹⁹. Yürürlükte bulunan 6102 sayılı TTK m. 553/1 hükmünde gördüğümüz üzere kanun koyucu organın kendisini değil, organda bulunan yönetim kurulu üyelerini sorumlu tutmaktadır.

TTK m. 369 hükmüne göre *“Yönetim kurulu üyeleri ve yönetimle görevli üçüncü kişiler, görevlerini tedbirli bir yöneticinin özeniyle yerine getirmek ve şirketin menfaatlerini dürüstlük kurallarına uyarak gözetmek yükümlülüğü altındadırlar”*. Burada kanun yine yönetim kurulu üyelerini ve yönetimle görevli olan üçüncü kişileri kast ederek, yaptıkları yönetim görevini kişisel olarak tedbirli bir şekilde yerine getirme ve şirketin menfaatlerini dürüstlük kurallarına uyarak yerine getirme yükümlülüğünü yüklemiştir.

Kusurun kişiselleştirilmiş olması nedeniyle Rus hukukunda yönetim kurulu üyeleri aynen Türk hukukundaki gibi, gerek şirket, gerek tek pay sahibi veya şirket alacaklılarına karşı kişisel olarak sorumlu tutulabilmektedir (AOK m. 71).

2.2.4. Farklılaştırılmış teselsül sorumluluğunun olması

6102 sayılı TTK'nın en önemli değişikliklerinden biri de eski 6762 sayılı TTK'da bulunan müteselsil sorumluluk ilkesinin yerine farklılaştırılmış teselsül sorumluluğunun getirilmesidir.

Öncelikle belirtmemiz gerekir ki 6762 TTK m. 336 hükmünde yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu şu şekilde düzenlenmişti: *“İdare meclisi azaları şirket namına yapmış oldukları mukavele ve muamelelerden dolayı şahsan mesul olamazlar.*

⁹⁹ Üçışık, Çelik, 2013, 525

Ancak aşaşıda yazılı hallerde gerek şirkete gerek münferit pay sahiplerine ve şirket alacaklılarına karşı müteselsilen mesuldürler”.

Yönetim kurulu üyelerinin kanun veya esas sözleşme ile üstlendikleri yükümlülükleri ihmal etmeleri durumunda ortaya çıkmış olan zararlardan şirkete, ortaklara ve alacaklılara karşı kusur (kast ya da ihmallerinin) derecesine bakılmaksızın müteselsil sorumlulukları kabul edilmekteydi¹⁰⁰. Örneğın; Mülga 6762 sayılı TTK sisteminde, bir davacının, sorumlu olan şirket yöneticilerinin kusur derecesine bakmaksızın istenilen tazminatın tamamını bir yöneticiden veya diğerk herhangi bir yöneticiden ya da tüm yöneticilerden talep etmesi mümkündür¹⁰¹. Zarar gören şahıs, zararın tazmininde, tazmin talebini bir rakam halinde belirtmekteydi. Yine eski sistemde, zarara uğrayan şahıs mahkemeden her bir zarar veren sorumluya düşen tazminat miktarının belirtilmesini isteyemezdi¹⁰².

Yürürlükte olan 6102 sayılı TTK m. 557’de getirilen en önemli değişikliklerinden biri, yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu konusunda farklılaştırılmış teselsül ilkesini kabul edilmesidir¹⁰³. Dolayısıyla TTK m. 557/1. göre *“Birden çok kişinin aynı zararı tazminle yükümlü olmaları hâlinde, bunlardan her biri, kusuruna ve durumun gereklerine göre, zarar şahsen kendisine yükletilebildiği ölçüde, bu zarardan diğerkleriyle birlikte müteselsilen sorumlu olur”*. Birden fazla şahsın aynı zararı tazmin etmekle sorumlu olmaları durumunda, kişilerin her biri kusuruna ve durumun gereklerine göre, zarar kendisine yükletilebildiği ölçüde bu zarardan diğerkleriyle birlikte müteselsilen sorumlu olur¹⁰⁴. Burada eski düzenlemenin aksine yeni düzenlemede, yönetim kurulu üyelerinin işledikleri zararların tamamından sorumlu olmaları değil, kusurlarının derecesine göre farklılaştırılmış müteselsil sorumlulukları söz konusu olmaktadır.

Mülga 6762 sayılı TTK m. 336. hükmüne göre, yönetim kurulundaki üyelerin her biri müteselsil sorumluluk ilkesi açısından kanunda veya ana sözleşmede belirtilen yükümlülükleri yerine getirmeyip, bilerek veya bilmeyerek zarar meydana

¹⁰⁰ Üçışık, Çelik, 2013, 518.

¹⁰¹ Çamoğlu, (2010). *Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu*, İstanbul, 21.

¹⁰² Üçışık, Çelik, 2013, 518.

¹⁰³ Üçışık, Çelik, 2013, 518.

¹⁰³ Şener H. (2015). *Ortaklıklar Hukuku Teorik ve Uygulama Ders Kitabı*, İkinci Baskı. Ankara, 419.

¹⁰⁴ Şener, 2015, 419.

getirirlerse bu zarardan dolayı ortaklara ve ortaklık alacaklılarına karşı sorumlu olurlardı. Bu durumda yönetim kurulu üyesinin meydana getirdiği zararın derecesi önemsizdi. Üyelerin dış ilişkilerde değil, sadece iç ilişkilerde birbirine rücu ettikleri aşama önem taşımaktaydı. Fakat yeni TTK ile birlikte başlangıç aşamasından itibaren kusurların taşıdığı derece, tazminat miktarının belirlenmesinde önemli rol oynamaktadır.

Bank'nın m. 110 hükmünde ise teselsül prensibi "verdikleri zararlardan sınırlı sorumluluk" ibaresiyle açıkça ayrılmıştır. Yönetim kurulunda bulunan her bir üyeye açılacak şahsi iflas davasında sorumluluğu, verdiği zararla sınırlıdır. Bu yüzden banka yönetim kurulu üyelerinin şahsi iflas davalarında müteselsil sorumluluğundan bahsedilemez.

Farklılaştırılmış teselsül ilkesi Rus hukukunda genel olarak RMK m. 332/1 hükmünde düzenlenmektedir. Buna göre, farklılaştırılmış teselsül ilkesinin geçerli olabilmesi için esas sözleşmede belirtilmiş olması gerekmektedir. Ayrıca belirtmemiz gerekir ki, farklılaştırılmış teselsül ilkesi bir sorumluluğun birkaç kişi tarafından yüklenilmesi sonucu doğmuş sayılır¹⁰⁵. Dolayısıyla RMK m. 332/1 hükmünün geçerli sayılması için sorumlu olan kişilerin bu tür sorumlulukları üstlenecekleri esas sözleşmede öngörülmüş olması gerekir.

Yönetim kurulu üyelerinin genel olarak sorumluluk halleri RMK m. 53 şu şekil düzenlenmiştir; "*Yönetim organ üyelerinin birlikte yaptıkları iş ve işlemler sonucu şirket zarar görmüşse bu zarardan farklılaştırılmış teselsüle göre sorumlu olurlar*". Aynı zamanda AOK m. 71/3 göre "*...Kanun veya esas sözleşme hükümlerinde belirtilen kusur nedeniyle, bir zarardan, birkaç kişi sorumlu ise, bu sorumluluk, şirkete karşı, üyelerin farklılaştırılmış teselsül sorumlu olurlar*". Dolayısıyla bu madde hükümlerine göre yönetim kurulu üyeleri işledikleri kusurlardan dolayı şirket zarar görmüşse bu zarardan yönetim kurulu üyeleri farklılaştırılmış teselsüle göre sorumlu olurlar. Ayrıca madde hükümlerindeki birkaç kişi kusur işlemişse açıklaması, tek kişilik yönetim kurulu üyesini ve yürütme organının da aynı şekilde kusur işlemesi durumunda sorumlu olacağını açıklamaktadır.

¹⁰⁵ Shapkina, 2001, 487.

Yine belirtmemiz gereken başka bir husus ise AOK m. 71/2 hükmünde “...şirketi zarara sokacak kararların kabul edilmesi, bunun sonucu yapılan iş veya işlemlerden şirket zarar görürse, bu kararı kabul etmeyen ve kararın kabulünde oy kullanmayana yönetim kurulu üyeleri zarardan sorumlu tutulamazlar”. Bu hükme göre, üyeler yaptıkları işlemlerden dolayı kusuruna göre şahsen sorumlu olmalarıyla birlikte, şirketi zarara sokacak olan kararlara karşı çıkan ve oyunu kullanmayan yönetim kurulu üyeleri, zarardan dolayı sorumlu tutulamazlar¹⁰⁶.

2.2.4.1. Farklılaştırılmış teselsül kavramının unsurları

Türk ve Rus hukukunda farklılaştırılmış teselsül kavramının unsurlarını genel olarak ikiye ayırabiliriz. Bunlardan biri “*Birlikte verilen zarar*” diğer bir deyişle yönetim kurulu üyelerinin birlikte aldıkları kararların sonucu zararın ortaya çıkması halidir. Diğer bir unsur ise “*kusur derecesidir*”. Yönetim kurulu üyelerinin aldıkları kararlar sonucu şirkete karşı zarar verilmiş ise bu zararın tamamından değil, sadece kendi kusuruna isnat edilebilecek kısmından sorumlu olmasıdır. Aşağıda bu unsurlar ayrı ayrı incelenecektir.

2.2.4.1.1. Birlikte verilen zarar

Yönetim kurulunda bulunan üyeler toplantı esnasında bir karar almış ve alınan bu karar yüzünden bir zarar meydana gelmişse, bu halde birlikte verilen zarar söz konusu olur. Herhangi bir üyenin tek başına gerçekleştirdiği bir eylem veya fiil sonucunda bir zarar meydana gelmişse bu durumdan sadece kendisi sorumludur, teselsül söz konusu olamaz¹⁰⁷. Zarar veren ile meydana gelen zarar arasında gerekli illiyet bağı kurulursa, farklılaştırılmış teselsül ilkesinden bahsedilebilir. Mahkeme en önce birlikte verilen zarar ibaresi çerçevesinde araştırma yapar. Meydana gelen zararı, davacı birlikte verilen zarar olarak nitelendirerek tazminat talebinde bulursa bile mahkeme bu konuda araştırma yaparak farklılaştırılmış teselsülün doğup doğmayacağını belirlemek durumundadır. Bazen üyeler toplu halde kurul olarak bir karar alırlar ve meydana gelen zarar tüm kurulu kapsadığı gibi bazen de kişisel olarak alınan kararlar doğrultusunda zarar meydana

¹⁰⁶ Kirov, 2005, 297.

¹⁰⁷ Pulaşlı, 2012, 937.

gelebilmektedir. İşte bu noktada müteselsil sorumluluk ile farklılaştırılmış teselsül arasında bir karşılaştırma yapmak gerekecektir. Genel olarak bakıldığında her iki ilke de aynı sonuca çıkmaktadır.

Rus hukukunda yönetim kurulu üyelerinin, aldıkları kararların sonucu bir zararın meydana gelmesi söz konusu olmuş ise, AOK m.71/ 4 göre “... *yönetim kurulu üyelerin aldıkları kararlar sonucu şirketin zarar görmesi durumunda üyelere karşı farklılaştırılmış teselsül ilkesi uygulanır*”. Ayrıca belirtilen maddenin ikinci fıkrasına göre “*şirketi zarara sokacak kararların alınması sırasında, herhangi bir üyenin karara karşı çıkması durumunda, o üyenin zarardan sorumlu tutulması söz konusu değildir*”. Kanun burada açık bir şekilde yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğunun kusur derecesinden bahsetmektedir¹⁰⁸. Öyle ki üyenin kusurunun bulunmaması durumunda, zarardan sorumlu tutulması mümkün değildir¹⁰⁹.

Daha önce söylendiği üzere farklılaştırılmış teselsül ilkesinin uygulanabilmesi için davranış ile verilen zarar arasında uygun illiyet bağının bulunması gerekir. Dolayısıyla yönetim kurulu üyelerinden biri, tek başına şirkete karşı herhangi bir zarar verirse bu zarardan dolayı sadece kendisi sorumlu olur¹¹⁰.

2.2.4.1.2. Kusurun derecesi

Kusur derecesi, yönetim kurulu üyelerinin yaptıkları iş veya işlemlerden dolayı zararın meydana gelmesi durumunda, üyelerin zarardan dolayı sorumlu tutulabilmeleri Türk ve Rus hukukunda aynı şekilde üyelerin kusur derecesine dayanmaktadır. Zararın oluşmasına neden olan her bir yönetim kurulu üyesi, kusurun derecesini, yani meydana getirdiği zararda kendi etkisini ileri sürerek zararın tamamından değil, sadece kendisinin kusurlu olduğu kısımdan sorumludur¹¹¹. Hâkim, yönetim kurulu üyesini ne kadar tazminattan sorumlu tutulacağı konusunda, meydana gelen zarar ve kusurlar incelemesi sonucu karar verir. Bu noktada bahsi geçen yönetim kurulu üyesinin tek başına verdiği zarar

¹⁰⁸ Telyukin, 2005, 439.

¹⁰⁹ Kirov, 2005, 301.

¹¹⁰ Telyukin, 2005, 439.

¹¹¹ Doğan, 2011, 258.

dikkate alınarak tazminat miktarı belirlenir. Bu yüzden yönetim kurulu üyesinin tek başına verdiği zarar aşamasında indirimden yararlanma şansı vardır¹¹².

Kusurun derecesi açısından farklılaştırılmış teselsül ile müteselsil sorumluluk arasında bir karşılaştırma yapılacak olunursa farklılıklar olduğu görülebilmektedir. Müteselsil sorumlulukta üyeler, davalıya karşı kusurun derecesi göz önüne alınmaksızın, meydana gelen tüm zararda sorumludurlar. Kusur ile zarar arasında herhangi bir illiyet bağı yoktur. Ancak farklılaştırılmış teselsülde ise üyenin meydana getirdiği zarar ile kusur arasında illiyet ilişkisi bulunmakta ve bu noktada üye birtakım indirimlerden yararlanabilmektedir. Dolayısıyla üye sadece verdiği zarar doğrultusunda tazminattan sorumludur. Farklılaştırılmış teselsül ilkesi meydana gelirken eğer şartlar sağlanıyorsa TBK'nın m. 51 ve 52 hükümleri uygulanabilir. Bu madde hükümlerin uygulanması halinde tazminat talebinde bulunan şirketin de kusurları göz önüne alınır. Örnek olarak; zararın oluşmasında şirketin de payı var ise bu durum dikkate alınır.

2.2.4.2. Tazminat miktarının hâkim tarafından tespit edilmesi

Türk hukukunda tazminat miktarının hâkim tarafından tespit edilmesi TTK m. 557/2 düzenlenmektedir. Bu düzenlemeye göre "*Davacı birden çok sorumlu kişiyi zararın tamamı için birlikte dava edebilir ve hâkimin aynı davada her bir davalının tazminat borcunu belirlemesini isteyebilir*". Diğer bir deyişle farklılaştırılmış teselsül ilkesine göre davacı, alacaklı olduğu tazminat miktarının tespitinin, mahkeme tarafından yapılmasını talep etme hakkına sahiptir.

Açılacak davada, davacı kural olarak meydana gelen zararın hepsini dava eder ve tazminat borcu bulunan müteselsil sorumlularının teker teker tespit edilmesini talep eder¹¹³. Fakat davacıya böyle bir zorunluluk dayatılmamıştır. Davacının isteği doğrultusunda meydana gelen zararın sadece bir kısmı için üyelerden birkaçının mahkemeye verebilir. Ancak mahkeme bahsedilen bu durumu dikkate almadan meydana gelen zararın tamamını tespit eder. Müteselsil sorumluların ve kişisel sorumluların meydana getirdiği zararın tamamı, yine bu

¹¹² Doğan, 2011, 258.

¹¹³ Tekinalp, Ü. (2011). *Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku ile Tek Kişi Ortaklığının Esasları*, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş, İkinci Bası. İstanbul, 307.

kişilerin fiil ve eylemleri sonucu meydana gelen zarar ile ifade edilir¹¹⁴. Daha sonrasında ise her bir, kusur derecesi mahkeme tarafından tespit edildikten sonra yönetim kurulu üyesinin ödeyeceği bu miktar belirlenir. Mahkeme sadece dış ilişki doğrultusunda bir tespit yapar, bunun haricinde üyeler arasında rücu ilişkisi doğrultusunda bir tazminat tespiti söz konusu değildir.

Genel olarak farklılaştırılmış teselsül sorumluluğunda tazminatın hesaplanması bakımından şu örnek verilmektedir:

“Zarar gören, zararın giderilmesi için 500.000 TL talep etmiştir. Mahkeme 400.000TL tazminat ödenmesine hükmetmiştir. Bu tazminatın 300.000 TL’si müteselsilen sorumlu olunan zarar, 100.000 TL’si münferiden sorumlu olunan zarardır. Müteselsilen sorumlu olunan zarardan (A)’nın payı %80, (B)’nin payı %70, (C) ve (D)’nin payı %50’dir. Buna göre 300.000 TL olan müteselsil zararın (A) 240.000 TL’sinden, (B) 210.000 TL’sinden, (C) 150.000 TL’inden, (D) 150.000 TL’inden sorumlu olacaktır. Buna göre müteselsil sorumluluk tabanı 150.000’ TL’dir.

Diğer taraftan bireysel olarak verilen zarar miktarı olan 100.000 TL’nin (A) 50.000 TL’sinden, (B)’nin 20.000 TL’inden, (C) 20.000 TL’sinden ve (D) 10.000 TL’inden sorumlu olacaktır.

Zarar gören müteselsil sorumluluk tabanını, herkesten talep edebilir. Ancak zarar gören (A)’dan en fazla 240.000 TL, (B)’den ise 210.000 TL talep edebilir. Buna göre (A) ve (B)’nin müteselsil sorumluluk tabanı 210.000’dir”¹¹⁵.

Rus hukukunda yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğunda tazminatın hesaplanması açık bir şekilde belirtilmemiştir. Ancak, bu konuda davacı alacak olduğu tazminatın ne miktarda olacağı konusunda mahkemeye başvurarak, mahkeme tarafından tazminat miktarının tespit edilmesini isteyebilir. Mahkeme sorumlu olan kişilerin kusur derecelerini inceledikten sonra tazminat hesaplamasını yapar ve karar verir.

¹¹⁴ Tekinalp, 2011, 307.

¹¹⁵ Karahan, 2013, 808.

2.2.4.3. İndirim sebepleri

TTK m. 557 doğrultusunda, meydana gelen zarardan dolayı yönetim kurulundaki üyelerden her biri durumun gereklerine göre, bu zararın sadece kendisine yüklenen kısmından sorumlu olurlar. Tazminat miktarı hesaplanırken bütün indirim imkânları hesaba katılacaktır. Bu madde sayesinde yönetim kurulunda bulunan üyelerin sorumluluğu daralmaktadır. Başlangıçta zararı meydana getiren yönetim kurulu üyesinin kusur derecesi tespit edilir. Bütün hal ve şartlar değerlendirildikten sonra kusurun derecesi belirlenir. Bazı durumlarda yönetim kurulu üyesi hafif kusurlu bulunabilse dahi indirimden yararlanamayabilir. Bundan sonraki aşamalarda meydana gelen olayın özelliklerine, zarar gören kişinin rızasına, zarar gören kişinin zararın meydana gelmesine katkıda bulunmasına, zor durumda kalmasına bakılarak indirim durumuna bakılır. Burada sıralanan durumlar dikkate alındığında yönetim kurulunun her bir üyesine yüklenebilecek tazminat miktarının belirlenmesi kolaylaştırılmış olur ve üyeler arasında müteselsil sorumluluğun miktarının tespitine yardımcı olunur. Yönetim kurulu üyelerine tespit edilen en düşük tazminat miktarı müteselsilen sorumlu oldukları miktardır¹¹⁶. Tüm borçlular sahip oldukları bütün tazminat borcunu ödeyene kadar bu tazminat borcundan sorumlu olmaya devam ederler.

Rus hukukunda, farklılaştırılmış teselsül anlayışı kabul edilmekle birlikte, tazminat miktarı hesaplanırken bütün indirim imkânlarının hesaba alınması ve indirime gitme konusunda herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak farklılaştırılmış teselsülün ayırıcı özelliği olduğundan, Türk hukukunda sorumlu olunan miktarın hesaplanmasına ilişkin açıklamalar Rus hukukunda da geçerlidir.

2.2.4.4. Rücu ilişkisi

Anonim şirketlerde, tazminatı ödeyen yönetim kurulu üyeleri, kusuruna ve durumunun gereklerine göre, aynı zamanda zararın kendisine yükletilebildiği ölçüde, kendi paylarına düşen tazminat miktarının fazlasını ödemiş durumdaysa, ödedikleri tazminatın fazla miktar oranında diğer yönetim kurulu üyelerine rücu etme hakkına sahiptirler. Mülga 6762 sayılı kanunda anonim şirketlerdeki sorumluluk davasında müteselsil sorumlular arasındaki başvuruyu (rücu) düzenleyen herhangi

¹¹⁶ Doğan, 2011, 264.

bir hüküm yer almadığından¹¹⁷, 818 sayılı BK'nun genel hükümlerindeki müteselsil sorumlulukta rücuya ilişkin m. 50/1 (6098 sayılı TBK m. 60 ve 61) hükümlerine göre sorun çözülmekteydi¹¹⁸.

6102 sayılı Kanunun getirdiği yenilikler ile bu eksiklik giderilmiş¹¹⁹, ve bir yönetim kurulu üyesinin şahsına düşen tazminat miktarının fazlasını ödemesi durumunda diğer üyelere nasıl rücu edeceği düzenlenmiştir. Ayrıca TTK m. 557/3 göre; *“Birden çok sorumlu arasındaki başvuru, durumun bütün gerekleri dikkate alınarak hâkim tarafından belirlenir”* hükümde yer alan *“durumun gerekleri”* ifadesiyle birlikte TBK m. 51 ve 52 hükmündeki kusurun derecesi ve kusurun derecesi dışında tazminat tutarından indirim sebepleri de açıklanmıştır¹²⁰.

Sorumlu yönetim kurulu üyeleri arasındaki başvuruda, hâkim, durumun bütün gereklerini inceledikten sonra tespit yapacaktır. Bu yüzden davacının birkaç yönetim kurulu üyesine dava açmasının bir önemi yoktur, zararı meydana getiren tüm üyeler bu rücu ilişkisine dahildir (TTK m. 557/3). Belirtmek gerekir ki rücu davasında sorumluluk davasının davalıları değil, müteselsil sorumluların aleyhine açılabileceği öngörülmüştür. Doğru ve adil olan da budur. Ancak bir takım üyelerin bazı sebeplerden dolayı kayırılması dava dışı kalmasına neden olabilmektedir. Hâkim davada bulunan bütün sorumluları değerlendirmeye alarak gerekli incelemeleri yaptıktan sonra sorumlu oldukları miktarda tazminatı belirler. Dış ve iç ilişkilerden meydana gelen sorumluluklar farklılık gösterebilir. Tazminat miktarında tavan sorumluluğunu dış ilişkilerde meydana gelen sorumluluk belirler. Bahsi geçen bu tavan, üyelerin her birinin normal şartlar altında sorumlu olduğu miktar değil, üyelerden her birinin alacaklı davacıya karşı sorumlu olduğu miktarı gösterir. Üyelerden her birinin asıl sorumlu olduğu miktar ise rücu ilişkisi sonucunda belirlenir.

Rus Hukukunda, genel olarak rücu hakkı kavramı, kimlerin hakkı kullanabileceği ve işleyişi RMK m. 108 düzenlenmiştir. Hükmün 2.fıkrasına göre

¹¹⁷ Pulaşlı, 2015, 697.

¹¹⁸ Bkz. 818 sayılı ETBK *“Madde 50/1- Zarar gören, zararını ve zarar verenin kusurunu ispat yükü altındadır. Uğranılan zararın miktarı tam olarak ispat edilemiyorsa hâkim, olayların olağan akışını ve zarar görenin aldığı önlemleri göz önünde tutarak, zararın miktarını hakkaniyete uygun olarak belirler”*.

¹¹⁹ Pulaşlı, 2015, 697.

¹²⁰ Üçışık, Çelik, 2013, 524.

“Aynı zarardan sorumlu olan kişilerden birinin, kendine düşen tazminat miktarının dışında, diğer sorumlu olan kişilerin yerine ödemiş olan tazminatının ücretini isteme hakkına sahiptir”. Farklılaştırılmış teselsülde sorumlular arasındaki rücu ilişkisinin kullanılması AOK m. 71 hükmünde yer almıştır. Buna göre, yönetim kurulu üyeleri aldıkları kararlar sonucu şirket zarar görmüşse, bu zararda yönetim kurulu üyeleri farklılaştırılmış teselsüle göre sorumlu olurlar. Dolayısıyla davacı (alacaklı), üyelerin işledikleri kusurlarına bakmaksızın isterse tüm tazminat miktarını sorumlu olan bir kişiden, isterse bir kaçından isteyebilir. Bu durumda eğer bir sorumlu olan kişi tazminatın tamamını ödemişse veya tazminatın büyük kısmını, kendi payının dışında ödemiş olduğu tazminatı diğer sorumlulardan kendisine ödenmesini isteyebilir¹²¹.

2.3. Türk ve Rus Hukukunda Özel Sorumluluğu Gerektiren Haller

2.3.1. Türk ve Rus Hukukunda sorumluluğu gerektiren haller ve sorumluluk hallerinin düzenleniş biçimi

TTK’da kurucuların, yönetim kurulu üyelerinin, yöneticilerin ve tasfiye memurlarının sorumlulukları m. 553’de düzenlenmiştir. Denetçilerin sorumluluğu diğer madde başlığı altında düzenlenmiştir (TTK m. 554). Bunun dışında sorumluluk nedenleri, davacı sıfatı, teselsül ve başvuru esasları, ibra, zamanaşımı ve yetkili mahkeme konuları ise genel hükümlere bağlı kalmıştır. Maddede adı geçen yönetici kavramı, anonim şirket adına karar alan, onu temsil eden veya imza yetkisi bulunan kişileri ifade etmektedir¹²².

Rus hukukunda yönetim kurulu üyelerinin sorumluluk halleri AOK’ nın m. 71’de yönetim kurulu üyelerin, tek kişilik yürütme organ üyelerinin, kolektif yürütme organ üyelerinin veya tüzel kişi yöneticilerin ve diğer yöneticilerin sorumlulukları başlığı altında düzenlenmiştir. Denetçilerin ve özel denetçilerin sorumlulukları Rus kanunlarında düzenlenmemektedir. Denetçileri veya özel denetçilerin sorumlulukları kural olarak şirket esas sözleşmesinde düzenlemesi gerekir.

¹²¹ Kırilov, A. A. (2005). *Anonim Ortaklıklar Kanunu Şerhi*, Moskova: Velbi Yayıncılık, 2005, 198.

¹²² Bahtiyar, M. (2012). *Ortaklıklar Hukuku, Yeni TTK’ya Göre Yazılmış*, Yedinci Baskı, İstanbul: Beta Yayınevi, 297.

2.3.2. Türk ve Rus Hukukunda özel sayılan sorumluluk haller

Anonim şirketlerde yapılan bazı iş veya işlemler özel bir önem taşıdığından dolayı, yapılan bu işlemler sonucu meydana gelecek sorumluluklar, kanunun çeşitli maddelerinde yer almaktadır. TTK'da yapılan son düzenlemede, anonim şirketlerde özel sorumluluk hallerin düzenlenmesi, sorumlu olan kişilere göre değil, sadece sorumluluğu gerektiren özel durumlar dikkate alınarak sayılmıştır¹²³. Buna göre;

- Belgelerin Ve Beyanların Kanuna Aykırı Olması (m. 549),
- Sermaye Hakkında Yanlış Beyanlar Ve Ödeme Yetersizliğinin Bilinmesi (m.550),
- Değer biçilmesinde yolsuzluk (m. 551) ve
- Halktan para toplamak (m. 552).

Rus hukukunda, genel olarak yönetim kurulu üyelerinin sorumlulukları bir madde şeklinde düzenlenmiştir (AOK m. 71). Yukarıda sayılan özel sorumluluk halleri, benzer bir şekilde düzenlenmemiş olsa da, AOK'nın diğer madde başlıkları altlarında düzenlenmiş ve yönetim kurulu üyelerinin sorumluluklarını kapsayan madde hükümlerinde bu hallerden bahsedilmiştir. Belirtilen bu sorumluluk halleri hem Türk Hukukunda hem Rus Hukukunda aşağıda tek tek incelenecektir.

2.3.2.1. Belgelerin ve beyanların doğru olmaması

Belgelerin ve beyanların doğru olmaması konusunda TTK m. 549 hükmüne göre; *“Şirketin kuruluşu, sermayesinin artırılması ve azaltılması ile birleşme, bölünme, tür değiştirme ve menkul kıymet çıkarma gibi işlemlerle ilgili belgelerin, izahnamelerin, taahhütlerin, beyanların ve garantilerin yanlış, hileli, sahte, gerçeğe aykırı olmasından, gerçeğin saklanmış bulunmasından ve diğer kanuna aykırılıklardan doğan zararlardan, belgeleri düzenleyenler veya beyanları yapanlar ile kusurlarının varlığı hâlinde bunlara katılanlar sorumludur”*. Ancak belirtmemiz gerekir ki bu hüküm yeni bir olmayıp¹²⁴; kaynağı ise mülga 6762 sayılı TTK m. 305'tir. Bu madde *“vesika ve sair evrakın hakikat hilafı tanzim edilmiş olmasından doğan zararlardan kurucularla bu vesika ve varakaların tanzimine iştirak edenler müteselsilen mesuldürler”* düzenlemesini içermektedir. Madde hükmünde düzenlenmiş olan sorumluluk, *“evrakın hakikat hilafı” olmasına* özgülenmiş olduğu

¹²³ Pulaşlı, 2014, 2027.

¹²⁴ Karahan, 2013, 782.

için dar bir hüküm olarak nitelendirilmekte ve kusuru içermediğinden sorumluluğun niteliği konusunda tartışmalara yol açmaktaydı¹²⁵.

TTK m. 549 çerçevesinde sorumluluğun niteliği, sorumluluğu taşıyan kişiye göre farklılık gösterecektir. Bu noktada sorumluluk kişi ile şirket arasındaki ilişki doğrultusunda belirlenir. Şirket ile sözleşmeli çalışan yönetim kurulu üyesi, kurucu veya herhangi bir şirket çalışanı ile şirket arasındaki sorumluluğu, sözleşmesel sorumluluk olarak adlandırılır. Sorumluluk konusunda haksız fiil kaynağı sadece üçüncü kişi konumundaki bireylerdir.

Burada belirtilen madde açısından sorumluluğa baktığımız zaman, TTK m. 193'de bölünme, birleşme veya tür değiştirmeye katılanlar kusurlarının esaslarına göre sorumlulukları düzenlendiğinden, TTK 549. maddede katılımında bulunanların sorumluluğunun tekrar düzenlenmiş olması ise eleştiri konusu olabilmektedir. TTK m. 549 uyarınca şirketteki yetkililerin sorumluluğunun söz konusu olması için kusur araştırılmış olmalıdır. Herhangi bir beyanda bulunulan ve belge ya da dokümanları düzenleyenlerin sorumluluğuna gidilebilmesi için kusur aranmalıdır¹²⁶. Aynı zamanda madde 549'da söz konusu olan sorumluluk durumu, madde 562/8. uyarınca cezai sorumluluğa bağlanmıştır. Bu hüküm doğrultusunda suçlu bulunan kişilerin bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası alması mümkündür.

Ayrıca TTK m. 559 hükmüne göre "*Şirketin kuruluşu, sermayesinin artırılması ve azaltılması ile birleşme, bölünme, tür değiştirme ve menkul kıymet çıkarma gibi işlemlerle ilgili belgelerin...*" denilmesi, genel olarak anonim şirketlerin halka açılması durumunda hisselerini halka arz ederken bir takım belgelerin düzenlenerek beyanlarda bulunup taahhütler verildiğinden hükmün bu işlemlerde uygulanması gerekmektedir¹²⁷. Söz konusu anonim şirketlerde belge ve beyanların düzenlendiği zaman kanuna aykırı olması durumunda TTK m. 549 hükmün uygulanması gerekir.

Rus hukukunda bu konu hakkında herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak AOK m.71 göre yönetim kurulu üyelerinin kanuna aykırı olarak yaptıkları iş veya işlemler sonucu şirket zarar görmüşse bu zardan sorumlu olurlar. Burada kastedilen iş ve işlemler ibaresi çok geniş bir anlam taşımaktadır. Dolayısıyla

¹²⁵ Üçışık, Çelik, 2013, 526.

¹²⁶ Bahtiyar, 2012, 305.

¹²⁷ Üçışık, Çelik. 2013, 526.

yönetim kurulu üyelerinin yaptıkları iş veya işlemler ibaresinin kapsamına, yönetim kurulu üyelerinin düzenledikleri belge ve beyanlar da girmektedir. Kanun burada doğrudan bu sorumlulukları düzenlememekle birlikte, yine de bu tür sorumlulukları kapsamına almaktadır.

2.3.2.2. Sermaye hakkında yanlış beyanlar ve ödeme yetersizliğinin bilinmesi

Karşılığı ödenmeyen sermayenin tamamen taahhüt edilmediği durumlarda, bahsedilen sermayenin taahhüt edildiğini ya da ödendiğini ileri sürenler ile kusuru bulunan şirket yetkilileri, burada geçen ödemelerdeki payları kendileri üstlenmiş sayılır ve meydana gelen zarardan sorumlu olurlar. Ödeme yetersizliğinden haberdar olmasına rağmen taahhütte bulunulmasına onay verenlerin de sorumlu olması TTK m. 550'de düzenlenmiştir. Şirketin yetkilisi kapsamında danışmanlar, yönetim kurulu üyeleri ve işlem denetçileri bulunmaktadır. Sermayenin korunması ilkesi söz konusu olan TTK m. 559 hükmünü tamamlamak üzere TTK m. 550 göre;

“1) Sermaye tamamıyla taahhüt olunmamış veya karşılığı kanun veya esas sözleşme hükümleri gereğince ödenmemişken, taahhüt edilmiş veya ödenmiş gibi gösterenler ile kusurlu olmaları şartıyla, şirket yetkilileri, bu payları üstlenmiş kabul edilirler ve payların karşılıkları ile zararı faiziyle birlikte müteselsilen öderler.

2) Sermaye taahhüdünde bulunanların ödeme yeterliliğinin bulunmadığını bilen ve buna onay verenler, söz konusu borcun ödenmemesinden doğan zarardan sorumludurlar”.

Şirket sermayesinde bir boşluk kalmaması için şirket yetkililerinin, kusurlu olmak şartıyla bu payları üstlenerek, zarardan müteselsilen sorumlu olmaları kanunen sağlanmıştır. Bu durum, kanun veya esas sözleşmede bulunması şartıyla, ödenmesi gereken pay karşılıkları için de geçerli sayılmaktadır¹²⁸.

Yukarıda belirten fiillerden dolayı şirketin bir zarara uğramış olması durumunda, sermayenin taahhüt edilmesi veya ödenmiş gibi gösterilmesi, gösterenler ile kusurlu olmaları şartı ile şirket yetkilileri zararı da faiziyle birlikte müteselsilen ödemeleri gerekir. Kusur açısından baktığımızda burada TTK m.

¹²⁸ Üçışık, Çelik, 2013, 528.

550/1' de şirket yetkilileri için kusur şartı aranmasıyla birlikte, bu kusur şartı yönetim kurulu üyeleri için aranmamaktadır. Dolayısıyla kanun maddesi yönetim kurulu üyelerinin kusursuz sorumluluğunu kabul etmektedir. Bunun nedenleri ise şirketin kuruluşunda esas sözleşmenin kurucular tarafından hazırlanması, sermaye artırımında ise, hazırlanan belgelerin büyük bir özen göstererek yönetim kurulu üyelerinin tarafından imzalarıyla birlikte düzenlenmesidir¹²⁹. Belirtmemiz gerekir ki yukarıda sayılan sorumlulukların dışında m. 550 hükmüne eklenen cezai bir sorumluluk da söz konusudur. Dolayısıyla, TTK m. 562 hükmüne “550’nci maddeye aykırı hareket edenler üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezasıyla” cezalandırılabilir.

Rus hukukunda, sermaye hakkında yanlış beyanlar ve ödeme yetersizliğinin bilinmesi hakkında genel olarak herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu tür sorumluluklar, zarara uğrayan tarafın mahkemeye başvurması sonucu hâkim tarafından sorumluluğun derecesi, kusurlu olmaları şartıyla hangi üyelerin sorumlu tutulması gerektiği belirlenecektir.

2.3.2.3. Halktan Para Toplamak

Halktan para toplamak TTK m.552 düzenlenmiştir. *Madde 6335 sayılı kanunla değişikliğe uğramış ve kısaltılarak sadeleştirilmiştir.*

Buna göre “Sermaye Piyasası Kanunu hükümleri saklı kalmak kaydıyla, bir şirket kurmak veya şirketin sermayesini artırmak amacıyla yahut vadiyle halka her türlü yoldan çağrıda bulunularak para toplanması yasaktır”.

Bu madde hükmünün amacı şirket kurmak veya sermayeyi artırmak amacıyla para toplanmasına engel olmak, böyle bir olayla karşılaşınca önlem uygulamak, bundan dolayı belirtilen bu yolla halkın aldatılmasının yollarını kapamaktır¹³⁰. Bu durum Rus hukukunda da aynıdır.

2.3.2.4. Değer biçilmesinde yolsuzluk

Değer biçilmesinde yolsuzluk hali TTK m. 551 düzenlenmiştir. Bu hükme göre, *“Aynı sermayenin veya devralınacak işletme ile ayınların değerlemesinde emsaline*

¹²⁹ Üçışık, Çelik, 2013, 528.

¹³⁰ Bkz. TTK m.552 gerekçesinden alınmıştır.

oranla yüksek fiyat biçenler, işletme ve aynın niteliğini veya durumunu farklı gösterenler ya da başka bir şekilde yolsuzluk yapanlar, bundan doğan zarardan sorumludur". Aslında bu madde 6762 sayılı Kanununun m. 307'sinin tekrarı niteliğinde olup, sadece bazı noktalarda eski hükümlerden ayrılmaktadır¹³¹.

TTK m. 551 malvarlığını koruma ilkesinin bir görünüm biçimidir. Maddede, aynı sermaye konulması ya da işletmenin devralınması durumunda, değer biçilen ayınları yüksek fiyatta gösterenler ya da bahsedilen aynın sahip olduğu niteliği farklılaştırarak yolsuzluk yapanlar meydana getirdikleri fiil ve hareketlerden sorumlu olacakları öngörülmüştür. Bu sorumluluk halinde de kusur şartı aranmıştır.

Maddenin uygulanabilmesi için hile yapılmış olması şart değildir. Aynı sermayeye emsaline nazaran yüksek fiyat biçilmiş olması veya işletme veya aynın niteliğinin (meselâ, arsa iken bina; sosyal amaçlı yapı iken üretim birimi; mesken iken turistik tesis gösterilmesi gibi) veya durumunun (meselâ, imar durumu yokken varmış gibi gösterme; imar durumunu olduğundan iyi gösterme; imar durumu hakkında belirtme yapmama gibi) farklı gösterilmesi veya başka bir tarzda yolsuzluk yapılması (kurucular kabul etmemişken etmiş göstermek; mahkeme bilirkişisi yerine özel bilirkişiden rapor almak vs. gibi) yeterlidir¹³². TTK m. 562 hükmünce "*551'inci maddeye aykırı hareket edenler doksan günden az olmamak üzere adli para cezasıyla cezalandırılır*". Görüldüğü gibi bu sorumluluk hali de bulundurmaktadır.

Rus hukukunda bu konu hakkında açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak bu tür sorumluluklar genel hükümlere tabi olurlar ve aynı şekilde cezai sorumluluk öngörülmüştür (Rus Ceza Kanununun m. 204).

2.3.3. Özel durumlarda sorumluluk

2.3.3.1. Toplantıya katılmama ve zaman yetersizliği

Kural olarak hem Türk hukukunda hem Rus hukukunda yönetim kurulu üyelerinin toplantılarına katılmak, aynı zamanda toplantılarda görüşlerini bildirmek,

¹³¹ Bkz. TTK m. 551 Gerekçesi. Ayrıca 6762 sayılı kanununun 307 maddesi "*Konan ayın nev'inden bir sermaye veya devralınması kararlaştırılan bir işletmeye veya bazı ayınlara değer biçilmesinde hile kullanan kurucularla, bu fiilde kendilerine iştirak edenler, şirketin bu yüzden uğradığı zararı müteselsilen tazmin ile mükellefler ve haklarında Türk Ceza Kanununun 343 üncü maddesi tatbik olunur*".

¹³² Bkz. TTK m. 551 Gerekçesi.

tartışmalı konularda görüşlerini paylaşmak, bilgi edinmek, üyeler için hem bir hak hem de bir yükümlülük teşkil etmektedir.

TTK m. 390/1'nda düzenlendiği üzere “...*Yönetim kurulu üye tam sayısının çoğunluğu ile toplanır ve kararlarını toplantıda hazır bulunan üyelerin çokluğu ile alır*”. Buna ek olarak m. 392/1 hükmüne göre “*Her yönetim kurulu üyesi şirketin tüm iş ve işlemleri hakkında bilgi isteyebilir*”... Bu madde hükümlerine göre yönetim kurulu üyelerinin toplantılara katılma yükümlülüğünün aynı zamanda bilgi alma hakkıyla bağlantısının olması söz konusudur. Dolayısıyla yönetim kurulu üyeleri yaptıkları işlere özen göstermeleri ve daha profesyonel çalışmalarını için zaman ayırmak zorundadır. Yönetim kurulu üyelerinin zaman yetersizliği gerekçesiyle, toplantılara katılmaması, şahsen yüklendikleri vazifeleri yerine getirmemesi, doğmuş olan zararlardan, üyelerinin sorumluluktan kurtulması mümkün değildir¹³³.

İsviçre doktrininde de bu konu üzerinde durulmuş, pek çok yazar tarafından farklı görüşler bildirilmiştir. Örneğin; Schucany'ye göre bir yönetim kurulu üyesi katılmadığı bir toplantıda alınan karar nedeniyle sorumlu tutulabilmesi bir takım koşulların gerçekleşmesi gerekir¹³⁴. Buna göre yönetim kurulunun özen borcu ile bağdaşmayan karar nedeniyle şirket zarar görmüş olmalı, üyenin toplantıya katılmaması herhangi bir mazerete dayanmamalı, üyenin yokluğu ile kararın meydana gelmesi arasında bir bağlantı olmalı ve toplantıya katılmayan üye bu kararı engellemek için hiç bir şey yapmamış olmalıdır.

Kissling'e göre ise toplantıya katılan yönetim kurulu üyelerinin şirkete zarar verici kararların alınmasına karşı çıkmaması halinde ya da mazeretsiz olarak toplantıya katılmaması durumunda üyeler yükümlüklerini ihlal etmiş olur. Toplantıya katılmayanların sorumlu tutulmasının nedeni toplantıda alınan zarar verici kararlara karşı bir önlem alabilme imkânından kendilerini mahrum etmiş olmalarıdır¹³⁵.

Rus hukukunda da toplantılara katılmak, tartışmalı konularda görüş paylaşmak, bilgi edinmek, üyeler için hem bir hak hem de bir yükümlülük teşkil etmektedir (AOK m. 68). Toplantılarda kararların alınması konusunda ise, yönetim

¹³³ Güney, 2010, 91.

¹³⁴ Güney, 2010, 92., “Schucany, E, Verantwortlichkeit wegen Absenz und Stimmenthaltung im Verwaltungsrat. StZ 1964, 229”.

¹³⁵ Güney, 2010, 91.

kurulu üye sayısının 50'den fazla olmaları gerekir (AOK m. 68/3). Dolayısıyla önemli bir nedenle toplantıya katılamayacak olan yönetim kurulu üyesi, toplantının yapılmasından en geç iki saat öncesinden, yönetim kurulu başkanına durumu bildirmelidir. Yine belirtmemiz gerekir ki toplantılarda oy kullanmayan yönetim kurulu üyesi, alınan karar sonucu şirket zarar görmüşse zarardan sorumlu tutulamaz (AOK 68/3). Burada söz konusu olan, yönetim kurulu toplantısında bulunarak oy kullanmama durumunda sorumlu tutulamamasıdır. Ancak hastalık gibi bir ciddi nedenlerin dışında, üyelerin zaman yetersizliği gerekçesiyle toplantılara katılmama durumlarda sorumlu olup olmayacak konusunda kanunda herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır.

2.3.3.2. Hastalık

Yönetim kurulu üyelerinin hastalık nedeniyle, kanun ve esas sözleşmeden üstlendikleri görevlerini gereği gibi yerine getirmemesi durumunda, bunu ispatlamaları halinde sorumluluktan kurtulmuş olurlar. Ancak belirtmemiz gerekir ki burada söz konusu yönetim kurulu üyelerinin geçici, yani kısa süre hasta olmaları durumunda bu kuralın geçerli olduğu kabul edilmektedir. Üyeler uzun süre hasta oldukları zaman, iyi niyetli olarak bulunduğu makamından istifa etmeleri gerekir. Aksi halde o yönetim kurulu üyelerinin kusurlu sayılmamaları mümkün değildir¹³⁶.

Bu durum aynı şekilde Rus hukukunda da geçerli sayılır. Bunun nedenleri ise, bir taraftan kanunların bu konuda herhangi bir hükmün içermesi, dolayısıyla bu gibi durumların esas sözleşmede düzenlenmiş olmasının gerektiği, diğer bir taraftan bu durumun genel hükümlere tabii olmasıdır. Örneğin; AOK'nın, yönetim kurulu üyelerini kapsayan hemen hemen tüm madde hükümlerinde, üyelerin şirkete karşı iyi niyet ve makul olarak davranmaları ve sadece şirket yararına hareket etmeleri düzenlemektedir. Buradan da anlaşılan o ki, yönetim kurulu üyelerinin uzun süre hasta olmaları, şirketin bir zarara uğraması ihtimalini yükseltmektedir. Dolayısıyla iyi niyetli olarak üyelerin bu tür durumlardan kaçınmaları için buldukları makamlardan istifa etmeleri gerekir.

¹³⁶ Güney, 2010, 91.

2.3.3.3. Çekimser oy kullanma veya sessiz kalma durumunda yönetim kurulu üyesinin sorumluluğu

Daha önce ifade edildiği üzere, yönetim kurulu üyelerinin toplantılara katılması, aynı zamanda toplantılarda görüşlerini paylaşması, üyeler için hem bir hak hem de bir yükümlülük teşkil etmektedir. Bu toplantı esnasında yönetim kurulu üyelerinin, şirket gündeminde olan önemli konularda sesiz kalma veya çekimser oy vermesi durumunda, sorumluluktan kurtulmaları için yeterli değildir. Yönetim kurulu üyelerinin kurtulmaları için kanun veya esas sözleşme hükümlerine aykırı olan kararları reddetmeleri gereklidir. Üyelerin bununla sınırlı kalmamaksınız, aynı zamanda şirketi zarara sokacak kararların alınmasına engel olmaları gerekir. Engellemeye çalıştıkları karar yine de kabul edilirse, üyeler muhalefetlerini zapta geçirtmelidir¹³⁷.

Rus hukukunda ise yönetim kurulu üyeleri, toplantı esnasında görüşülen önemli kararlar alınırken, şirketi zarara sokacak kararlara karşı çıkararak ve olumsuz oy kullanmaları halinde, ortaya çıkacak zararlardan, sorumlu tutulamaz (AOK m. 71/2). Ancak çekimseyerek oy kullanan üyeler ise ortaya çıkmış olan zarardan diğer üyeler gibi sorumludur.

2.3.3.4. Yönetim kurulunda yer alan saman adamların sorumluluğu

Çeşitli sebeplerle şirket yönetiminde yer almak istemeyen veya hukuken yer alması mümkün olmayan bireylerin, şirketin yönetiminde dolaylı etkiye sahip olması mümkündür. Bu kapsamda, şahsında şirketi temsil ve idare görevini üstlenen ve ancak kendilerini seçen veya seçtirenlerin emir ve talimatları üzerinden karar veren kişiler ortaya çıkabilmektedir. Doktrinde, bu şekilde şirketin yönetim kurulunda yer alan kişiler, saman adam olarak adlandırılmaktadır¹³⁸. Bu kişiler görevi kabul ettikleri takdirde, kanun ve esas sözleşmeden meydana gelmiş olan hemen hemen tüm sorumlulukları üstlenmiş olmaktadırlar. Kanunun aradığı şartların yerine getirilmesi için tercih edilen ve gerçeği yansıtmayan bu duruma ve sorumluluğuna dair Türk ve Rus Hukukunda herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır.

¹³⁷ Güney, 2010, 94.

¹³⁸ Güney, 2010, 95.

Genel olarak, sorumluluk bakımından iki tip saman adamdan söz edilebilir¹³⁹. Bunun birinci tipi; toplumda üst düzeyde yer alan ve bununla birlikte yönetim kurulunda bulunmaları nedeniyle şirkete değer verenlerdir. Belirtilen bu kişiler (üst düzey askerler, bürokratlar) şirket işleriyle ilgili alınan kararlardan sorumludur. Dolayısıyla özgür iradesiyle karar vermemiş olsalar da, ortaya çıkan sorumluluktan kurtulmaları söz konusu değildir. Diğer yönetim kurulu üyeleriyle beraber müteselsilen sorumlu olurlar. İkinci tip saman adam ise, şirkete zorla getirilmiş olan, yönetim kurulu üyeleri için yeterli bilgiye sahip olmayan, şirkette başka görevleri üstlenen kişilerdir. Bu tip saman adamların sorumlulukları farklıdır

2.3.3.5. Yönetim Kurulu Üyelerinin Seleflerinin Sorumluluğuna İştiraki

Türk ve Rus Hukukunda yönetim kurulu üyelerinin seleflerinin sorumluluğuna iştiraki, esas olarak üyelerin yaptıkları iş ve işlemler döneminde meydana çıkmış olan zararlardan dolayı sorumlu olmaları anlamına gelir. Türk Hukukunda mülga 6762 sayılı TTK'nın 337.maddesi buna bir istisna getirmekteydi. Buna göre; "Yeni seçilen veya atanan idare meclisi azaları, seleflerinin belli olan yolsuz muamelelerini murakıplara bildirmeye mecburdular". Aksi halde seleflerinin sorumluluklarına iştirak edeceklerdir. Buna göre, üyelerin yolsuzluk veya usulsüzlüğü öğrenmeleri halinde denetçilere bildirmesi gerekir. Aksi halde durumu bildirmeyen yönetim kurulu üyesi, selefinin sorumluluğuna iştirak ederek müteselsilen sorumlu olur.

Yönetim kurulu üyelerinin seleflerinin sorumluluğuna iştirak edilmesi konusunda, 6102 sayılı TTK'da hüküm bulunmamaktadır. Buna göre, yönetim kurulu üyeleri seleflerinin sorumluluğuna iştirak etmezler. Ayrıca, üyelerin önceki dönemde yapılan iş ve işlemlerden sorumlu tutulmaları söz konusu olamaz. Bu durum Rus hukukunda da aynıdır.

2.3.4. Genel sorumluluk hali olarak kurucuların, yürütücü organların ve yöneticilerin sorumluluğu

Kurucuların sorumluluğu ile organ sorumluluğu, TTK m. 553'te, kurucuların, yönetim kurulu üyelerinin, yöneticilerin ve tasfiye memurlarının sorumluluğu olarak düzenlenmiştir. Belirtilen kişilerin sorumlulukları, kanundan ve esas sözleşmeden

¹³⁹ Güney, 2010, 95.

doğan yükümlülüklerini kusurlarıyla ihlal etmeleri halinde, anonim şirketin zarar görmesine sebep olmalarıdır¹⁴⁰. TTK m. 553' "yükümlülüklerin ihlali" düzenlemesi, hem mülga 6762 sayılı Kanunda olmayan ve hem de öğretiyeye nazaran, yeni bir kanuni sorumluluk sebebidir¹⁴¹.

Rus hukukunda kurucuların, yürütücü organlarının sorumluluğu AOK. m.71' te, yönetim kurulu üyelerin, tek kişilik yürütme organ üyelerinin, kolektif yürütme organ üyelerinin veya tüzel kişi yöneticilerin sorumluluğu olarak düzenlenmiştir. Burada da Türk hukukunda gibi belirtilen kişilerin sorumlulukları, kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini kusurlarıyla ihlal etmeleri halinde, anonim şirketin zarar görmesine sebep olmalarına bağlıdır.

2.3.4.1. Sorumluluk açısından kurucu ve organ kavramları

Kurucular, TTK m. 337 hükmünde düzenlenmiştir. TTK 549-551 maddelerin içerdiği fiiller m. 553'te düzenlenen sorumluluğun dışındadır. TTK m. 553'te kurucuların sorumluluğu düzenlenmesi bunların organ olmaması sebebiyledir¹⁴².

Belirtilen madde hükmüne göre; kurucular, kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini kusurlarıyla yerine getirmemelerinden, hem şirkete hem pay sahiplerine hem de şirket alacaklılarına karşı verdikleri zarardan sorumlu olurlar.

Kurucular, organ olmamasına karşın organlara benzer görev ve yükümlülüklerle sahiptir. Bu görev ve yükümlülükler dolayısıyla da kurucuların sorumluluğu vardır. TTK m. 549-551 hükümleri bu görev ve yükümlülükleri içermemektedir. Kurucuların anılan görev ve yükümlülerinden doğan bu sorumlulukları TTK m. 553 hükmü kapsamında değerlendirilebilir¹⁴³.

2.3.4.2. Gözetim sorumluluğu

Doktrinde yönetim kurulunun anonim şirketler üzerinde gözetim sorumluluğu olduğu savunulmaktadır¹⁴⁴. Oysaki TTK'da bununla ilgili herhangi bir düzenleme

¹⁴⁰ Altaş, S. (2013). *Anonim Şirketler, Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Karşılaştırmalı, Açıklamalı, Örnekli, Üçüncü Baskı*, Ankara: Seçkin yayıncılık, 733.

¹⁴¹ Tekinalp, 2011, 270.

¹⁴² Tekinalp, 2011, 270.

¹⁴³ Tekinalp, 2011, 270.

¹⁴⁴ Tekinalp, 2011, 276.

bulunmamaktadır. Tekinalp, bu sebeple yönetim kurulunun anonim şirketler üzerinde gözetim sorumluluğunun olamayacağını söylemektedir¹⁴⁵;

TTK gözetim sorumluluğu sorununu çözmek için şu şekilde bir sistem öngörmektedir¹⁴⁶;

- Yönetim kurulunun devredilemez görev ve yetkileri belirlenmiştir(TTK m.375). Buna göre, yönetimle görevli kişilerin, özellikle kanunlara, esas sözleşmeye, iç yönergelere ve yönetim kurulunun yazılı talimatlarına uygun hareket edip etmediklerinin üst gözetimi devredilemez bir yükümlülüktür.
- Bu görev ve yetkiler bağlamında sorumluluktan kurtulmak mümkün değildir(TTK m. 553/3). Ancak görevin devriyle bu sorumluluk da devredilebilecektir.
- Devredilebilen ve devredilemeyen görev ve yetkilerle ilgili gözetim yükümlülüğünün sınırları da TTK m. 553/3 hükmünde öngörülmektedir. Bu hükmün aksinin kararlaştırılması mümkün değildir. Çünkü hükmün aksinin öngörülmesi, bir kişinin kendisini savunma hakkının kısıtlanması anlamına gelecektir.

Rus hukukunda yönetim kurulu iki isimle adlandırılır. Bunlar, yönetim ve gözetim kuruludur. Buna göre yönetim kurulu (gözetim kurulu), şirketin genel yönetiminden sorumlu olduğu kadar gözetiminden de sorumludur. Kanun bunu açık bir şekilde dile getirmemiştir. Ancak AOK m. 64-71 hükümlerinde yönetim kurulunun, gözetim sorumluluğunun olduğunu ifade etmektedir.

2.3.5. Yetki devri halinde sorumluluk

Yetki devri halinde müteselsilen sorumluluğun uygulanmayacağı hem mülga 6762 sayılı TTK'da hem de 6102 sayılı TTK'da kabul edilmiştir. TTK m. 553/2 hükmüne göre; *“Kanundan veya esas sözleşmeden doğan bir görevi veya yetkiyi, kanuna dayanarak, başkasına devreden organlar veya kişiler, bu görev ve yetkileri devralan kişilerin seçiminde makul derecede özen göstermediklerinin ispat edilmesi*

¹⁴⁵ Tekinalp, 2011, 276.

¹⁴⁶ Tekinalp, 2011, 278.

hali hariç, bu kişilerin fiil ve zararlarından sorumlu olmazlar". Yetki devrinde sadece yetkiyi devralan murahhaslar sorumluluk altına girerler. Bununla beraber yetki devrini gerçekleştiren üyeler, yetki devri halinde tedbir ve özen göstermediklerinin ispatlanması halinde sorumlu olurlar.

Rus Hukukunda yetki devrine ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. AOK m. 65/18 hükmüne göre, genel kurulun, yönetim kuruluna devrettiği yetkileri, yönetim kurulu herhangi birilerine devredemez¹⁴⁷. Dolayısıyla yönetim kurulu üstlendikleri yükümlülüklerden sadece kendisi sorumlu olur.

2.3.5.1. Geçersiz yetki devri halinde

Yönetim kurulunun yetkilerini devredebilmesi için esas sözleşmede bununla ilgili bir hüküm bulunması gerekmektedir. Dolayısıyla bu hükmün bulunmaması halinde yapılan yetki devri, TTK m. 336 hükmünün belirlediği yetkilerin iç ilişkiye özgü iş bölümü kapsamında paylaşılması anlamına gelir¹⁴⁸ ve yönetim kurulu üyeleri bundan müteselsilen sorumlu olmaya devam ederler (TTK m. 367/2).

Yönetim kurulu yetkilerinin devredilmesi için diğer bir şart ise, TTK m. 367 hükmü gereğince iç yönergenin hazırlanmasıdır. Buna göre iç yönerge hazırlama yükümlülüğü emredicidir. Dolayısıyla esas sözleşmede hüküm bulunsa da, iç yönergenin hazırlanmaması durumunda yapılan yetki devri hukuken geçersiz sayılır. Yetki devrinin hangi şartlarda ve nasıl yapılacağı konusundaki hususlar iç yönergede açıklanır. İç yönergenin kanuna uygun olarak hazırlanmış olması gerekir. Aksi halde yönerge geçersiz sayılır ve yönetim kurulu üyeleri müteselsilen sorumlu olurlar.

Yönetim kurulu yetkilerinin devredilmesi için devredilen yetkilerin devredilebilir niteliğini taşıması şarttır. Aksi halde devredilemez bir yetkinin devredilmesi halinde bu yetki devri hükmü geçersiz sayılır ve yönetim kurulu üyeleri yapılan işlemde müteselsilen sorumlu olurlar¹⁴⁹.

¹⁴⁷ İontsev, 2013, 366.

¹⁴⁸ Doğan, 2011, 269.

¹⁴⁹ Doğan, 2011, 272.

2.3.5.2. Geçerli yetki devri halinde

Kanun hükümlerine aykırı olmaksızın yetki devri halinde, yetkiyi devralan murahhaslar, yetki çerçevesinde bağımsız olarak istedikleri kararları alma hakkına sahiptirler¹⁵⁰. Bu durumda murahhaslar kendilerine devredilen yetkileri kullanma sonucu sorumlu olurlar. Burada belirtmemiz gerekir ki, murahhaslar kendilerine devredilen yetkiler bakımından tek başlarına sorumlu olur. TTK m. 553 hükmüncü yönetim kurulu üyelerinin murahhasları seçme, bilgi alma ve gözetme gibi yetkilerinin kullanılması sonucu diğer üyelere karşı sorumluluğu devam eder. Burada söz konusu olan sorumlulukların tespiti açısından mülga 6762 sayılı TTK'da kusurlarının derecesi bir önem taşımamaktaydı. 6102 sayılı TTK bu konuda farklılaştırılmış teselsül ilkesi benimsemiştir. Dolayısıyla kusur oranının tespiti konusunda şirketin işletme ve şirket yönetiminin organizasyon yapısı önemli bir yer taşımaktadır¹⁵¹.

Yönetim kurulu tüm yetkilerini devretmiş olsa da, birtakım yetkiler bakımından sorumlulukları devam etmektedir. Bu sorumlulukları ise devredilemez sorumluluklarından kaynaklanmaktadır. Yönetim kurulu devredilebilir tüm yetkilerini devretmiş olsa bile, murahhasları gözetlemek, onları seçmekte gerekli özeni göstermek ve murahhasları bilgilendirmek yükümlülüğü devam etmektedir¹⁵². Burada yönetim kurulu üyelerinin sorumlu tutulabilmesi için murahhasların seçiminde gerekli özeni göstermediklerinin ispatlanması gerekir. Yönetim kurulu tarafından, yeterli bilgili ve tecrübesi olmayan kişilerin murahhas olarak atanması sonucu bir zararın meydana gelmesi durumunda yönetim kurulu üyeleriyle beraber murahhas olan kişiler de müteselsilen sorumlu olurlar.

¹⁵⁰ Doğan, 2011, 273.

¹⁵¹ Doğan, 2011, 278.

¹⁵² Bkz. TTK m. 369 hükmüne göre, yönetim kurulu yaptıkları işlerden dolayı özen ve sadakat gösterme yükümlülüğünün bulunmaktadır. Ayrıca TTK m. 553/2 hükmüne göre “Kanundan veya esas sözleşmeden doğan bir görevi veya yetkiyi, kanuna dayanarak, başkasına devreden organlar veya kişiler, bu görev ve yetkileri devralan kişilerin seçiminde makul derecede özen göstermediklerinin ispat edilmesi hâli hariç, bu kişilerin fiil ve kararlarından sorumlu olmazlar”.

2.3.6. İsteğe bağlı zarar sigortası ve sorumlulukla olan ilişkisi

2.3.6.1. Genel olarak

Sorumluluk sigortasına ilişkin olarak, mülga 6762 sayılı TTK m. 313'e göre; *"İdare meclisi azalarından her biri, itibari kıymetleri esas sermayenin en az yüzde birine muadil miktarda hisse senetlerini şirkete tevdi mecburdur. Şu kadar ki; esas sermayenin yüzde biri 5 000 lirayı aşarsa fazlasının tevdi mecburi değildir. Tevdi olunan hisse senetleri azanın umumi heyetçe ibrasına kadar vazifesinden doğan mesuliyete karşı merhum hükmünde olup başkalarına devrolunamaz ve şirketten geri alınmaz"*. Bu hükme göre, yönetim kurulu üyelerinin yaptıkları iş ve işlemler sonucu meydana gelecek zararları karşılamak için esas sermayenin yüzde bir miktarında (5000 TL) hisse senetlerinin zorunlu bir şekilde, şirkete teminat olarak tevdi etmeleri gerekmektedir¹⁵³. Bu teminat miktarının esas sözleşmeye hüküm konulmak suretiyle yükseltilmesi mümkün kılınmıştı.

6102 sayılı TTK'da ise, anonim şirket yanı sıra banka yönetim kurulu üyelerinin verecekleri zararların güvencesi olarak TTK m. 361 hükmüyle, isteğe bağlı zarar sigortası uygulaması getirilmiştir. Bu madde hükmüne göre *"Yönetim kurulu üyelerinin, görevlerini yaparken kusurlarıyla şirkete verebilecekleri zarar, şirket sermayesinin yüzde yirmi beşini aşan bir bedelle sigorta ettirilmiş ve bu suretle şirket teminat altına alınmışsa, bu husus halka açık şirketlerde Sermaye Piyasası Kurulunun ve ayrıca pay senetleri borsada işlem görüyorsa borsanın bülteninde duyurulur ve kurumsal yönetim ilkelerine uygunluk değerlendirmesinde dikkate alınır"*. Bu husus gereğince, sorumluluk sigortası yaptırılması bir taraftan hem isteğe bağlı kılındığı hem de kanunun şirket yöneticilerine bir imkân olarak sunduğu söylenebilir.

Anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin isteğe bağlı sorumluluk sigortası yaptırma konusunda Rus hukukunda herhangi bir açık düzenleme bulunmamaktadır. Ancak bu tür sigortalar genel olarak RMK'nın *"sigorta"* başlığı

¹⁵³ Bkz. TTK m. 369 hükmünce yönetim kurulu yaptıkları işlerden dolayı özen ve sadakat gösterme yükümlülüğünün olmasıdır. Ayrıca TTK m. 553/2 hükmüne göre *"Kanundan veya esas sözleşmeden doğan bir görevi veya yetkiyi, kanuna dayanarak, başkasına devreden organlar veya kişiler, bu görev ve yetkileri devralan kişilerin seçiminde makul derecede özen göstermediklerinin ispat edilmesi hâli hariç, bu kişilerin fiil ve kararlarından sorumlu olmazlar"*.

altında (m. 927-970 arasında) düzenlenmiş olan genel sigorta hükümlerine tabidir. Burada söz konusu olan, anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin yaptıkları iş ve işlemler sonucu meydana çıkabilecek olan zararları karşılamak için yapabilecekleri “zarar sorumluluk sigortası” RMK’nın m. 331 hükmünde düzenlenmiştir.

2.3.6.2. Sorumluluk sigortasının miktarı

Sorumluluk sigortasının miktarı konusunda, daha önce belirttiğimiz üzere “*şirket sermayesinin yüzde yirmi beşini aşan bir bedelle*” sigorta ettirilmesi gerekmektedir (TTK m. 361). Ancak madde gerekçesinde göre; batıda yaygın olan sorumluluk sigortanın, zararların karşılanmasından çok, profesyonel, sorumluluk bilincine sahip ve görevin gereklerine uygun yetenekleri haiz kişilerden oluşan yönetim kurullarının oluşmasında etken rol oynadığı şüphesizdir. Ancak ülkemizde bu sigortanın bugün yaptırılması olanakları hemen hemen yok gibidir. Çünkü bu kadar büyük bir riski Türk sigorta endüstrisinin taşıyabilmesi mümkün görülmemektedir. Bütün riskin yurtdışına reasüre edilmesi ise üzerinde düşünülmesi gereken bir diğer noktadır¹⁵⁴.

Sorumluluk sigortanın ettirilecek miktarı konusunda Rus Hukukunda açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak, belirtilen bu miktarın RMK’nın m.947 hükmünce, tarafların anlaşmasıyla belirlenir denilmektedir.

Diğer bir önemli konu ise, anonim şirketlerde sorumluluk sigortasının kimin yatıracağı ve finanse edeceği konusunda Türk ve Rus Hukukunda herhangi bir farklılık bulunmamaktadır. Burada, sorumluluk sigortanın yöneticilerin kendisi değil, şirket tarafından yatırılması ve finanse edilmesi gerekir. Bu hüküm hem Türk hem de Rus Hukuklarına Alman Hukukundan benimsemiştir¹⁵⁵.

¹⁵⁴ Bkz. TTK. m. 361 gerekçesinden alınmıştır.

¹⁵⁵ Pulaşlı, 2014, 1164-1165. (RMK’nın m.942 gerekçesi).

2.4. Türk ve Rus Hukukunda Kamu Borçlarından Dolayı Sorumluluk

2.4.1. Sorumlu Olan Kişiler

Kişilerin kamu borçlarından sorumlu tutulabilmeleri için AATUHK mükerrer m. 35 hükmü, temsilci sıfatını taşıma şartını getirmiştir. Danıştay tarafından verilen son kararlara göre, anonim şirket kanuni temsilcisi olarak sadece yönetim kurulu değil, TTK m. 319 hükmünce murahhas üye ile beraber murahhas genel müdür olmak üzere atanmış olan kişiler de aynı şekilde kanuni temsilci olarak kabul etmiştir. Dolayısıyla şirketin vergi borcundan sadece yönetim kurulu değil, yukarıda belirtilen kişilerin de sorumlu oldukları görüşü benimsemiştir¹⁵⁶. Anonim şirket yönetim yetkisi, yönetim kurulu üyelerinden bir veya birkaç kişiye bırakılması halinde yetkinin gerektiği şekilde kullanmamasından dolayı yetkisini devreden kişi ve temsil yetkisi bulunmayan diğer yönetim kurulu üyeleri sorumlu tutulamazlar¹⁵⁷. Yönetim kurulu bir organ olarak şirketin yasal temsilcisi olsa da üyelerinin tamamı sorumlu tutulamaz. Dolayısıyla üyelerin sorumlu olabilmeleri için bu görevleri yerine getirmekle yükümlü olmaları gerekmektedir. Üyelerin kendisine sözleşmeyle veya bir kararla, temsilci sıfatını kazandıran temsil ve imza yetkisi verilmemişse bu kişiler sorumlu tutulamaz.

Bu hususta doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır. Çamoğlu'na göre; kamu borçlarından sorumlu tutulabilmeleri için, yükümlülüğün yerine getirilmesi gereken dönemde görevde olanların sorumluluğuna gidilebilmelidir¹⁵⁸. Bunun nedeni ise 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun m. 10/2 hükmüne göre, yükümlülüklerinin tamamını veya bir kısmını yerine getirmediği takdirde, zarara neden olan yönetim kurulu üyeleri sorumlu tutulur. ERİŞ'in bu konuda savunduğu görüş ise, kamu borçlarından sorumlu tutulabilmeleri için, vergi yükümlülüğünün doğduğu sırada görevde bulunmaları gerekir.

Rus Hukukunda kamu borçlarından dolayı sorumlu tutulabilecek olan kişiler Türk Hukukunda düzenlendiği gibi temsilci sıfatını taşımak zorundadır. Buna göre kamu borçlarından dolayı sorumlu tutulabilecek olan kişiler yönetim kurulu başkanı ve baş muhasebecidir. Öyle ki *"bu kişiler şirketin tüm finansal işlemlerinden bilgili ve*

¹⁵⁶ Üçışık, Çelik, 2013, 588.

¹⁵⁷ Üçışık, Çelik, 2013, 588.

¹⁵⁸ Çamoğlu, 2010, 258.

sorumludur“ (Yargıtay Kararı N:64, 28 Aralık, 2006). Ancak Rus Ceza Kanununun m. 33. hükmü, kamu borçlarından dolayı sorumlu olan kişilerin sayısını genişleterek, yönetim kurulu başkan yardımcısı, konuyla ilgili olan diğer yönetim kurulu üyeleri ve baş muhasebeci yardımcısını da kapsam içine almıştır.

Belirtilen kişilerin cezalandırma konusunda ise, kamuya olan borç miktarına bağlı olarak değişmektedir. Rus Ceza Kanununun m.199 hükmüne göre sorumlu tutulan kişilerin alacakları cezaları şu şekilde sıralayabiliriz;

- Para cezası 100 000’den 300 000 ruble (Yaklaşık 1.413’den 4.240 kadar Amerikan doları),
- Sorumlu olan kişinin aldığı bir maaş kadar para cezası,
- Bir yıldan iki yıl arası aldığı maaşı kadar para cezası,
- Sorumlu olan kişiyi bir yıldan iki yıla kadar angarya çalıştırmak,
- İki yıla kadar hapis cezası. Yine Rus Ceza Kanunu’nun m.199 hükmüne göre sorumlu olan kişilerin ağırlaştırıcı sebepleri nedeniyle uygulanacak cezalar
- Altı yıla kadar hapis cezası,
- Beş yıla kadar angarya çalıştırmak,
- 200 000 den 500 000 ruble para cezası (Yaklaşık 2.826’den 7.067kadar. Amerikan doları).

2.4.2. Amme alacaklarının tahsil usulü hakkındaki kanundan doğan sorumluluk

Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanunun mükerrer m. 35 hükmüne göre;

“Tüzel kişilerle küçüklerin ve kısıtlıların, vakıflar ve cemaatler gibi tüzel kişiliği olmayan teşekküllerin mal varlığından tamamen veya kısmen tahsil edilemeyen veya tahsil edilemeyeceği anlaşılan amme alacakları, kanuni temsilcilerin ve tüzel kişiliği olmayan teşekkülü idare edenlerin şahsi mal varlıklarından bu Kanun hükümlerine göre tahsil edilir.

Bu madde hükmü, yabancı şahıs veya kurumların Türkiye’deki mümessilleri hakkında da uygulanır.

Tüzel kişilerin tasfiye haline girmiş veya tasfiye edilmiş olmaları, kanuni

temsilcilerin tasfiyeye giriş tarihinden önceki zamanlara ait sorumluluklarını kaldırmaz.

Temsilciler, teşekkül idare edenler veya mümessiller, bu madde gereğince ödedikleri tutarlar için asıl amme borçlusuna rücu edebilirler”.

Kamu alacağı, idarelerin kamuya olan ve kişilerden talep edebileceği kamusal alacaklardır. Kamu alacaklarının önemli bir kısmını ise vergi alacakları oluşturur. Bir kamu alacağı hakkında AATUHK hükümleri uygulanabilmesi için devlet, il özel idaresi veya belediyeye ait olması gerekmektedir. Diğer kamu kuruluşlarının alacakları teorik olarak kamu alacağı olsa bile AATUHK kapsamına girmeyeceğinden AATUHK hükümleri uygulanamaz. Aksi halde oluşturulan idari işlem sorun teşkil edeceğinden idari davaya konu edilmesi durumunda iptal olabilecektir.

Ayrıca bu alacağın AATUHK m. 1 hükmündeki alacaklardan olması gerekmektedir¹⁵⁹. Bu alacağı *“devlet, il özel idaresi ve belediyeye ait vergi, resim, harç, ceza tahkik ve takiplerine ait muhakeme masrafı, vergi cezası, para cezası gibi aslı, gecikme zammı faiz gibi Fer’i amme alacakları ve aynı idarelerin akitten haksız fiil ve haksız iktisattan doğanlar dışında kalan ve kamu hizmeti uygulanmasından kaynaklanan diğer alacaklar ile; bunların takip masrafları ve özel kanunlarından AATUHK ya da tahsili emval kanuna göre takip ve tahsil edileceği belirtilen alacaklar oluşturur”*. Devlet, il özel idareleri ve belediyelerin kamu gücü ve hukukundan doğmayıp özel hukuk hükümleri çerçevesinde sözleşmeden, haksız fiilden veya sebepsiz zenginleşmeden doğan alacakları İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre takip edilmektedir ve kamu alacağı sayılmayıp AATUHK hükümlerine göre takibi yapılamamaktadır.

2.4.3. Vergi usul kanundan doğan sorumluluk

Kanuni yetkili kişilerin, kamu borçlarından dolayı sorumluluklarını düzenleyen Vergi Usul Kanunu'nun 10 maddesi 1988 yılında 3505 sayılı yasa ile değiştirilmiştir. Bu değişikliğin en önemli nedenlerinden biri, bundan önceki mevzuatta düzenlenmiş olan kusura dayanan sorumluluk terkedilmiş ve bunun yerine objektif yani kusursuz

¹⁵⁹ Üçışık, Çelik, 2013, 585.

sorumluluk prensibi benimsenmiştir¹⁶⁰. Vergi Usulü Kanunundan doğan sorumluluk ve sorumlu olan kişiler VUK m. 10 hükmünde düzenlenmiştir. Bu hükme göre;

“Tüzel kişilerle küçüklerin ve kısıtlıların, Vakıflar ve cemaatler gibi tüzel kişiliği olmayan teşekküllerin mükellef veya vergi sorumlusu olmaları halinde bunlara düşen ödevler kanuni temsilcileri, tüzel kişiliği olmayan teşekkülleri idare edenler ve varsa bunların temsilcileri tarafından yerine getirilir.

Yukarıda yazılı olanların bu ödevleri yerine getirmemeleri yüzünden mükelleflerin veya vergi sorumlularının varlığından tamamen veya kısmen alınmayan vergi ve buna bağlı alacaklar, kanuni ödevleri yerine getirmeyenlerin varlıklarından alınır. Bu hüküm Türkiye’de bulunmayan mükelleflerin Türkiye’deki temsilcileri hakkında da uygulanır.

Temsilciler veya teşekkülü idare edenler bu suretle ödedikleri vergiler için asıl mükelleflere rücu edebilirler. Tüzel kişilerin tasfiye haline girmiş veya tasfiye edilmiş olmaları, kanuni temsilcilerin tasfiyeye giriş tarihinden önceki zamanlara ait sorumluluklarını da kaldırmaz”.

Bu madde hükmü açısından, yönetim kurulu, anonim şirketin yasal temsilcisi ve aynı zamanda vergi sorumlusudur¹⁶¹. Genel olarak, anonim şirket vergi yükümlüsüdür. Ancak, şirket adına bir takım maddi işlemleri de üstlenmekte olan yönetim kurulu vergi ödemesinden de sorumludur.

VUK m.10 göre, kamu borçları için belirtilen ödevlerin yerine getirilmemesi halinde mükelleflerin veya vergi sorumlularının varlığından tamamen veya belirli bir kısım alınmayan vergi ve bununla birlikte alacaklar, belirtilen kanuni ödevleri yerine getirmeyenlerin varlıklarından alınacaktır¹⁶². Başka bir deyişle yönetim kurulu kamu borçlarından tüm malvarlıklarıyla sorumlu tutulacaklar. Ancak, vergi alacaklarının şirketlerden tahsil edilememesi durumunda kanuni temsilciler, VUK m.10’a göre kusurlarının olmadığını ispat edebilirlerse sorumluluktan kurtulabilirler.

¹⁶⁰ Pulaşlı, 2014, 2050.

¹⁶¹ Bozkurt, T. (2012). *Şirketler Ve Kooperatifler Hukuku*, II. Cilt, Güncelleştirilmiş Yedinci Baskı. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 364.

¹⁶² Bozkurt, 2012, 364.

Rus Hukukunda da, kamu alacağının, idarelerin kamuya olan ve kişilerden talep edebileceği kamusal borçları olduğunu söyleyebiliriz. Rus Hukukunda, kamu alacaklarının büyük bir kısmını vergi alacakları oluşturur.

Bu kamu alacaklıları, 146 sayılı Rus Federal Vergi Usulü Kanununun m. 8 genel hükümlerinde şu şekil düzenlenmiştir. *“Gerçek ve tüzel kişiler kanunen belirlenmiş olan vergileri ve harçları ödemekle yükümlüdür”*. Burada kanun *“Gerçek”* ve *“Tüzel”* kişilerden bahsetmektedir. Dolayısıyla anonim şirket, bir vergi yükümlüsü olarak, kendisinin yerine veya adına bir takım maddi işlemleri üstlenmekte olan kişiler, vergi ödemesinden de sorumludurlar. Bundan dolayı vergi ödemeyen anonim şirket bir suç işlemiş olarak nitelendirilmektedir. Dolayısıyla şirket adına bu suçu işleyen kişiler hakkında, idari, vergi ve ceza kanununda öngörölmüş cezalar uygulanmaktadır¹⁶³.

2.4.4. Sorumluluğun hukuki nitelikleri

2.4.4.1. Tali bir sorumluluk olması

Bir şirketin kamu borçlarından şirketin kanuni temsilcilerinin sorumlu tutulabilmesi için; öncelikle şirketin takip edilmesi ve takibin sonuçsuz kalacağını anlaşılması gerekir. SGK m. 88/15 göre *“kurumun sigorta primleri ve diğer alacakları haklı bir sebep olmaksızın bu kanunda belirtilen sürelerde ödenmez ise, kamu idarelerin tahakkuk ve tediye ile görevli kamu görevlileri, tüzel kişiliği haiz diğer işverenlerin üst düzeydeki yönetici veya yetkilileri, görevleri ile ilgili olarak kuruma karşı işverenleri ile birlikte müştereken ve müteselsilen sorumludur”*¹⁶⁴. Söz konusu hüküm uyarınca şirketin kanuni temsilcileri geçerli bir sebep olmaksızın şirketin prim borçlarını ödemedikleri zaman, işveren ile birlikte sorumlu olacakları için takip edilebilirler. Öncelikle bir takibin yapılması ve kamu alacağının tahsil edilemeyeceğinin anlaşılması gerekmektedir.

İflas ve tasfiyeden önce şirketin hiçbir şekilde borçlarını karşılayamayacağı ve takiplerin sonuçsuz kalacağı anlaşıldığı durumda aciz vesikasının ve tasfiye sonucunun beklenmesine gerek kalmadığı AATUHK mükerrer m. 35/1 hükmünde *“tahsil edilemeyeceği anlaşılan amme alacakları”* şeklinde ifade edilmiştir. Asıl

¹⁶³ Gorshkova, 2010, 310.

¹⁶⁴ Üçışık, Çelik, 2013, 586.

borçlu hakkında zamanaşımı süresi geçmemiş olduğu ve diğer şartların da mevcut olduğu hallerde kanuni temsilciye başvurulabilir.

2.4.4.2. Müteselsil bir sorumluluk olması

Müteselsil sorumluluk, alacaklı ile birden fazla sorumlu olan kişinin karşı karşıya kalması nedeniyle bir şekilde zayıflamış olan alacaklının durumun dengelenmesidir. Bu durum, zarar görene ispat ve tahsil kolaylığı sağlamakla birlikte borcun ödenmemesi riskini azaltmaktadır. Böylece zarar gören alacağını mümkün olan en iyi şekilde elde etme imkânına sahip olmaktadır¹⁶⁵.

Müteselsil sorumluluğun gerçekleşmesi konusunda aşağıda belirtilen şartların gerçekleşmesi gerekir:

- Birden fazla kişinin bir zarara birlikte sebep olmaları,
- Zarar verenlerin zarar verdiklerini bilmesi veya bilebilecek durumda olması,
- Her bir zarar verenin müşterek kusuruna dayanılarak sorumlu tutulabilmesi¹⁶⁶.

Yukarıda belirtildiği üzere, kamu borçlusu anonim şirketlerin ödenmeyen amme borçlarından anonim şirketin yanı sıra şirketin üst düzey yöneticileri, yetkilileri veya kamu temsilcileri, AATUKH mükerrer m.35 “amme alacağının dolduğu ve ödenmesi gerektiği zamanlarda kanuni temsilci veya teşekkülü idare edenlerin farklı şahıslar olmaları halinde bu şahıslar, amme alacağının ödenmesinde sorumlu tutulur.” hükmüne göre müteselsilen sorumludurlar.

Rus Hukukunda da Türk Hukukunda olduğu gibi bir zararı birden fazla kişinin tazmin etme yükümlülüğü, müteselsil sorumluluk olarak adlandırılmaktadır. Türk Hukukundaki düzenlemelere benzer bir şekilde Rus Hukukunda da sorumlu olan kanuni temsilcilerin yaptıkları iş veya işlemlerden dolayı müteselsilen sorumlu oldukları açık bir şekilde AOK m. 71 hükmünde düzenlenmiştir. Burada belirtmemiz gerekir ki kanuni temsilcilerin müteselsilen sorumlu olmaları için toplantılara katılması ve alınan kararlara oy haklarını kullanması gerekir. Aksi halde müteselsilen sorumlu tutulamazlar(AOK m. 71/4).

¹⁶⁵ Necla, A. G. (2008). *Anonim şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu*, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 182.

¹⁶⁶ Eren, F. (2001). *Borçlar Hukuku, Genel Hükümleri*, C.I, Yedinci Bası, İstanbul, 778.

2.4.4.3. Sınırsız ve şahsı bir sorumluluk olması

Türk Hukukunda kamu alacaklıları, kamu borcu olan şirketlerden tahsil edemedikleri alacaklarını şirketin kanuni temsilcilerinin mal varlığından AATUHK mükerrer m.35/5 hükmüne göre alma hakkına sahiptir. Bu durum Rus Hukukunda da aynıdır.

3.BÖLÜM

TÜRK VE RUS HUKUKUNDA SORUMLULUK DAVASI

3.1. Genel Olarak

Türk ve Rus hukukunda şirketin sorumluluk davası, şirketin zarar görmesinden dolayı bu zarara sebep olanlara karşı sorumluluk davasının açılması ve zararın karşılanması, şirket veya herhangi pay sahibi tarafından talep edilebilir. Diğer bir deyişle, yönetim kurulu üyelerinin kanunen üstlendikleri görev ve yetkileri gereği gibi yerine getirmemesinden dolayı zarara uğrayan şirket pay sahipleri veya şirket alacaklıları sorumlu olan yönetim kurulu üyelerine karşı dava açma hakkına sahiptir (TTK m. 555/1; RAOK m. 71). Dolayısıyla, şirketi zarara sokan kişilere karşı açılacak olan dava, “sorumluluk davası” olarak adlandırılır.

Pay sahibinin açtığı davayı hukuki ve maddi sebepler haklı gösterdiği takdirde, mahkeme dava giderleri ile avukatlık ücretini, bu masrafların davalıya yükletilemediği durumlarda, davacı pay sahibi ile şirket arasında, hakkaniyete göre paylaşır (TTK m. 555/2). Burada madde, pay sahibinin uğradığı zarar karşısında hareketsiz kalan şirketin yerine davayı açacağı için, dava giderlerini düşünüp davadan vazgeçmesini önleme düşüncesiyle öngörmüştür¹⁶⁷.

TTK m. 556'ya göre, zarara uğratılması sonucu şirket iflas etmiş ise şirket alacaklıları tazminatın şirkete verilmesini isteyebilir. Rus Hukukunda buna benzer herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak şirketin zarara uğraması sonucu şirket iflas etmişse, tazminatın kimlere verileceği konusunda 127 sayılı Rus İflas Kanunu'nun hükümleri uygulanır. Burada belirtmemiz gerekir ki, şirket iflas durumundaysa yönetim kurulu bir iflas organı oluşturur ve tüm iflas işlerini ona devreder.

Türk ve Rus hukukunda kimlerin öncelikle dava açabileceği konusunda ise herhangi bir farklılık yoktur. Burada TTK m. 556 ve RAOK m. 21-22, RMK m. 63. hükümlerine göre, dava açma hakkı öncelikle iflas idaresine tanınmaktadır. Dolayısıyla iflas idaresi davayı açmaması durumunda şirketin her bir pay sahibi ve şirket alacaklısı davayı açma hakkına sahip olur. Sorumluluk davasında yetki

¹⁶⁷ Bkz. TTK “*Şirketin Zararı*” başlığı altında düzenlenen m.555'nin gerekçesinden alınmıştır.

mahkemede ise TTK m. 561 hükmüne göre “*Sorumlular aleyhinde şirketin merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinde dava açılabilir*”. Dolayısıyla sorumluluk davalarının ortak merkezi yeri, asliye ticaret mahkemeleridir. Sorumluluk davasında muhakeme usulüne baktığımızda TTK m. 1521 hükmüne göre, “*Ticaret şirketlerinde, ortakların veya pay sahiplerinin şirketle veya birbirleriyle şirket ortaklığından veya pay sahipliğinden kaynaklanan davalarda veya şirketin yönetim kurulu üyeleri, yöneticileri, müdürleri, tasfiye memurları ya da denetçilerine karşı açılacak davalarda basit yargılama usulü uygulanır*”. Diğer bir deyişle yönetim kurulu üyelerine karşı açılacak sorumluluk davalarında basit yargılama usulü uygulanmaktadır. Rus hukukunda iflas veya herhangi bir sorumluluk davasına, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki tahkim heyeti ya da bir diğer adıyla tahkim mahkemesi bakar¹⁶⁸.

3.2. Türk ve Rus Hukukunda Davanın Tarafları

3.2.1. Davacı sıfatı

Sorumluluk davasında kimlerin davacı, kimlerin ise davalı sıfatını haiz olacağı TTK m. 555’te düzenlenmiştir. TTK m. 555 hükmüne göre, şirketin zarara uğraması halinde şirket ve pay sahipleri tazminatın şirkete ödenmesini dile getirmek şartıyla dava açma hakkına sahip olurlar. Davacı sıfatının belirlenmesinde doğrudan veya dolaylı olarak iki farklı şekilde söz konusu olan zararın nitelendirilmesi önem taşımaktadır. Öyle ki, doğrudan zarar, şirketin gördüğü zarar değil, şirket pay sahiplerinin ve şirket alacaklılarının, şirketten bağımsız bir şekilde gördükleri zarardır. Davada, doğrudan zararın görülmesinde, davacı sıfatını; ortaklık, ortaklar ve alacaklılar kazanır. Bu tür davalarda, davacılar kendilerini doğrudan ilgilendiren zararı talep etme hakkına sahip olurlar. Bu davalarda, davalı olarak yönetim kurulu geçiyorsa, davanın açılabilmesi için şirketi temsil edecek bir kayyımın atanması gerekir.

¹⁶⁸ Bkz. Türk yargı sisteminde tahkim heyeti, anlaşmazlıkları çözmek üzere oluşturulmuş hakem heyeti olarak bilinmektedir. Rus yargı sisteminde ise, tahkim heyeti mahkeme statüsünü taşır (*Isayılı Rus Anayasa Federasyon Yargı Kanununun m.18 ve 3132-I sayılı Hakemler Statüsü Kanununun m.2*). Dolayısıyla Rusya federasyonunda tüm ticari davalara tahkim mahkemesi bakar. (Türkçe; tahkim heyeti veya mahkemesi, Rusça: арбитражный суд, İngilizce: arbitration court).

Dolaylı zarar ise; şirketin malvarlığında meydana gelen zararın, başkalarının malvarlığına yansması nedeniyle oluşan zarardır. Belirtilen nedenlerden dolayı davanın açılması sonucu belirlenen tazminat şirkete verilir. Yine açıklamamız gereken başka bir husus ise, dolaylı zarar gören sıfatıyla dava açmış olan pay sahipleri ve alacaklılar, zararın doğmasından, davanın açılması ve devamına kadar bu sığata sahip bulundurmalıdır¹⁶⁹. Zararın doğmasından itibaren davanın açılması ve devam ettiği sırada, davacı bu sıfatı kaybederse veya davanın devam ettiği sırada pay sahibi paylarını devrederse, bunun sonucu davacı sıfatını kaybetmiş olur ve dava düşer.

Rus Hukukunda, yönetim kurulu üyelerinin şirketin lehine iş yapma ve şirkete karşı iyi niyetli davranmaları gerekmektedir (AOK m. 71). Dolayısıyla üyelerin iyi niyetli olarak davranmaması sonucu, şirket zarar görür ise, şirket ve pay sahipleri yönetim kurulu üyelerine karşı açmış oldukları tazminat davasında, tazminatın şirkete ödenmesini isteyebilirler. Burada davacı sıfatını taşıyan kişiler ise şirket ve pay sahipleridir.

Rus Hukukunda, Türk Hukukunda olduğu gibi kural olarak anonim şirket adına davayı yönetim kurulu açar. Ancak, şirketin zarara uğramasından yönetim kurulu sorumluyorsa, bu durumda yönetim kurulu üyelerine karşı dava açmaya yetkili olan organ ise genel kuruldur. Türk hukukuna göre, genel kurulun izni (kararı) olmadan, yönetim kuruluna karşı bir sorumluluk davası açılmışsa, mahkeme davacının bu eksikliğini gidermesi için belli bir süre verir¹⁷⁰. Rus hukukunda ise, mahkeme bu davanın açılmasının yasa dışı olması gerekçesiyle davayı reddeder. Bu durumda, davacı yönetim kurulu üyelerine karşı dava açabilmesi için genel kuruldan karar çıkarmasını beklemesi gerekir. Bunun sonucu davacı, dava açmaya hak kazanır ve davacı sıfatını alır.

3.2.2. Davalı sıfatı

Türk ve Rus Hukukunda davalı sıfatını taşıyan kişileri; yaptıkları iş veya işlemlerden dolayı şirketi zarara uğratan kurucular, yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ve tasfiye memurları olarak nitelendirebiliriz. Burada söz konusu olan

¹⁶⁹ Çamoğlu, 2010, 131.

¹⁷⁰ Yargıtay 11.HD.'nin 06.10.2005 t. E.2005/1021 K.2005/9318.

kişilerin sorumluluk davasında, davalı sıfatına haiz olması ister Türk Hukukunda ister Rus Hukukunda herhangi bir farklılık göstermemektedir.

3.3. Türk ve Rus Hukukunda Dava Açma Süresi Ve Gereken Şartlar

3.3.1. Genel olarak

Davalı sıfatını taşıyan kuruculara, yönetim kurulu üyelerine, diğer şirket yöneticilerine, denetçilere ve diğer ilgililere karşı, şirketin, pay sahiplerinin ve şirket alacaklılarının ve azınlığın talebiyle sorumluluk davasını açma hakkı bulunmaktadır. Sorumluluk davası, davacının zararı ve sorumluluğu öğrendiği tarihinden itibaren iki ve zararı doğuran fiilin ortaya çıktığı tarihten itibaren beş yıl geçmesiyle nedeniyle zamanaşımına uğrar¹⁷¹. Zararı doğuran fiil cezayı gerektirip, Ceza Kanununa göre daha uzun bir dava zamanaşımına tabi tutuluyorsa, TTK m. 560 hükmünce bu zamanaşımı tazminat davasına da uygulanır.

Sorumluluğun şartları BK m. 49/1 hükmünde düzenlenmiştir. Bu hükme göre; *“Kusurlu ve hukuka haykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür”*. Ancak belirtilen maddenin sözleşmesel sorumluluk halleri uygulanacak hüküm ise BK m. 114/2'dir. BK m. 114/2'ye göre; *“Haksız fiil sorumluluğuna ilişkin hükümler, kıyas yoluyla sözleşmeye aykırılık hâllerine de uygulanır”*.

Sorumluluğun meydana gelmesi için BK m. 49 hükmü dört şartın gerçekleşmesi gerekir. Bu şartlar ise, *“Zarar, hukuka aykırılık, kusur ve illiyet bağı”* olarak sayılabilir. Burada amaç, zarar görenin zararının giderilmesidir. Belirtilen koşulları ise hem Bank'da, hem de TTK'nın sorumluluk açısından aranmaktadır.

Rus hukukunda sorumluluk davasının açılması, davacının zararı ve sorumluluğu öğrendiği tarihinden itibaren iki ay ve zararı doğuran fiilin ortaya çıktığı tarihten üç yıl geçmesi nedeniyle zamanaşımına uğrar (RMK m. 200).

¹⁷¹ Pulaşlı, H. (2013). *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, Güncellenmiş İkinci Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 682.

3.3.2. Zarar

Zarar, kural olarak ister Türk hukukunda ister Rus hukukunda sorumluluk davalarının açılmasında gereken ilk şarttır. Zararın bulunmaması halinde sorumluluğun olması mümkün değildir¹⁷². Zararın varlığı, onun tazmini ile ilgili talebin doğumuna nedendir. Dolayısıyla, zararın meydana gelmesinde, zarar görenlerin tazminine ilişkin bir talep oluşturarak sorumluluğun meydana gelmesine neden olmaktadır.

Zarar, kişinin dışında sahip olduğu malvarlığında meydana gelen azalmadır. Bazı yazarlara göre malvarlığı durumu ile zarardan sonra ki oluşmuş olan malvarlığındaki durum arasındaki fark olarak da açıklanabilir¹⁷³. Genellikle, zarar açısından yönetim kurulu üyelerine karşı açılan sorumluluk davaları, sözleşmeye veya haksız fiile dayanan davalardan büyük bir farklılık içermemektedirler. Burada belirtmemiz gereken diğer bir husus ise, ister TTK ilkelerine göre ister ise Bank'nın açtığı şahsi iflas davasında zarar şartının herhangi bir farkı yoktur. Yine sorumluluk davaların şartı olan zararın belirlenmesi konusunda BK'nın ilkelerine gidilir.

Zararın meydana gelmesi, müspet zarar gibi, aynı zamanda da kârdan yoksunluk olarak da meydana gelebilir. Dolayısıyla, açılmış olan sorumluluk davaların yoksun kalınan kâr talep edilebilir. Zararı meydana getiren kişiler, bunu gidermekle mükelleftir.

3.3.2.1. Doğrudan zarar

Yönetim kurulunun yaptığı iş ve işlemlerin hukuka aykırı olması sonucunda, anonim şirket pay sahipleri ve şirket alacaklılarının doğrudan zarar görmeleri durumunda, genel hükümler çerçevesinde dava açabilecekleri kuşkusuzdur. Doğrudan zarar, daha önce ifade ettiğimiz üzere şirketin ortakların veya şirket alacaklıların malvarlıklarında meydana gelen azalmayı ifade etmektedir. Burada ortakların ve şirket alacaklılarının doğrudan zarar görmeleri nedeniyle uğradıkları zararın tazminini talep etmeleri, genel hukuk prensibi olan sorumluluğun doğal bir

¹⁷² Güney, 2010, 49.

¹⁷³ Güney, 2010, 49.

sonucudur. Doğrudan zarar nedeniyle açılacak tazminat davalarında ortaklar ve şirket alacaklıları tazminatın kendilerine verilmesini isteyebilirler.

3.3.2.2. Dolaylı zarar

Dolaylı zararda yönetim kurulu üyelerinin yaptıkları eylemlerin kanuna veya esas sözleşmeye aykırı olması nedeniyle şirketin malvarlığında meydana gelen bir zararın ortakların ve alacaklıların malvarlığına yansması durumunda, dolaylı zarardan söz edilir¹⁷⁴. Diğer bir deyişle, şirketin doğrudan zararının, ortaklara ve alacaklılara zarar olarak yansmasıdır. Kural olarak zararın tazmini isteme hakkı doğrudan zarara uğramış olan kişiye tanınmış bir haktır. Buna göre üçüncü kişilerin zarar verenden, zararın tazminini isteme hakkı yoktur. TTK m. 556 hükmüne göre alacaklıların dava hakkı, esas olarak şirketin iflas etmiş olması ön şartına bağlanmıştır¹⁷⁵. Dolayısıyla burada ortakların ve alacaklıların istemeleri önce iflas idaresi tarafından ileri sürülmektedir. İflas idaresi bu davayı açmadığı takdirde dava hakkı ortaklar ve şirket alacaklılarına geçer¹⁷⁶.

Belirttiğimiz zarar, esas olarak şirkete yönelik olup, bunun alacaklılara yansması genel itibariyle dolayısıyla zarardır. Burada örnek verecek olursak, anonim şirketin uğradığı zarar sonucu alacaklılar, alacaklarının tümünü alamayabilir, ortaklar temettü alamayabilir ve tasfiye paylarının azalması haliyle karşı karşıya kalabilirler. Bu tür sorunların giderilmesi konusunda ise, ortaklığın uğradığı zarar giderilerek, ortakların ve alacaklıların zararı da giderilmiş sayılır. Burada zarar, şirket bünyesinde gerçekleşmiştir, dolayısıyla ortakların ve alacaklıların malvarlığında henüz somutlaşmamıştır. TTK m. 555 hükmüne bu tür sorumluluk davaları, ortaklar ve alacaklılar tarafından açılmış olsa bile zararın tazmini şirkete verilmesi istenebilir. Dolayısıyla zarar nedeniyle açılan sorumluluk davasında zararın kendisini göstermesi, ancak dava açma hakkının muaccel olmasıyla kendini gösterir. Burada dolaylı zararın dava hakkının kullanılmasından önce olmuş olan şirket zararının kapatılmasıyla ortadan kaldırılabilmesi mümkündür.

¹⁷⁴ Güney, 2010, 49.

¹⁷⁵ Poroy. R., Tekinalp. Ü., Çamoğlu. E, 2014, 398.

¹⁷⁶ Poroy. R., Tekinalp. Ü., Çamoğlu. E, 2014, 398.

Rus Hukukunda doğrudan zarar veya dolaylı zarar nedeniyle ilgililerin zarar görmesi konusunda açık bir şekilde düzenlenme bulunmamaktadır.

3.3.3. Kanuna veya ana sözleşmedeki yükümlülüklerle aykırılık

BK m. 41'e göre kanuna ve ana sözleşmeye aykırı olma durumu "haksız fiil" şeklinde hukuki sorumluluğun bir şartı olarak öngörülmüştür. Öngörülen bu ifade, hukuka aykırılık olarak açıklanmaktadır. Tanım olarak hukuka aykırılığı ele aldığımızda bir şirketin hukuk düzeni ile uyuşmayan, yazılı veya sözel hukuk kurallarına karşı harekette bulunan her türlü zarar verici fiil ve işlevlerdir. TTK m. 553'te "*hukuka aykırı fiil, kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini ihlal ettikleri*" şeklinde ifade edilmektedir. Burada belirtilen madde 6762 sayılı kanunun m. 336/5 bulunan düzenlemeye nazaran pek farklılık göstermemektedir. Dolayısıyla bu konu açısından eski uygulama dönemi ile yeni uygulama dönemi arasında farklılık bulunmamaktadır. Şahsi iflas davasının bir şartı olarak BankK'da kanuna aykırı olmak öngörülmüş fakat sözleşmeye aykırılıktan bahsedilmemiştir (Bank. m. 110). Sadece bu kanun değil, diğer kanun, tüzük, yönetmelikler de kanuna aykırılık kapsamını ele almışlardır. Sonuç itibarıyla, yapılan fiil ve işlemler doğrultusunda alınan kararların bankacılık ilkelerine ya da esas sözleşmeye aykırı olduğu durumlarda yöneticilerin şahsi iflaslarının talep edilmesi mümkün değildir. Kanun koyucu bu düzenleme ile şahsi iflas davasını kanuna aykırılık haliyle sınırlandırmıştır. Burada bahsedilen kanuna aykırılık BankK, TTK ve ilgili düzenlemelerdir.

3.3.4. İlliyet bağı

3.3.4.1. Genel olarak

İlliyet bağı, sorumluluk davalarının açılması için veya genel olarak bir sorumluluğun doğması için gereken temel şartlardan biridir. Burada anlatılmak istenen; ister sözleşme dışı sorumluluğun olması isterse kusursuz sorumluluk olması şartıyla her durumda illiyet bağının bulunması veya var olması aranmaktadır. İlliyet bağının temel fonksiyonu ve önemi, meydana gelen zarar ile kusur arasındaki nedensellik bağına ifade etmektedir. Meydana gelen zarar, sorumluluğu gerektiren kusurun sonucu olarak oluşmalıdır. Dolayısıyla ifade ettiğimiz eylemin gerçekleşmesinden zararın meydana gelebileceğinin kesin bir şekilde anlaşılması

gerekir. Burada illiyet bağının olmasından ifade edebilmemiz için herhangi bir sebep ile bu sebebin sonucu zararın doğmasına uygun bir sebep olup olmadığına bakılmalıdır.

Anonim Şirketlerde yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğuna gidilebilmesi için yönetim kurulunun kanun veya ana sözleşmeye aykırı davranmış ve bunun sonucu zararın meydana gelmiş olmalıdır, yapılan eylem ile meydana gelen zarar arasında zincirleme Şeklinde uygun illiyet bağının bulunması gerekir.

İlliyet bağı konusunda 5411 sayılı Bank m. 110 hükmüne göre yöneticilerin ve denetçilerin Şahsi iflasına karar verilebilmesi için de illiyet bağının bulunması gerekmektedir. Fakat, Bank'nın belirlediği illiyet bağı iki farklı bir Şekilde gerçekleşmektedir. Bunlar; Bankaya zarar verici karar ve işlemler ile gerçekleşen zarar arasındaki illiyet bağının bulunması ve bankaya zarar verici karar ve işlemler ile bankanın Fon'a devri arasındaki illiyet bağının olmasıdır.

İlliyet bağı Rus kanununda açık bir Şekilde düzenlenmemiştir. Ancak sorumluluk davalarının açılması için veya bir sorumluluğun doğması için gereken temel Şartlardan biri kabul edilmektedir. İlliyet bağı genel olarak Türk hukukunda belirtilen illiyet bağından farklılık göstermemektedir.

3.3.4.2. İlliyet bağının kesilmesi

Daha önce ifade edildiği gibi illiyet bağı, bir sorumluluğun meydana gelmesi için aranan bir Şarttır. Ancak, uygun illiyet bağının kesilmesi konusunda AKDAĞ GÜNEY Şu ifadeleri kullanmaktadır, "Uygun illiyet bağının kesilmesinde, sonucu doğurmaya elveriŐli bir neden varken ortaya çıkan yeni neden ilk nedeni arka plana atmıŐ, etkisiz hale getirmiştir"¹⁷⁷. Burada bir nedensellik bağının kesilmesi durumunda herkes kendi yaptđı eylem sonucu meydana gelen zarardan sorumlu olur. Yine, illiyet bağının kesilmesi, zarar gören kişinin rızası, üçüncü kişinin ağır kusuru veya mücbir sebep gibi hallerde gerçekleşir.

¹⁷⁷ Güney, 2010, 67.

3.3.5. Kusur

3.3.5.1. Kusur kavramı

Kusurun tanımı, Türk kanunlarda düzenlenmediği gibi Rus kanunlarında da düzenlenmemiştir. Kusur, bir davranış tarzının hukuk düzeni tarafından kınanması şeklinde açıklanabilir¹⁷⁸. Kusur, bahsedilen davranış tarzına hukuk düzeni tarafından birtakım sonuçların yüklenmesi sonucu oluşur. Kusurlu eylem kasten ya da ihmalen yapılmış olabilir. Kanun belirtilen kusurlu eylemin kasten ya da ihmalen yapılması konusunda bu zararın tazmininde tazminat miktarları açısından fark belirmiştir. Yine, hukuka aykırı işlemin veya eylemin bilerek ve istenerek yapılması durumunda kasttan bahsedilebilir. Kişinin bilgi ve tecrübe düzeyinin ortalama seviyede olması gerektir. Fakat belirttiğimiz kişi bilgi ve tecrübe konusunda daha fazla bilgi ve tecrübeye sahipse, burada ortalama davranış düzeyine bakılmaz. Hukuka aykırı olarak bir sonuç istenmediği halde gerekli tedbirler alınmadığı için haksız sonuç oluşmuşsa, bu durumda ihmal söz konusu olur. Genel olarak kusur kavramı konusunda Türk ve Rus hukukunda herhangi bir farklılık yoktur.

3.3.5.2. Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğu Açısından Kusur Ve Kusurun İspatı

Yönetim kurulu üyeleri ortaklık faaliyetini kendileri yürütseler de uygulamada üçüncü kişilerin yardım ve katkısına başvursalar da, şirketin bütün iş ve işlemlerinin kanunlara ve ana sözleşmeye uyum içinde gerçekleştirilmesini sağlamakla yükümlüdürler, aksi durumda sorumlu tutulurlar¹⁷⁹.

Kusur çerçevesinde sorumlulukları incelendiğinde, TTK' da kusurun prensip olarak kabul edildiği görülmektedir. Kusur, yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğuna gidilmeden önce aranması gereken şartlardan biridir. Kusurun olmadığı yerlerde şirket zarara uğramış olsa dahi sorumluluk doğmaz¹⁸⁰. 6102 sayılı Kanunun m. 553, 6762 sayılı Kanunun m. 336 farklı olarak kast ve ihmal kavramları kullanmak yerine kusur kelimesi kullanılmıştır. Yine, Bank'nun m. 110 düzenlenen şahsi iflas

¹⁷⁸ Güney, 2010, 67.

¹⁷⁹ Teoman, Ö. (2008). *Yaşayan Ticaret Hukuku (Hukuki Mütalaalar)*, Kitap 12: 2004-2007, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 83.

¹⁸⁰ Üçışık, Çelik, 2013, 561.

gerekçesi için de kusur şartının gerçekleşmiş olması gerekir. İki şekilde de kusurun derecesi belirtilmediğinden hafif ihmal halinde dahi kusur şartı gerçekleşmiş olur.

Kusurun ispatı konusunda ise TMK. m.6 hükmünce davacının tazminat davasında ispat yükü kendisine aittir. Bunun dışında BK. m.42 göre, haksız fiilin şartlarının gerçekleştiğinin ispatı zarar görenin üzerindedir. Burada ise söz konusu olan yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu bir kusur sorumluluğu olması nedeniyle ispat yükü kendilerine aittir. Dolayısıyla burada yönetim kurulu kusursuzluğunu ispat ederse sorumluluktan kurtulur, aksi halde yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu devam eder.

3.4. Türk ve Rus Hukukunda Sorumluluk Davalarını Sona Erdiren Sebepler

3.4.1. Genel Olarak

Türk hukukunda üyelerin sorumluluklarını sona ereceği haller, TTK m. 553 ve devamında düzenlenmiştir. Bu düzenlemelere göre sorumluluğun sona ermesi için, genel olarak '*Bireysel sorumluluğu gerektiren halin bulunması*' veya '*zamanaşımı süresinin dolması*' ya da '*kusursuzluğun ispatlanması*' gerekir. Belirtilen hallerden en az birinin bulunması halinde sorumluluğu sona ermiş sayılır. Ayrıca belirtmemiz gerekir ki, ibra gibi sorumluluk davasının açılmasının engelleyen bazı durumlarda üyelerin sorumluluğu pay sahiplerine veya alacaklılara karşı devam eder.

Rus hukukunda üyelerin sorumluluklarını sona erdiren haller AOK m. 71'de düzenlenmiştir. Bu hükme göre sorumlu olan kişilerin kusursuzluğunun ispatlanması veya zamanaşımı süresinin dolması, sorumlu olan kişilerin sorumluluktan kurtulmasına neden olur¹⁸¹. Yine belirtmemiz gerekir ki yönetim kurulu üyelerinin aldıkları kararlardan dolayı müteselsilen sorumlu olmaları halinde şirketi zarar sokacak kararların alınmasında olumsuz oy kullanan üyeler sorumluluktan kurtulurlar¹⁸².

¹⁸¹ Aleksandr, 2014, 198.

¹⁸² Aleksandr, 2014, 199.

3.4.2. İbra kararı

3.4.2.1. Tanım ve hukuki niteliği

İbra, Arap kökenli bir sözcüktür. İbra kelimesi, “aklama, temize çıkarma” anlamlar gelmektedir¹⁸³.

Dolayısıyla, anonim şirket yönetim, temsil ve denetim organlarının, ilgili hesap dönemi sonunda, yaptıkları tüm işlemlerden dolayı ortaklığın karar organı olan genel kurula hesap vermesi zorunludur. Buna göre, ibra, anonim şirket yetkili organının, hesap veren organın üyelerine karşı, yaptıkları işlemlerin hukuka ve mevzuata uygun olduğunun bir karar ile beyan etmesi, açıklamasıdır¹⁸⁴.

Belirtmemiz gereken diğer husus ise, şirketler hukukundaki ibra ile borçlar hukuku alanındaki ibra sözleşmesinden farklılık göstermektedir. Borçlar hukuku anlamına giren ibra, alacaklı ile borçlu arasında düzenlenen bir sözleşme olarak nitelendirilir. Burada söz edilen, alacaklı olan tarafın rızası olmaksızın tek taraflı irade beyanıyla alacaklarından vazgeçemez olmasıdır¹⁸⁵. Şirketler hukukunda ise, tek taraflı yenilik doğurucu bir hukuki işlem olarak tanımlanabilir. İbranın gerçekleşmesi için ibra sözleşmesinden farklı olarak ibra edilen tarafın kabul etmesine gerek yoktur. Buna göre ibra kararı, yönetim kurulu üye veya üyelerinin belirli hesap döneminde yaptıkları iş ve işlemlerden sorumlu olmadıklarının genel kurul tarafından kabul edilmesidir.

Şirket genel kurulunun, yönetim kurulu üyelerini ibra etmesi sonucu şirketin bu kişilere karşı dava açmaması sonucunu doğurur¹⁸⁶. Burada belirtmemiz gereken bir başka husus ise, ibra kararının şirket dışında olan kişilere herhangi bir etkisi yoktur. Dolayısıyla şirketin, yönetim kurulu üyelerine karşı bir sorumluluk dava açma imkânının ortadan kalkmış olsa da, alacaklıların ve pay sahiplerinin hakları devam eder. İbra kararına olumlu oy vermiş olan pay sahipleri değil, olumsuz oy kullanmış pay sahiplerinin dava açma hakları devam edecektir.

¹⁸³ Bkz. Aytaç, Zühtü, (1982). *Anonim Ortaklıklarda İbra*, Ankara, 173.

¹⁸⁴ Pulaşlı, 2014, 2145.

¹⁸⁵ Pulaşlı, 2014, 2145.

¹⁸⁶ Bilgi, F., Demirkapı, E. (2013). *Şirketler Hukuku*, Bursa, 603.

İbra kararının karşılığı Rus hukukunda bulunmamaktadır. Ancak doktrinde ibra kararı bir takım yazarlar tarafından tartışılmaktadır. Bunun nedeni ise bazı yazarlarca ibra kararının bulunması, yönetim kurulu üyelerinin sorumluluktan kurtulmaları için büyük önem taşımaktadır. Ancak diğer yazarlar ise bu kararın yanlış ve gereksiz olduğunu savunmaktadır. Bununda nedeni, genel kurulun, yönetim kuruluna karşı sorumluluk dava açmak istediğinde herhangi bir engel olmaksızın açabilmesidir.

3.4.2.2. İbra kararının geri alınması

Kural olarak, genel kurul, şirketin yetkili organı olarak verdiği kararları değiştirmeye ve kaldırmaya da yetkilidir. Anonim şirket organları yapacakları iş ve işlemler nedeniyle vermiş oldukları kararlar üzerinde mutlak bir tasarruf yetkisine sahip değildirler. Dolayısıyla şirket organlarının alacakları kararlarda üçüncü kişilerin haklarına uygun bir şekilde hareket etmeleri gerekmektedir. Aksi halde organların üçüncü kişilerinin haklarını ihlal edecek şekilde karar vermesi durumunda hukuk güvenliği sarsılmış olur¹⁸⁷.

TTK m. 558 hükmünde hukuka uygun olarak alınmış ibra kararının daha sonra kaldırılmayacağı belirtilmiştir. Fakat 5411 sayılı Bank m. 133. hükmüne göre *“Faaliyet izni kaldırılan bankaların tasfiyelerinin tamamlanması ancak iflas veya tasfiye masa alacaklarının tahsil edilememiş olması durumunda, bankanın sorumlulukları tespit edilen ortakları, yönetim kurulu eski üyeleri ve denetçileri aleyhine varsa ibralarının iptali ve işlemleri nedeniyle verdikleri zararın tazmini için tasfiyenin tamamlanmasını müteakip beş yıl içinde Fon tarafından dava açılabilir”*. Burada söz konusu Fon’un veya başka bir banka organının, ibraları iptal etmesi değil, Fon’un ibra kararını mahkeme tarafından iptal ettirmesi söz konusudur¹⁸⁸.

3.4.2.3. İbra kararının özellikleri

Daha önce ifade edildiği gibi ibra kararını alma yetkisine sahip olan organ genel kuruldur. Bu yetki genel kurulun devredilemez yetkilerinden biridir. İbra kararının kabul edilmesinin koşulları kanunda belirtilmemiştir. Buna göre ibra kararının kabul edilmesi, genel kurulda oy çoğunluğu alınabilir. Genel kurulu ibra

¹⁸⁷ Bilgi, Demirkapı, 2013, 603.

¹⁸⁸ Güneş, 2010, 315, Tekinalp, Ü. (2003). *Fon’daki Bankanın Hukuku*, İstanbul: Lebib Yalkın Yayınları, 50.

kararı almak suretiyle düzenlenen toplantıda oy hakkında yoksunluğu içeren kişiler söz konusudur. TTK m. 436/2'ye göre, *"şirket yönetim kurulu üyeleriyle yönetimde imza yetkisini haiz kişiler, yönetim kurulu üyelerinin ibra edilmelerine ilişkin kararlarda kendilerine ait paylardan doğan oy haklarını kullanamaz"*.

TTK m. 436/1 hükmüne göre; pay sahibinin kendisi, eşi, alt ve üstsoyu veya bunların ortağı oldukları şahıs şirketleri ya da hâkimiyetleri altındaki sermaye şirketleri ile şirket arasındaki kişisel nitelikte bir işe veya işleme veya herhangi bir yargı kurumu ya da hakemdeki davaya ilişkin olan müzakerelerde oy kullanması yasaklanmıştır. Hükümde esasen engellenmek istenen yönetim kurulu üyesinin eşi, alt ve üstsoyu olan kişilerin ibra kararının kabul edilmesi için düzenlenen genel kurul toplantısında yapılacak oylamada oy kullanamamasıdır.

3.4.2.4. İbra yasağı

İbra kararının şirket kuruluşundan veya sermaye artırımından doğan sorumlulukla ilgili alınabilmesi için iki şart aranmaktadır. Bunlar kuruluşun tescil tarihinden itibaren dört yıllık sürenin geçmesi gerekir ve ibra kararının kabulünde, azınlığın karşı çıkmamasıdır. Burada kanun koyucu, şirket kuruluşundan ve sermaye artırımından doğan sorumluluğun ibrasını aynı şartlara bağlamıştır.

Belirtilen dört yıllık sürenin ne zaman başlayacağı konusunda, şirketin tescil tarihi önem taşır. Öyle ki, bir şirkete tüzel kişilik ehliyetini kazandıran işlem tescildir¹⁸⁹. Burada TTK m. 354'e hükmüne göre, ana sözleşmenin tamamı tescil ve ilan edilmesinin zorunlu olmasına rağmen madde kapsamında sayılan hususların TTK m. 36/3 anlamında bir sonuç meydana getireceği hükme bağlanmıştır. Üçüncü kişiler ilan edilen bütün ana sözleşme hükümlerini değil de, sadece madde hükümlerinde açıkça sayılan hususları bilmekle yükümlü tutulmuşlardır¹⁹⁰. Dolayısıyla, genel kurulun ibra kararını onaylamasına bazı durumlar engel olabilir.

¹⁸⁹ Poroy, Tekinalp, Çamoğlu. (2009). *Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku*, Güncelleştirilmiş On Birinci Basım, İstanbul: Vedat Kitapçılık, İstanbul, 291.

¹⁹⁰ Kendigelen, A. (2012). *Yeni Türk Ticaret Kanunu, Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler*", İkinci Kitap, İstanbul: XII Levha Yayıncılık, 238.

3.4.2.5. Sorumluluk davaları açısından ibranın etkisi

Şirketler hukukunda ibra menfi borç ikrarıdır¹⁹¹. Bu nedenle genel kurulun bu kararı vermesinin ardından anonim şirket, yönetim kurulundaki üyelere karşı ibra dönemini içeren herhangi bir faaliyet üzerinden sorumluluk davası açamaz. Burada ibranın genel kurulda ne şekilde gerçekleştirildiğinin bir önemi yoktur. Sonuç olarak dava açma hakkı sona ermiştir. Fakat, yönetim kurulunda bulunan üyelerin, genel kuruldaki ibrası reddedilmişse, şirketin, sorumluluk davası açma hakkı devam eder.

İbra sonucunda genel kurul, mevcut veya olası bir alacağı için sorumluluk davası açmaktan vazgeçmiş olur. Bu kurala rağmen herhangi bir sorumluluk davası açılırsa, yönetim kurulu üyeleri ibra defini ileri sürerler.

Verilen bu ibra kararının ortakların dava hakkına etkisini incelediğimiz zaman, kanunda bir düzenleme görememekteyiz. Fakat bu hususta doktrinde oluşan görüşe göre, genel kurulun verdiği kararlar anonim şirket tüzel kişisini ilgilendirdiği için toplantıda bulunmayan veya karşıt düşünceye sahip olan ortakların uğradıkları dolaylı zarar nedeniyle sorumluluk davası açma hakkı kaybolmayacaktır. Dolayısıyla genel kurulda verilen ibra kararı toplantıya katılmayan veya karşıt düşünceye sahip olan ortakları etkilemeyecektir.

Ortaklarda meydana gelen dolaylı zararın tazmini için açılan sorumluluk davasından kazanılan tazminat şirkete verilecektir. Aynı zamanda, genel kurulda alınan ibra kararı sonucu doğrudan zarara uğramış olan ortakların da dava hakkı devam eder, karar ortakları etkilemez. Genel kurul tarafından alınan ibra kararının alacaklılar adına meydana getirdiği dolaylı zararın tazmini söz konusu olmadığı için herhangi bir etkisi olmadığı da çoğunluk ile kabul edilmiştir. Bu sebeple genel kuruldan ibra kararı çıkmış olsa bile alacaklılar meydana gelen zararın tazmini için sorumluluk davası haklarını kullanabilirler. Öyle ki alacaklılar ile şirketin dava hakları birbirinden bağımsızdır. Bu yüzden genel kurulun şirket karşısında üçüncü kişi konumunda bulunan alacaklılar hakkında tasarrufta bulunması söz konusu olamaz.

Sorumluluk davaları üzerinde ibra etkisi açısından 6102 sayılı Kanun, 6762 sayılı Kanundan sadece iki noktada farklılık göstermektedir. Eski düzenleme ile karşılaştırıldığında farklılık gösteren en önemli husus TTK m. 424 hükmündeki

¹⁹¹ Üçışık, Çelik, 2013, 572.

"bilinçli hareket etme" koşuludur¹⁹². Dolayısıyla yönetim kurulu üyeleri bilançodan habersiz bir şekilde peçeledikleri sırada ibra edileceklerinden, kendilerine karşı şirket adına sorumluluk davası açmaları söz konusu olamayacaktır. Bilinçli hareket etme koşulu ile şirketin dava hakkına engel olunacak, ancak ortaklar ve alacaklıların dava hakları korunacaktır. açıklanacak

Yeni kanunla gelen ikinci farklı husus ise, pay sahiplerinin dava haklarının ibra kararının alındığı günden itibaren altı ay ile sınırlanmasıdır. İbra kararı alındığı anda toplantıda bulunmayan veya muhalif olarak bulunanların altı aylık hak düşürücü süre içerisinde dava açmaları zorunludur. Burada belirtilen hak düşürücü süre sadece ortakların dava hakkı açısından önemlidir .

3.4.2.6. Bankacılık Kanunu'na göre açılacak şahsi iflas davaları açısından ibranın etkisi

Genel kurul tarafından ibra edilen yönetim kurulu üyelerinin haklarında Fon açısından da şahsi iflas davası açılmayacağını söylemek bu iki davanın birbiriyle özdeşleştirilmesi anlamına gelir. Ancak sorumluluk davası ve şahsi iflas davası hem şekil ve içerik, hem de hüküm ve sonuçları açısından birbirinden farklıdır. Dolayısıyla yönetim kurulu üyelerinin ibra edilmeleri yalnız şirket için açılan sorumluluk davalarına engel olur. Şahsi iflas davasına herhangi bir etkisi yoktur. Fon' a verilen şahsi iflas davası hakkı, şirketin dava açma hakkından bağımsız olduğu kanunda öngörülmüştür.

3.4.3. Hak düşürücü süre ve zamanaşımı

6102 sayılı TTK ve Rus medeni kanunun hükümleri kapsamında, anonim şirket yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ve denetçilere karşı açılacak olan davalar ile ilgili iki farklı süre öngörülmüştür. Bunlar, "*hak düşürücü süre*" ve "*zamanaşımı*" olarak sıralanabilir.

3.4.3.1. Hak düşürücü süre

Anonim şirketlerde açılacak davaların hak düşürücü süreleri söz konusu TTK'nın birkaç maddesinde ele alınarak düzenlenmiştir. Bu düzenlemeler şunlardır:

¹⁹² Güney, 2010, 327.

- Ticaret şirketlerinin yeniden yapılandırılmasında inceleme davasında hak düşürücü süresi (TTK m. 191),
- Anonim ortaklığın fesih davasında hak düşürücü süresi (TTK m. 353),
- Genel kurul kararlarının iptal davasında hak düşürücü süresi (TTK m. 448) ve
- Esas konumuzu ilgilendiren anonim şirketlerde ibra kararına rağmen açılacak sorumluluk davasında hak düşürücü süresi (TTK m. 558).

TTK m. 558/ 2 hükmüne göre “*Şirket genel kurulunun, sorumluluktan ibraya ilişkin kararı, ibranın kapsadığı açıklanan maddi olaylara ilişkin olarak, şirketin, ibraya olumlu oy veren ve ibra kararını bilerek payı iktisap etmiş olan pay sahiplerinin dava hakkını kaldırır. Diğer pay sahiplerinin dava hakları ibra tarihinden itibaren altı ay geçmesiyle düşer*”. Burada madde, genel kurulun ibra kararının kabul edilmesinde olumsuz oy kullanan pay sahiplerinin açacağı davalar ibra kararının kabul tarihinden itibaren altı ay içinde açılması gerekmektedir. Aksi halde belirtilen altı aylık süre hak düşürücü olduğundan hâkim tarafından re’sen dikkate alınır ve zamanaşımını kesen olaylar buna uygulanamaz¹⁹³.

3.4.3.2. Sorumluluk davasında zamanaşımı

3.4.3.2.1. Türk ve Rus hukukunda sorumluluk davalarında zamanaşımı

Anonim şirket hukukunda sorumlu olanlara karşı açılacak sorumluluk davasını engelleyen nedenlerden biri de TTK m. 560 hükmündeki zamanaşımı süresinin dolmuş olmasıdır¹⁹⁴. Burada sorumluluğu gerektiren hallere ilişkin olarak özel zamanaşımı¹⁹⁵. hükümlerinin kullanılması öngörülmüştür. TTK m. 560 hükmüne göre davada uygulanacak üç türlü zamanaşımı süresi bulunmaktadır. Bunlar:

- 1- *Davacının sorumluları ve zararı öğrenmesinden itibaren iki yıl geçmekle dava zamanaşımına uğrar. Zarara uğramış olanların, zararı öğrenmesinden ziyade zararın varlığını, mahiyetini, unsurlarını ve kapsamını öğrenmesi önem taşır. Genel olarak zarar devam ettiği sürece zamanaşımı süresinin de başlamasından bahsedilemez. Dolayısıyla zamanaşımı süresinin başlaması için, zarar görenin aynı zamanda sorumluyu da öğrenmesi gerekmektedir.*

¹⁹³ Pulaşlı, 2014, 2167.

¹⁹⁴ Bkz, Çamoğlu, E. (2012). *Yeni Türk Ticaret Kanunu’nda Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyeleri Aleyhine Açılacak Sorumluluk Davalarında Zamanaşımı*, Yaklaşım Dergisi, Mayıs, Pulaşlı, 2014, 2167.

¹⁹⁵ Akdağ, G. N. (2014). *Anonim Şirketlerde Kuruluş*, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 275.

Sorumluluk davasında sorumluların birden çok olması, zamanaşımı süresinin başlaması için tüm sorumluların bilmesini gerektirmez¹⁹⁶.

Anonim şirketlerde ise zamanaşımı süresinin başlaması için sorumluluk davasını açmaya yetkili organı olan yönetim kurulunun bilmesi yeterlidir. Yönetim kurulu üyelerinin sorumlulukları müteselsil olduğu için bir üyeye zamanaşımı süresinin kesilmesi durumunda diğer sorumlu olan yönetim kurulu üyeleri için de kesilmiş sayılır.

2 -*Dava her halde zarar verici eylemin gerçekleşme tarihinden itibaren başlamak üzere beş yıllık sürenin geçmesiyle zamanaşımına uğrar.* Uygulanacak bu tür zamanaşımında ise, zararın ve buna sebebiyet verenin öğrenilmiş olması değil, zarar veren fiilin meydana geldiği tarih önemlidir¹⁹⁷.

3 -Sorumluğu gerektiren eylem, aynı zamanda bir suç teşkil ediyor ve bu suça ait zamanaşımı süresi ceza kanununa göre daha uzun zamanaşımı tabii bulunuyorsa, tazminat davasında da o zamanaşımı süresi uygulanır¹⁹⁸.

3.4.3.2.2. Bankacılık Kanunu'na göre açılacak şahsi iflas davalarında zamanaşımı

Bankacılık Kanunu'nda zamanaşımı süresi, ek madde 3'te düzenlenmiştir¹⁹⁹. Bu maddeye göre fon ve hazine alacaklıları bakımından belirtilen yirmi yıllık sürenin başlangıcının, TMSF tarafından ödenmesinden veya ödeme yapması gereken kişilerin eylemlerinin gerçekleştireceği tarihten itibaren başlayacağı hüküm altına alınmıştır.

5411 sayılı Bank'nın m. 141 hükmünde düzenlenen zamanaşımı süresi ise mülga 5020 sayılı Bank'ın ek m3' den aynen alınmıştır²⁰⁰. Dolayısıyla yürürlükte bulunan kanunun fon alacaklarına ilişkin dava ve takiplerde zamanaşımı süresi yirmi yıldır. Bu düzenlemeyle, Fon alacaklarına ilişkin dava ve takiplerde zamanaşımı

¹⁹⁶ Pulaşlı, 2014, 2168.

¹⁹⁷ Pulaşlı, 2014, 2168.

¹⁹⁸ Pulaşlı, 2014, 2168.

¹⁹⁹ Reisoğlu ,S. (2007). *Bankacılık Kanunu Şerhi*, İkinci Cilt. Ankara, 1575.

²⁰⁰ Bkz. Yargıtay 17 HD. 2007/4046E. 2008/272K. İçtihat

süresi yirmi yıl olarak belirlenerek, uygulamada yaşanan tereddütlerin giderilmesi öngörülmüştür²⁰¹. Ancak kanunda zamanaşımının ne zaman başlayacağı konusunda herhangi bir düzenleme yoktur.

3.4.4. Sulh

Türk hukukunda “sulh sözleşmesi, BK m. 504 ve TTK m. 223, 280, 559. Maddelerinde düzenlenmektedir. Bu sözleşme, isimsiz sözleşmeler arasında yer alır ve çeşitli kanunlarda yer almasına rağmen açık bir tanım verilmemektedir. Sulh sözleşmesi, davada tarafların anlaşmazlığını giderici sözleşme niteliğindedir. Sulh sözleşmesinde taraflara hareket etmekte bir takım serbestlik tanınmıştır. Öyle ki taraflar bu sözleşmeyi mahkeme dışında yapabileceği gibi mahkeme önünde de yapabilirler. Burada sulh sözleşmesinin mahkeme dışında gerçekleşmesi BK’ nın genel hükümlerine tabi tutulur.

Sulh sözleşmesinin özelliklerinden biri, esas itibarıyla ibra kararından farklı olarak sorumlu olan yönetim kurulu üyelerinin, genel kurul tarafından değil, şirketi idare ve temsile yetkili organı tarafından bir anlaşma yapılmakta ve sulh sözleşmesinin doğası gereği sadece şirketin dava açmasına engel olabilmektedir²⁰². Sulh sözleşmesinin, düşük veya yüksek bir bedel karşılığında yapılması herhangi bir önem taşımamaktadır.

Sulh sözleşmesi aynı zamanda genel kurulun onayına sunulmuşsa artık olumlu oy kullanan ortağın dolaylı zararına istinaden dava açmaması gerekir, aksi halde hakkın kötüye kullanımı yasağı ihlal edilmiş sayılır (MK m. 2)²⁰³.

Sulh sözleşmesinin sorumluları (yönetim kurulu üyelerini) koruyabilmesi için iki hak söz konusudur. Bunlar ise, tüm pay sahiplerinin sulh sözleşmesini onaylaması veya TTK m. 445 hükmünce tanınan üç aylık iptal davası açma süresinin geçmesidir. Burada oy vermeyen pay sahibi açısından, zarara dayanarak açılacak olan sorumluluk davası, TTK m. 558/2’e göre altı aylık hak düşürücü süreye tabi tutulur.

²⁰¹ Bkz. Bankacılık Kanununun zamanaşımı başlığı altında düzenlenen m.141 hükmünün gerekçesi.

²⁰² Güney, 2014, 272.

²⁰³ Güney, 2014, 272.

Alacaklıların doğrudan zarara uğramaları halinde, sulh sözleşmesi sürülmez. Buna göre zarar görenin açısından da sulh sözleşmesinin dava haklarına herhangi bir etkisinin olmadığını söyleyebiliriz. Sulh sözleşmesi şirket ile yönetim kurulu üyeleri arasında yapıldığından, alacaklılar üçüncü kişi konumunda olmaları sebebiyle sözleşmenin kendilerine herhangi bir etkisinin olması mümkün değildir.

Zarar gören ortaklar ve alacaklıların da sorumlu niteliğinde olan yönetim kurulu üyeleri ile sulh sözleşmesi yapmaları mümkündür. Burada yapılan sözleşme sadece tarafları bağlar ve açılacak bir davada def'i olarak ileri sürülebilir²⁰⁴. Bu sulh sözleşmesinin de tarafı olmayanlar için bir etkisi yoktur.

²⁰⁴ Güney, 2014, 272.

SONUÇ

Anonim şirketlerin globalleşen dünyada devletlerin hızla gelişmelerine kattığı değer günden güne hızla artmaktadır. Dünyada olduğu gibi Türk ve Rus ekonomilerinin de hızlı bir şekilde gelişmesinin nedenlerinden biri de son yıllarda sayısı hızla artan anonim şirketlerdir. Ancak sayının artması, bu yapıyla organize olan şirketlerde çeşitli hukuki ihtilafları da gündeme getirmektedir. Bu ihtilafların belki de en önemlisi, sermayedar ile yönetim ayrılığından kaynaklanandır. Yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğu müessesesi, bahsi geçen ihtilafın çözümünde önemli bir işleve sahiptir.

Türk ve Rus hukuk sisteminin zaman zaman yenilenerek, iş dünyasına ve zamanın şartlarına ayak uydurması gerekmektedir. Ticaret hayatındaki gelişmelere paralel olarak, şirketler hukukunda yeni düzenlemelere ihtiyaç duyulmuştur. Türk hukukunda mülga 6762 sayılı Kanun'un, ihtilafların çözümü konusunda ticari hayatın gerekleri ile uyumu bağlamında ortaya çıkan sorunlar, Türkiye'de yeni bir ticaret kanunu yapılmasını gündeme getirmiştir. Bunun sonucu olarak 6102 sayılı TTK hazırlanmış ve anonim şirketler alanında büyük yenilikler getirilmiştir. Aynı gelişimin Rus hukukunda kaydedildiğini söyleyemeyiz, öyle ki Rus hukukunda anonim şirketler için çıkarılmış AOK' nın bulunmasına rağmen, Türk hukukundaki gibi ayrıntılı düzenlemelerin yer almadığı ve çeşitli sorunlar hakkında bir çok boşluğun olduğu tespit edilmektedir. Bu durumun bir diğer nedeni, anonim şirketler hakkındaki hükümlerin sadece AOK ile sınırlı olmamasıdır. Anonim şirketler ile ilgili hükümlerin farklı kanunlarda düzenlenmiş olması uygulamada sorunları beraberinde getirmekten başka, öğretinin de meseleler hakkında müşterek çözümler üretebilmesini güçleştirmektedir.

Tezimizin birinci bölümünde Türk ve Rus hukukunu karşılaştırılmalı olarak anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin oluşumu, hukuki statüsü, genel kurulla olan ilişkisi, hangi şartlarda veya durumlarda kimlere karşı sorumlu olacakları konuları incelenmiştir. Her iki hukuk sistemin arasında önemli farklardan biri, Rus hukukunda halka kapalı anonim şirketlerde bir organ olarak yönetim kurulunun bulunup bulunmaması hakkında ortaklara bir seçenek sunulmasıdır. Dolayısıyla ortaklar (genel kurul), yönetim kurulu organının kurulmamasına karar vermiş ise, o durumda

tüm yetki ve sorumluluklarını üstlenmiş olacaklardır. Bu durum ise sermaye birikiminde önemli bir araç olan anonim ortaklıkların yönetiminde profesyonelleşmenin önüne geçebilmektedir. Başka bir temel farklılık ise, Rus hukukunda yönetim kurulu üyelerinin görev ve yetkilerinin Türk hukukuna göre daha kısıtlı olmasıdır.

İkinci bölümde tezimizin esas konusunu oluşturan yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğu üzerinde durulmuştur. Burada bir taraftan mülga 6762 sayılı TTK' nın bu konu hakkındaki düzenlemeleri ve 6102 sayılı TTK' nın getirdiği yeniliklerin karşılaştırılması, diğer taraftan da Rus hukukunun bu konu hakkındaki düzenlemeleri ve öğretinin konu hakkındaki yaklaşımları incelenmiştir. İncelemeler çerçevesinde, mülga 6762 sayılı TTK' da yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu dağınık bir şekilde düzenlenmiş olduğu genel tespiti yapılmaktadır. 6102 sayılı TTK' nın getirdiği en önemli yeniliklerden biri, sorumluluğun daha sistematik düzenlenmiş olmasıdır. Bundan başka, müteselsil sorumluluk ilkesinin yerine farklılaştırılmış teselsül ilkesinin getirilmiş olması da önemli bir yeniliktir. Rus hukukunda bu konuyla ilgili önemli bir düzenleme mevcuttur. Türk hukukunda olduğu gibi, Rus hukukunda da yönetim kurulu üyelerinin bireysel sorumluluğu esası benimsenmiştir. Üyelerin müteselsil sorumluluğu kabul edilmekle birlikte, AOK m. 71/2 hükmünce, şirketi zarara sokacak olan kararın alınmasında bir üye kararın alınmasına karşı çıkarak oyunu kullanmadığı takdirde sorumlu tutulamayacağıdır. Aynı şekilde farklılaştırılmış teselsül ilkesi Rus hukukunda düzenlenmiştir.

Tezimizin son bölümünde Türk ve Rus hukuk sistemlerine göre yönetim kurulu üyelerine karşı açılan sorumluluk davaları üzerinde durulmuştur. Bu davalarda müşterek yön, şirketin uğradığı zararın karşılanması için kusurlu olan yönetim kurulu üyeleri aleyhine davanın açılmasıdır. Bu bölümde anonim şirketlerde kimler tarafından kime karşı dava açma hakkının olduğu, aynı zamanda anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin sorumluluklarının sona ereceği hallerin neler olduğu ele alınmıştır.

KAYNAKLAR

- Akbulak. S., Akbulak. Y., (2014). Türkiye’de Sermaye Piyasası Araçları ve Halka Açık Anonim Şirketler, İstanbul.
- Altaş. S. (2012). Anonim Şirketler, Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Karşılaştırmalı, Açıklamalı, Gerekçeli, 3.Baskı, Ankara: Seçkin yayıncılık.
- Altaş. S. (2013). Anonim Şirketler, Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Karşılaştırmalı, Açıklamalı, Örnekli, 5.Baskı, Ankara: Seçkin yayıncılık.
- Aslan. İ. Yılmaz (1997). Ticaret Hukuku Dersleri, 6 Baskı, İstanbul.
- Aydın. F. (2013). En Son Değişiklikler İle Yeni Türk Ticaret Kanununda Anonim Şirketler, 1.Baskı, Ankara: Bilge Yayınevi.
- Aleksandr, P. (2014). *Yönetim Kurulu*, Moskova: Alpina Pablişer yayınevi.
- Bahtiyar. M. (2008). Anonim Ortaklıkta Sermaye Artırımının Tescili ve Tescilin İşlevi, İstanbul: Makaleler 1.
- Bahtiyar. M. (2010). Ortaklıklar Hukuku(O.H.), Gözden Geçirilmiş 5.Baskı, İstanbul.
- Bahtiyar. M. (2014). Ortaklıklar Hukuku, Yeni TTK' Ya Göre Yazılmış Güncellenmiş. 8.Baskı, İstanbul: Beta yayıncılık.
- Bahtiyar. M.(2012). Ortaklıklar Hukuku, Yeni TTK.'ya Göre Yazılmış", 7.Baskı, İstanbul: Beta Yayınevi.
- Bilgi. F. ve Demirkapı E. (2013). Şirketler Hukuku, 9.Baskı, Bursa: Dora Basım yayıncılık.
- Bozkurt. T. (2012). Şirketler Ve Kooperatifler Hukuku, II. Cilt. 7.Baskı, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Çamoğlu. E. (2010). Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu (kamu borçlarından sorumluluk ile) Güncelleştirilmiş ve Genişletilmiş, İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Çamoğlu. E. (2012). Yeni Türk Ticaret Kanunu’nda Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyeleri Aleyhine Açılacak Sorumluluk Davalarında Zamanaşımı, İstanbul: Yaklaşım Dergisi.

- Çelik Aydın. (2007). Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Üyelerinin İbrası, Ankara: Adalet yayınevi.
- Çelik. B. (2002). Kamu Alacaklarının Takip Ve Tahsil Hukuku, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Çetin. S., Bozkurt. Yüksel. Armağan. E. ve Cengiz. Ali, (2015). Ticaret Hukuku (Ticari İşletme Hukuku, Şirketler Hukuku, Kıymetli Evrak Hukuku), 2.Baskı, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Doğan. B. F. (2011). Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulunun Organizasyonu ve Yönetim Yetkisinin Devri, İstanbul.
- Eren, F. (2001). Borçlar Hukuku, Genel Hükümleri, C.I, Yedinci Bası, İstanbul.
- Feyzioğlu F. N.(1997). Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, C II. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Gorshkova. L. (Editör). (2010). Rusya Federasyon Vergi Usulü Kanununun Şerhi, Moskova.
- Güney. N. (2014) Anonim Şirketlerde Kuruluş, İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Güney. N. (2010) Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu, 2.Baskı, İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Güney. N. (2008) Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu, İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Karahan. S. (2013). Şirketler Hukuku, Konya; Mimoza Yayınları.
- Kendigelen. A. (2012). Yeni Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, İkinci Kitap. İstanbul: XII Levha Yayıncılık.
- Kırca. İ. ve Çelik. H. ve Manavgat. Ç. (2013). Anonim Şirketler Hukuku, Temel Kavram Ve İlkeler, Kuruluş, Yönetim Kurulu, I. Cilt, Ankara.
- Kirov. A. A. (2005). Anonim Ortaklıklar Kanunu Şerhi, Moskova: Velbi Yayıncılık.
- Klimkin..S.İ. (2001). Tüzel Kişinin Kendi Organlı Aracılığıyla Faaliyet Göstermesi, Mejvuzov Bilimsel Makaleler, Moskova.

- Kochetkov. G.B ve Cupyan. V. B. (2005). Şirket: Amerikan Modeli, Sankt – Petersburg.
- Molchanov. A. A. (2008). Anonim Şirket yönetim yapısının özellikleri, Tsevilist Dergisi.
- Poroy. R. ve Tekinalp. Ü ve Çamoğlu. E. (2009). Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, Güncelleştirilmiş 11.Baskı, İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Poroy. R. ve Tekinalp. Ü ve Çamoğlu. E. (2014). Ortaklıklar Hukuku, 13.Baskı, İstanbul: Vedat Kitapçılık Yayıncılık.
- Poroy. R. ve Tekinalp. Ü. ve Çamoğlu. E. (2005). Ortaklıklar Ve Kooperatif Hukuku, Güncelleştirilmiştir 9. Basından 10. Tıpkı Basım, İstanbul.
- Postacıoğlu. E. İlhan. (1978). Anonim Şirketlerde İdare Meclisi Azalarının Hukuki Mesuliyeti İle İlgili Bazı Meseleler, İstanbul.
- Pulaşlı H. (2014). Şirketler Hukuku Şerhi, 2. Cilt, 2.Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi.
- Pulaşlı. H. (2012). Yeni Şirketler Hukuku, Ankara: Adalet Kitabevi.
- Pulaşlı. H. (2013). Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Güncellenmiş 2.Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi.
- Pulaşlı. H. (2015). Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 3.Baskı, Ankara: Adalet Kitabevi.
- Reisoğlu. S. (2007). Bankacılık Kanunu Şerhi, 2. Cilt. Ankara: Yaklaşım Yayınları.
- Rozenberg. YA. A. (1981). Medeni Hukuk Davalarında Temsilcilik, Moskova.
- Saprikin Yu. S. ve Vasilyeva.V. V. (2007). Açık ve Kapalı Anonim Şirketlerin Kuruluştan Sona Ermesi, Moskova.
- Semenkova. E. V. (2008). Menkul kıymet işlemleri, Moskova: Delo AHX Yayınevi
- Sergeyeva. A. P ve Tolstogo. Yu. K. (Editör). (2003). Medeni Hukuku, Bölüm 1. Moskova.
- Shapkina. G. S. (Editör). (2001). Madde, Madde Anonim Şirketler Kanununun Şerhi, 2.Baskı, Moskova.

Shershenevich. G. F. (1994). Ticari Hukuku Kitabı, Moskova.

Sırodieva. O. N. (1996). ABD ve Rusya Arasında Anonim Hukuku, Karşılaştırmalı analiz", Moskova.

Suhanov. A. E.(Editör). (2008). *Medeni Hukuku: Üniversite Öğrencileri İçin Ders Kitabı*, 3.Baskı, Moskova.

Şehirali. H. (2008). Anonim Şirketlerde Çıkar Çatışmaları Ekseninde Şirket Ele Geçirmelerine Karşı Önlemler, Ankara.

Şener. H. (2015). Ortaklıklar Hukuku Teorik ve Uygulama Ders Kitabı, 2.Baskı, Ankara Seçkin Yayıncılık. 2015.

Tahranlı. C. (2013). Türk ve Alman Hukukunda Ön Anonim Şirket, 1.Baskı, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.

Tekinalp. Ü. (2003). Fon'daki Bankanın Hukuku, İstanbul: Lebib Yalkın Yayınları.

Tekinalp. Ü. (2011). Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku ile Tek Kişi Ortaklığının Esasları, 2.Baskı, İstanbul.

Teoman. Ö. (1994). Yaşayan Ticaret Hukuku, I. Cilt. Hukuki Mütalaalar(Kitap 3: 1984-1985), İstanbul: Kazancı Hukuk Yayınları.

Teoman. Ö. (1997). Anonim Ortaklığın Temsili, Yaşayan Ticaret Hukuku, I. Cilt. Hukuki Mütalaalar(Kitap 7: 1995-1996), İstanbul : Beta Yayınevi.

Teoman. Ö. (2008). Yaşayan Ticaret Hukuku (Hukuki Mütalaalar), Kitap 12: 2004-2007, İstanbul: Vedat Kitapçılık.

Tsepov. G. V. (1998). Rus Hukukuna Gore Anonim Şirket Organlarının Tanımı, Moskova.

Tyulyukin. M. V. (2005). Anonim Şirketler Kanununun Şerhi, Moskova.

Üçışık. G ve Çelik. A. (2013). Anonim Ortaklar Hukuku, I. Cilt. Ankara: Adalet Yayınevi.

Yaralı. L. (2001). Limited Şirketin Kamu Borçlarından Müdürlerin Ve Ortakların Sorumluluğu, İstanbul.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Soyadı, adı : Tursunbek MUKHTADOV
Uyruğu : Kırgızistan
Doğum tarihi ve yeri : Özbekistan 02/ 04/ 1986
Medeni hali : Bekar
Telefon : 0538 083 XX XX
e-mail : begsoy1986@gmail.com

EĞİTİM

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Yüksek lisans	Gazi Ü. Sosyal bilimler Enst	07/ 01/ 2016
Lisans	Cusup Balasagin Kırgız Milli Üniversitesi Hukuk Fakültesi	25/ 06/ 2011
Lise	Vakker Lisesi/ Kırgızistan	25/ 05/ 2004

İŞ DENEYİMİ

Yıl	Yer	Görev
2010-2011	Kant Cumhuriyet Savcılığı/ Kırgızistan	Stajyer

Yabancı Dil

İngilizce / Rusça / Kırgızca.

GAZİ GELECEKTİR..

Gazi geleneği

